

Методично-дидактичний посібник

до регіональної парціальної програми
з міжкультурної та громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»

**У СВІТІ
НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ
НАСЕЛЕННЯ
МИКОЛАЇВЩИНИ**

ISBN 978-617-8265-78-6

Миколаїв - 2025

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти

Кафедра теорії й методики
дошкільної та початкової освіти

У СВІТІ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ

Методично-дидактичний посібник
до регіональної парціальної програми
з міжкультурної та громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»

Миколаїв
2025

УДК 37.013.2/.016:39(477.74)

У 11

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради Миколаївського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти від 26 березня 2025 року, протокол № 2

Автори-укладачі:

Олійник Л. М. – кандидат педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри теорії й методики дошкільної та початкової освіти МОІППО;

Лещенко Л. В. – вихователька Миколаївського ЗДО № 47 Миколаївської міської ради

Рецензенти:

Волос О. В. – кандидат історичних наук, доцентка кафедри філософії освіти, теорії й методики суспільствознавчих предметів;

Романчук О. О. – завідувачка навчально-методичного кабінету підвищення кваліфікації та безперервного професійного розвитку Навчально-наукового центру підвищення кваліфікації ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Відповідальна за випуск:

Стойкова В. В. – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-педагогічної роботи МОІППО

У 11 **У світі** народної культури населення Миколаївщини: методично-дидактичний посібник. / Укл. : Л. М. Олійник, Л. В. Лещенко. – Миколаїв : центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2025. – 130 с. з іл.
ISBN 978-617-8265-78-6

Методично-дидактичний посібник «У світі народної культури населення Миколаївщини» стане провідником до глибин української культури, розкриваючи багатство та самобутність ремесел й традицій регіону. Ознайомлення дітей з цими скарбами дасть змогу пізнати ремесла свого краю та дослідити зв'язок з традиціями, відчутти щиру емоцію та захоплення автентичністю й красою народної культури Миколаївщини. Цей посібник для тих, хто любить свою землю, пишається історією та прагне зберегти її для майбутніх поколінь.

Методично-дидактичний посібник адресований педагогам закладів дошкільної освіти, студентам педагогічних коледжів та вищих закладів освіти, які вивчають народознавчий компонент, керівникам гуртків з народознавства, батькам дітей середнього та старшого дошкільного віку Миколаївського регіону.

УДК 37.013.2/.016:39(477.74)

- © Кафедра теорії й методики дошкільної та початкової освіти, 2025
- © Центр редакційно-видавничої діяльності МОІППО, 2025

ISBN 978-617-8265-78-6

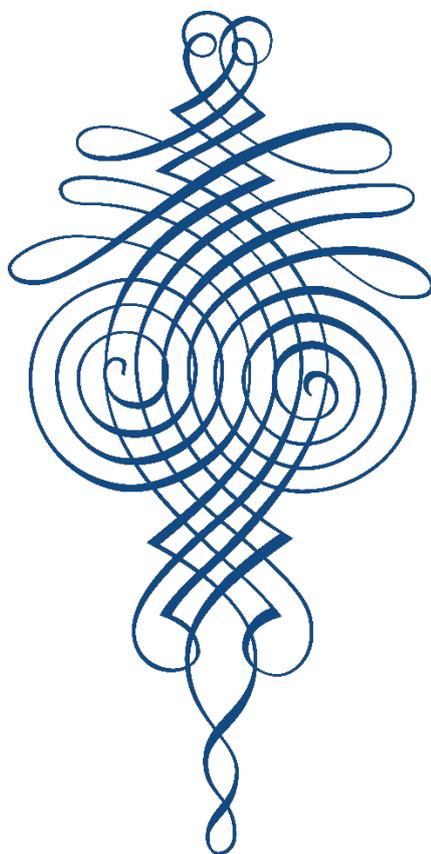

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
ВСТУП	5
ТРАДИЦІЙНА НАРОДНО-ПОБУТОВА КУЛЬТУРА НАСЕЛЕННЯ КРАЮ	10
РОЗДІЛ 1. ЖИТЛО	10
РОЗДІЛ 2. ОДЯГ	17
РОЗДІЛ 3. КУХНЯ ТА ЇЖА	23
РОЗДІЛ 4. БЕЗ ХЛІБА – ПОЛОВИНА ОБІДУ	35
ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ	41
РОЗДІЛ 5. ТКАЦТВО	43
РОЗДІЛ 6. ВИШИВКА	50
РОЗДІЛ 7. ГОНЧАРНЕ ВИРОБНИЦТВО	59
РОЗДІЛ 8. РІЗЬБЛЕННЯ ПО ДЕРЕВУ ТА КАМЕНЮ, ТРАДИЦІЇ КОВАЛЬСЬКОЇ СПРАВИ	66
РОЗДІЛ 9. ПЛЕТІННЯ	77
РОЗДІЛ 10. НАРОДНА ІГРАШКА	85
РОЗДІЛ 11. ДЕКОРАТИВНИЙ РОЗПИС	97
РОЗДІЛ 12. ПИСАНКАРСТВО	104
КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ	111
РОЗДІЛ 13. РІЗДВО	111
РОЗДІЛ 14. ВЕЛИКДЕНЬ	115

РОЗДІЛ 15. ТРІЙЦЯ АБО ЗЕЛЕНІ СВЯТА	119
ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ	122
ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА	124

ВСТУП

Актуальність матеріалів посібника полягає в тому, що любов до рідного краю, вірність традиціям, знання культури свого народу продовжують залишатися основою системи патріотичного виховання дошкільників. Щоб виховати гідного громадянина і патріота, педагогам та батькам треба формувати у дітей середнього та старшого дошкільного віку почуття відданості до рідної землі, гордості за історію, традиції, культуру свого регіону.

Залучення дітей дошкільного віку до ремесел, традицій та культури сучасної Миколаївщини дуже важливе, оскільки дошкільний вік – найважливіший період становлення особистості, коли закладаються передумови громадянських якостей, починає формуватися соціально-громадянська компетентність, розвиваються уявлення про світ людей, суспільство та його культуру.

Через систему традицій кожен народ відтворює себе, свою духовну культуру, тому звернення до спадщини та знання сучасних традицій виховує повагу, гордість за свою Батьківщину, що останнім часом є надзвичайно актуально. У суспільстві виникає необхідність повернутися до кращих традицій рідного краю, його вікових коренів.

Відомо, що базовим етапом формування у дітей любові до своєї культури та традицій є накопичення ними соціального досвіду життя у своєму місті / селі / селищі, засвоєння прийнятих у місцевості проживання норм поведінки, взаємин, традицій, прилучення до місцевої культури.

Миколаївський регіон багатий на культурну спадщину та традиції, які збереглися протягом століть і водночас розвиваються та змінюються з плином часу. Цей посібник створений для ознайомлення дітей дошкільного віку з аспектами культури побуту людей, які живуть у цьому регіоні. Ознайомлення з матеріалами посібника допоможе зрозуміти важливість збереження та поваги до свого коріння, а також розвивати інтерес до культурної спадщини Миколаївського краю, яку необхідно зберігати та захищати, щоб наступні покоління відчували себе нацією.

У посібнику «У світі народної культури населення Миколаївщини» зібрані дидактичні ігри, казки, вірші, легенди, оповідання, відео матеріали, які допоможуть дітям дізнатись про культурні надбання населення Миколаївського регіону. Вивчення традицій та сучасної культури може дати цінне розуміння минулого, сьогодення та майбутнього рідного краю.

Матеріали посібника складаються з трьох частин: традиційна народно-побутова культура населення краю, декоративно-ужиткове мистецтво миколаївського регіону та календарна обрядовість. Ці частини, своєю чергою, структуровано у розділи.

Традиційна народно-побутова культура населення краю розглядається через матеріали розділів: житло, одяг, кухня та їжа, без хліба – половина обіду.

У розділі «Житло» йдеться про традиційне житло Миколаївського регіону, його архітектурні особливості, інтер'єр та функціональність. Діти дізнаються про те, як виглядали будинки їхніх предків і які матеріали використовувалися для їх будівництва.

У розділі «Одяг» розглядається традиційний і сучасний одяг населення краю та його особливості. Дошкільники здобувають знання про різницю між повсякденним і святковим вбранням, а також про сучасні адаптації традиційного одягу.

У розділі «Кухня та їжа» діти ознайомляться з національними стравами, які є невіддільною частиною народної культури та сучасними тенденціями в харчуванні. Подано матеріали, за допомогою яких можна знайти вихованців з традиційною регіональною кухнею, стравами, які готували наші пращури.

Розділ «Без хліба – половина обіду» присвячений важливості хліба в житті українців. Дошкільники дізнаються про вирощування злакових культур, технології випікання хліба та його роль у повсякденному житті й святковій обрядовості.

Декоративно-ужиткове мистецтво Миколаївського краю представлено у посібнику матеріалами розділів: ткацтво, вишивка, гончарне виробництво, різьблення по дереву, плетіння з соломи, лози та сучасний варіант цього ремесла – плетіння з паперової лози, народна іграшка, писанкарство, декоративний розпис.

У розділі «Ткацтво» діти ознайомляться з процесом виготовлення тканини з різної сировини. Розглянуто традиційні та сучасні види тканин та їх застосування з метою виготовлення виробів.

У розділі «Вишивка» можна дізнатися про традиційну українську вишивку, її орнаментику та колористику. Дібрано інформацію про різновиди вишиванок та їхнє місце в сучасній культурі.

Розділ «Гончарне виробництво» присвячений одному з найстаріших ремесел народу. Дошкільнята пізнають технологію виготовлення керамічних виробів, їх значення в побуті та культурі регіону.

Розділ «Різьблення по дереву та каменю, традиції ковальської справи» присвячений відомим майстрам Миколаївщини, які розвивають ці види декоративно-прикладного мистецтва. Діти розглянуть різні види різьблення та дізнаються про спосіб їх використання в декоруванні.

У розділі «Плетіння» розглянуто техніки плетіння з природних та штучних матеріалів: з соломи, кукурудзяного листя, лози та їх сучасного втілення – паперової лози. Дошкільники вивчатимуть про застосування плетених виробів у побуті та їх причетність до декоративного мистецтва, матимуть можливість ознайомитися з прикладами робіт та спробувати свої сили у плетінні з паперової лози.

Розділ «Народна іграшка» містять інформацію про сучасні та старовинні іграшки, що зроблені з різноманітних матеріалів. Діти дізнаються про послідовність виготовлення іграшок майстрами Миколаївського краю.

Матеріали розділу «Декоративний розпис» ознайомлять дітей середнього та старшого дошкільного віку з особливостями народного розпису, який прикрашає домівки, предмети побуту та одягу на Миколаївщині. А також з найвідомішими школами розпису. Діти матимуть змогу спробувати себе у створенні власних розписних робіт.

У розділі «Писанкарство» розкрито різновиди писанкового розпису та традиції дарування писанок.

Частина посібника присвячено календарній обрядовості. У змісті розкриті традиції та звичаї відзначення народних свят. Ознайомлення вихованців з представленими матеріалами допоможе навчити їх любити та шанувати свої звичаї й традиції.

Враховуючи, що у Миколаївському регіоні проживають люди різних національностей та релігійних конфесій, педагогам слід формувати у дошкільників поважне ставлення до їх культури та традицій.

Освітні завдання змістового блоку програми «Український віночок. Миколаївщина»: «Традиції та сучасна культура людей, які живуть у регіоні»:

- формувати інтерес й уявлення про предметний світ як рукотворний, створений для задоволення потреб людини та завдяки людській праці;
- заохочувати до пізнання історії та розмаїття культур Миколаївського регіону через залучення дітей до елементарної пошуково-дослідницької краєзнавчої діяльності;
- сприяти відродженню, збереженню і розвитку культур регіону через ознайомлення дітей з їхніми елементами й організацію різноманітної мистецької та мовленнєвої діяльності;
- розширити знання про особливості побуту, традиції та звичаї людей, які проживають у регіоні;
- збагачувати емоційний світ дітей через різні види мистецького надбання Миколаївського регіону, розвивати інтерес та ціннісне ставлення до нього;
- створити умови, що сприяють усвідомленню належності до своєї родини, національності, країни, її традицій і звичаїв;
- формувати уявлення про спільність культур різних національностей та своєрідність кожної з них у позитивному аспекті, переконаність у тому, що Україна – наш спільний дім і всім разом треба піклуватися про його природу, історію, культуру, жити у злагоді одне з одним.

Загальні методичні рекомендації

Основна ідея, яку слід транслювати дітям під час ознайомлення з матеріалами посібника це те, що нас оточує світ рукотворних предметів, завдяки яким життя людей стає зручним: це наші домівки, меблі в них, посуд, одяг, їжа та ін. Усі предмети, якими ми користуємось, створюють люди на великих та малих виробництвах: фабриках, заводах, фермах тощо, з метою задовольнити попит людей не лише для практичного значення, а й естетичного. Адже гарними,

красивими речами приємніше користуватися, ніж тими, що виготовлені аби як. Здавна в народі були майстри, які робили власними руками унікальні речі, це було їх ремеслом, яке з часом набувало традицій. Секрети ремесла передавалися з покоління в покоління. Коли майстерність умільця досягала вершин, інші люди, які це бачили, хотіли, щоб у них теж були такі чудові вироби. Вони цінували такі предмети за те, що крім практичності, вони давали естетичну насолоду. Коли ремісники починали робити свої витвори мистецтва на продаж, їх ремесло переростало у виробництво та ставало частиною культури певного народу. Чим краще жили люди, тим більше вони цінували красу. Майстри навчилися робити предмети, або винаходили спеціальні техніки прикрашання речей, що «раднують око» та послуговують окрасою домівки або людини, та вважаються витворами мистецтва.

Відомості про народну культуру населення Миколаївщини рекомендуємо подавати дітям у формі оповідок – вільних переказів авторами-укладачами посібника відомих, науково-досліджених фактів з минулого; інформації про сучасних майстрів Миколаївщини та їх ремесла, що її взято з перевірених джерел інтернету або паперових видань та викладено доступною мовою для дітей середнього та старшого дошкільного віку. Інформацію про використані джерела наведено у відповідному розділі.

Матеріали посібника слід подавати дітям так, щоб розкрити різноманітність культур людей, які мешкають на Миколаївщині: українці, болгары, молдавани, вірмени, азербайджанці, греки, євреї, поляки, кримські татари, румуни, угорці, роми, представники інших національностей. Усі вони громадяни України й представники єдиного братерського українського народу. Усі ми – українці!

Робота з ознайомлення з народними промислами й декоративно-ужитковим мистецтвом може бути організована як гурткова.

Декоративно-прикладне мистецтво – предметно-духовний світ людини, що охоплює численні види художньої практики. Це плетіння і ткання, розпис і вишивка, різьблення і виточування. Одні види – кераміка, обробка кістки та каменю, плетіння – виникли на зорі людської цивілізації; інші – молоді: мереживо, гобелен її, вироби з бісеру, витинанки з паперу, чеканка, лиття, різьблення, фарфор, ювелірне мистецтво.

У першу чергу рекомендуємо ознайомити вихованців з тими ремеслами, які актуальні саме для тієї місцевості, де розташований заклад дошкільної освіти та мешкають діти. Добре, якщо хтось з батьків дітей має хист та вміння до якоїсь сучасної декоративної техніки, або неподалік живуть майстри, яких можна запросити у групу на гостини до дітей. Так дошкільникам можна розповідати про вишивку, ткацтво, художню обробку шкіри, писанкарство, виготовлення виробів з кераміки та бісеру, модульне орігамі, Lego-конструювання, флора пластику, паперові витинанки тощо.

Радимо формувати у вихованців уявлення про Миколаївський регіон як територіально цілісну частину нашої держави та усвідомлення того, що жителі

Миколаївщини, незалежно від національності, є громадянами України. На ряду з календарно-обрядовими святами (Різдво, Василя, Маланка, Вербна неділя, Пасха, Водохреща, Благовіщення, Зелені свята (Трійця), Масляна, Стрітєння, Покрова, Святий Миколай, День Святого Валентина) існують свята та традиції людей інших національностей, які проживають на території Миколаївського регіону. Вони мають власні особливості. Наприклад: єврейські свята: Рош га-Шана, Ханука; грузинські свята: Ртвелі, Тамароба; азербайджанське свято Навруз; свято Румунії та Молдови – Мерцішор; свято ромів – Міжнародний день ромів (08 квітня) тощо.

Обов'язково після ознайомлення дітей з певним видом ремесла та надання інформації про майстрів Миколаївщини слід надавати дітям можливість спробувати себе у ролі майстрів, створивши умови для продуктивних видів діяльності, ручної творчості – для яких у кожному розділі включені ідеї. Під час проведення таких видів діяльності важливо створити позитивну емоційну атмосферу. Необхідно заохочувати дітей до активної участі та творчості. Можна використовувати різні додаткові матеріали, наприклад, музику, іграшки, картинки. Важливо, щоб пропонована тематика була відповідною віковим та індивідуальним особливостям дітей групи.

Доцільно використовувати виконані роботи дітьми як прикраси для приміщення, подарунки або атрибути для ігор; організовувати виставки.

У посібнику є можливість переходити з поданими покликаннями та швидко кодами на онлайн-ресурси: «Wordwall» та «Learningapps», також пограти з дітьми в онлайн-ігри за тематикою розділів. Зібрані на Google-Диску МОШПО відео, ілюстрації, презентації стануть помічними для дорослих – педагогів чи батьків під час ознайомлення дошкільнят з культурною спадщиною регіону.

Методично-дидактичний посібник розрахований на педагогів закладів дошкільної освіти, які здійснюють освіту дітей середнього та старшого дошкільного віку. Також матеріали посібника будуть корисними батькам вихованців.

ТРАДИЦІЙНА НАРОДНО-ПОБУТОВА КУЛЬТУРА НАСЕЛЕННЯ КРАЮ

Традиційно-побутова культура є своєрідною візитівкою кожного народу, яка формується протягом століть і відбиває його неповторну історію та особливості. Попри зміни, які відбуваються з часом, вона й досі залишається важливим чинником, що визначає самобутність етносу та впливає на міжкультурні взаємини. Глибоке розуміння народної культури є ключем до розкриття суті сучасних етнічних процесів та виховання почуття патріотизму й поваги до культурної спадщини.

Пропонуємо, спираючись на матеріали посібника, педагогам разом з вихованцями зробити перші кроки в етнографічні дослідження Миколаївського регіону. Занурюючись в освітній зміст слід розуміти та транслювати дітям, що народні традиції поєднують нас зі своїми предками та формують сьогодення. Народна культура – це не музейний експонат, а живий організм, що розвивається разом із людьми. Вивчаючи традиції, ми не лише пізнаємо своє минуле, а й будуємо майбутнє. Повага до традицій – це основа міцного суспільства.

РОЗДІЛ 1. ЖИТЛО

Житло – це місце, де ми живемо. У ньому можна гратися, спати, їсти, і просто проводити час зі своєю родиною. Найпоширеніший вид житла – **будинок**. Сучасні будинки можуть бути одноповерховими або багатоповерховими, зробленими з різних матеріалів (дерева, цегли, каменю і навіть скла). Вони відрізняються один від одного архітектурою, інтер'єром й предметами побуту. Будинок може бути розташованим у місті, селищі, селі. Буває так, що будинки зводять за межами населених пунктів. **Квартира** – частина житлового будинку, що відокремлена від інших квартир стінами. Квартири мають різну площу та кількість кімнат.

У миколаївському краї є традиції та звичаї зведення житла в давнину і тепер, і навіть існує культура поселення у новий будинок. Для оформлення садиби й інтер'єру житла використовують різні предмети побуту.

Хата – це традиційне українське житло, яке протягом століть було осередком сімейного життя та культурних традицій. Це не просто будинок, а справжній символ української душі, затишку та гостинності. Це місце, де збирається вся родина, святкує свята та ділиться радіщами й печалями. Вона є святиною, тому що наповнена любов'ю та теплом.

Оповідка про мальовничу українську хату

Людмила Леценко

Жила-була маленька дівчинка Оленка. Вона дуже любила свою хату і мріяла про красиву садибу (іл. 1). Одного разу, коли Оленка гралася на леваді (зеленій галявині з квітами), а потім втомлено заснула, – їй наснився дивний сон. Уві сні

з'явився добрий старий дідусь і подарував їй саджанці різних дерев та насіння квітів.

Прокинувшись, Оленка знайшла рослинні подарунки у себе в кошику. Вона

дуже зраділа і вирішила посадити їх біля хати.

Першим Оленка посадила дуб на леваді. Вона мріяла, щоб він виріс високим і міцним, і давав їй тінь у спекотні літні дні.

Потім Оленка посадила вишневий сад біля хати.

Дівчинка уявляла, як навесні сад розквітне білосніжним цвітом, а влітку вона зможе ласувати соковитими вишнями.

Біля оселі Оленка посадила й грушку. Вона вірила, що це дерево принесе їй щастя і добробут.

1. згенеровано у Gemini

На межі ділянки Оленка посадила калину. Вона знала, що калина – це символ українського народу, і тому хотіла, щоб її садиба була частиною української культури.

Біля криниці Оленка висадила вербу, щоб дерево захищало криницю від спеки й пилу і давало їй прохолоду в жаркі дні.

Вздовж дороги Оленка насадила тополі. Вона уявляла, як дерева будуть стояти стрункими та високими, і захищатимуть житло від вітру.

Нарешті, Оленка посіяла квіти біля хати. Вона хотіла, щоб її подвір'я було красивим і квітучим.

Коли всі дерева та квіти були посаджені, Оленка відчула себе дуже щасливою. Вона знала, що її садиба стане справжнім раєм на землі.

З часом все так і сталося, як мріяла дівчинка. Люди приходили здалеку, аби помилуватися красою, яку створила дівчинка власними руками. А Оленка завжди з радістю ділилася з ними фруктами та ягодами, які виростали в її саду.

І так, завдяки своїй праці та мрії, Оленка створила справжню казку біля своєї хати.

Оповідка знайомить дітей з різними видами дерев та квітів, що стали для українського народу оберегами та символами, які традиційно висаджували наші предки біля хати; виховує у дітей повагу до праці інших.

Оповідка про новосілля

Колись, у давні часи, жила собі одна сім'я: батько, мати та їхні маленькі діти. Вони жили в тісній хатині, мріючи про нове просторе житло. І ось одного дня їхня мрія здійснилася – вони завершили будівництво нового великого будинку.

Настав час переселятися, і вся сім'я з хвилюванням готувалася до цієї важливої події. За традицією першим до нового будинку мав зайти кіт. Вважалося,

що він володіє чутливістю до нечистої сили й може очистити простір від негативу. Пухнастий кіт ступив на поріг нової оселі, обережно обнюхуючи кожен куточок (іл. 2).

За ним увійшов найстарший член родини, несучи в руках хлібину та ікону (образ). Він окропив всі кімнати святою водою, охрестив кожен кут і промовив молитву. Це робилось для того, щоб благословити нове житло і захистити його від злих духів.

2. згенеровано у Gemini

Найголовнішим видом меблів у давнину був стіл, адже він був серцем домівки, бо за ним збиралася вся родина на сімейні трапези. Стіл стояв у найсвітлішому місці, щоб завжди бути овіяним теплом і радістю (іл. 3).

Ліжко ставили в затишному куточку, трохи далі від вікон та дверей, щоб сон був спокійним і міцним. На стінах нової оселі обов'язково мали бути образи прикрашені рушниками. Для цього було визначено найпочесніше місце – покуть (куточок, який розміщувався по діагоналі від печі, де зберігалися найцінніші речі сім'ї). Образи вважались оберегами, що захищали домівку від зла, а рушники – символом чистоти та добробуту.

3. etnoxata.com.ua

Нарешті, коли всі речі були розставлені по своїх місцях, а ікони прикрашені рушниками, родина сідала за щедро накритий стіл, щоб відсвяткувати новосілля.

З того дня і жила сім'я у своєму новому будинку, наповненому затишком, теплом і любов'ю (іл. 4).

А кіт, який першим ступив на його поріг, став справжнім охоронцем домівки, оберігаючи її від негараздів.

4. ukr-day.com

Знайомство дітей з українськими традиціями, що передаються через оповідку, пояснюють цінності та звичаї нашого народу, формують повагу до сімейних традицій, виховують почуття приналежності до свого народу та культури. Викликають бажання дізнатися більше про українські традиції.

Онлайн-гра. «Українська хата» (іл. 5)

Мета: ознайомити дітей з предметами побуту, якими користувалося народонаселення регіону в минулому, вчити добирати їх сучасні відповідники. Розвивати мовлення, уяву, мислення, кмітливість. Виховувати толерантність та повагу до минулого своїх предків, дбайливе ставлення до сучасного.

5. зняток з акаунту learningapps.org

Онлайн-гра. «Миколаївська хата» (іл. 6)

Мета: ознайомити дітей з будівництвом житла у Миколаївському краї у давні часи й сьогодні. Поглибити уявлення дітей про різні матеріали для будівництва, вчити добирати дієслова, утворювати прийменники від іменників. Дати дітям знання про те, що в давнину у нашій місцевості будувались хати з глини, дерева, каменю; дах робили з соломи, очерету чи черепиці. Закріпити знання про сучасне зведення будівель. Виховувати інтерес та повагу до побутової культури народу своєї місцевості.

Попередня робота. Розглянути з дітьми ілюстрації: камінь вапняк, дах хати з соломи, очерету чи черепиці; стіни з глини, каменю або дерева. Стіни обмазані білим вапном з синьою фарбою. Ззовні по кутах хати та навколо вікон декоративні малюнки.

б. зняток з акаунту learningapps.org

Стара хата під очеретом (іл. 7)

Стару хату, білу-білу,
Квіти вкрили, як блакить.
Та під ними посвіжіла,
І засяяла у мить.

Біля хати квітник пишній:
Мальви, айстри, чорнобривці.
А над ними – білі вишні,
І бджілки гудуть в веснівці.

Малювала свою хату
Стара господиня,
У таврійський розпис вкрила
Чарівна газдиня.

Стара хата – ти наш скарб,
Затишок родинний,
Повертаючись до тебе,
Я стаю дитиною.

Людмила Лещенко

7. зняток з каналу YouTube

Відео. Українська хата.

Інтер'єр. Обереги

Мета: розширювати знання дітей про особливості українського інтер'єру, значення оберегів; розвивати пам'ять, увагу, мовлення, мислення; збагачувати словниковий запас; виховувати бажання берегти традиції свого народу.

Хата-землянка

У селі, де тече річка,
Стоїть хатка невеличка,
З очерету й черепиці –
То історії частинка.

Стіни з глини, міцні й теплі,
Піч у світлиці, як годиться,
Лавки й стіл посеред хати –
Де своїх й гостей саджати.

Людмила Лещенко

Святиною для кожної людини є її рідна домівка. І сьогодні будинки відрізняються архітектурою, інтер'єром, предметами побуту. У різних людей – своє уявлення про житло, його впорядкування і благоустрій. Спитайте в дітей:

- З чого побудований ваш будинок? Будинки ваших сусідів?
- Як називаються кімнати в будинку і чому?
- Що спільного в зовнішньому і внутрішньому оформленні наших квартир / будинків, чим вони відрізняються?

Діти мають знати, що деякі звичаї та традиції, що з давнини пов'язані з будівництвом житла актуальні й нині. Це й традиції поселення у новий будинок: першим заходить у хату кіт, за ним господар; хату якнайшвидше кроплять свяченою водою по всіх кутках, спеціально визначають місце для стола, ліжка, колиски; образи в рушниках-оберегах можна зустріти й у сучасних помешканнях. З давнини оформлення садиби трапляється й у сучасних господарствах: садіння дуба на леваді (присадибній ділянці землі з сінокосом, городом та плодовим садом або іншими деревами), вишневого саду перед вікнами, груші на межі, калини біля криниці, верби над ставком, тополі при дорозі, квітів біля хати.

Ідеї для продуктивної діяльності

Малювання

Мій будинок. Запропонуйте дітям спочатку намалювати свій власний будинок, додавши до нього улюблені кімнати, меблі, іграшки та навіть вигаданих мешканців. А потім – намалювати будинок, в якому люди будуть жити через багато років (будинок майбутнього).

Макет вулиці. Діти можуть створити макет своєї вулиці, зобразивши свій будинок, сусідські будинки, магазини, парк тощо.

Діти можуть об'єднати свої роботи в композицію, створивши макет житлового масиву з вулицями, парками та різноманітними будівлями.

Ліплення та моделювання

Будинок з пластиліну. Діти можуть ліпити будинок з пластиліну, додаючи деталі, такі як двері, вікна, дах.

Запропонуйте дітям побудувати місто з будинками різної висоти та форми. Можна додати до пластиліну різні природні матеріали (камінчики, мушлі, пісок, гілочки з дерев, дерев'яні палички для морозива).

Будинки з солоного тіста. Можна зліпити барельєфи різноманітних будинків, а потім розфарбувати їх.

Аплікація

Підготуйте різноманітний папір, ножиці, клей та інші матеріали. Запропонуйте дітям створити *аплікацію свого будинку*.

Мозаїка з кольорового паперу. Діти можуть створити вітраж для вікна свого будинку з кольорового паперу.

Аплікація з природних матеріалів: з листя, каштанів, жолудів та інших природних матеріалів можна створити оригінальний будинок.

Конструювання з різних матеріалів

Будиночок з конструктора. За допомогою конструктора «LEGO» або інших подібних іграшок діти можуть побудувати різноманітні будинки (одноповерхові, багатоповерхові, з балконом, гаражем). Можна ускладнити завдання побудувати ціле іграшкове містечко.

Будиночок з паличок для морозива. Можна побудувати каркас будинку з паличок для морозива, а потім обклеїти його папером або тканиною.

Такі заняття допоможуть розвинути в дітей творче мислення, уяву, дрібну моторику рук, почуття кольору, форми, композиції, закріпити знання про різні типи будинків, їхні частини та призначення. Сприяють розвитку естетичного смаку.

РОЗДІЛ 2. ОДЯГ

Одяг українського народу тісно пов'язаний з його історією. Ми пізнаємо, як жили й працювали наші предки, як вбиралися в будні та свята, якими були їхні звичаї та обряди.

Що ж таке одяг? На перший погляд, відповідь проста: це предмети, які захищають людину від холоду, спеки, негоди. Але, у різні часи існували чітко визначені вимоги до вбрання на свята та будні, тому одяг становить важливу складову частину духовної та матеріальної культури народу.

Колись давно, коли наші бабусі та дідусі були ще маленькими, люди носили зовсім інший одяг. Це були вишиті сорочки з яскравими візерунками, кольорові спідниці у жінок, штани у чоловіків, і прикрашені головні убори.

За візерунками вишивки на сорочці можна було дізнатися, з якого села людина, а за кольором стрічки дівчини – заміжня вона чи ні.

А ще, одяг захищав людей від злих чар. Візерунки строю (одягу) слугували оберегами. Люди вірили, що вони допоможуть їм бути здоровими та щасливими. За народними віруваннями певні символи, що нанесені на одяг способом вишивання, ткання, вибійки тощо, оберігали людину від «поганого» ока, злих духів.

На свята люди одягали свій найкращий одяг – святковий. А в будні дні носили простіший одяг – щоденний, щоб було зручно працювати.

Виготовлення одягу для певних подій життя народу (святкових або сумних) вимагає дотримання обрядів. У різних обрядах в одязі застосовували ті чи інші атрибути-символи: квітка, вінок, колір квітів, стрічок, вишиті узор сорочок та добір їх кольорів. Регламентація носіння всього вбрання впливала на вибір матеріалу, з якого його виготовляли. Привілеєм заможних та знаті (багатих людей) було носіння одягу з шовку, парчі, мережива. Національний одяг вказує на тривалий історичний процес формування української ноші й на те, що є спільним у традиційних строях народу всієї території України.

Оповідка «У світі одягу»

Уявіть собі чарівну країну, де живуть нитки, гудзики, клаптики тканини та інші дивовижні речі, де умілі майстри – швачки та кравці, творять одяг для людей усього світу. З чого ж вони виготовляють одяг?

З бавовни, що росте на полях, як пухнасті хмарки. Її перетворюють на ніжні нитки, з яких потім роблять тканину, а з тканини шують одяг.

З вовни, яку дають нам вівці. Її зістригають, розчісують, обробляють, тчуть нитки, з яких потім майстри виготовляють теплі светри, шапки, шкарпетки та рукавиці.

З льону, що росте високими стеблами, роблять міцні тканини для штанів, сорочок та суконь.

З коконів, які виробляють маленькі гусениці, тчуть шовкові нитки, неймовірно міцні та блискучі. Багато ниток з'єднують між собою та відправляють на ткацький верстат для виробництва полотна. З якого шують елегантні сукні та костюми.

Готові тканини потрапляють до рук вправних кравців та швачок. Вони кроють, шують, додають гудзики, блискавки та інші деталі, перетворюючи шматки матерії на чудовий одяг.

Одяг буває різним: традиційний, святковий, сучасний буденний. Традиційний – той, що прикрашений вишивкою та має особливе значення для різних свят і подій. Святковий ми одягаємо на урочистості, наприклад, на день народження або Різдво (різні свята). Він яскравий та опатний, що покращує настрій. Сучасний буденний одяг люди носить щодня. Він зручний, практичний та відповідає модним тенденціям. Одяг можна купити в магазинах, де представлений широкий вибір на будь-який смак та гаманець. А ще, його можна зшити самостійно, обравши тканину та фасон, які вам подобаються.

Ось так, завдяки праці багатьох людей, з'являється одяг, який зігріває нас та дарує красу.

Зміст цієї оповідки знайомить дітей з процесом створення одягу з натуральних матеріалів (бавовна, вовна, льон, шовк); дає уявлення, що одяг не з'являється в магазині сам по собі, а проходить довгий шлях від природи до нашої шафи; викликає у дітей цікавість до природи та процесів, що в ній відбуваються (ріст бавовни, життя овець); розвиває уяву та фантазію; виховує повагу до праці людей, які шують одяг. Можна організувати екскурсію на швацьку фабрику (майстерню) або в магазин тканин.

Ілюстрації до оповідки. «У світі одягу»

Мультфільм. «Як виник одяг?» (іл. 8)

8. зняток з каналу YouTube

Онлайн-гра. «Одяг який?» (іл. 9)

Мета: дати дітям поняття що одяг виготовляється на швацьких фабриках, ательє та салонах. Закріпити знання, що одяг створюють кравці, швачки з різних тканин (шерсті, шовку, ситцю тощо). Вчити підбирати прикметники до іменника. Розвивати мислення, пам'ять, зв'язне мовлення. Виховувати допитливість, повагу до праці майстрів/майстринь з пошиття одягу, інтерес до роботи на швацьких фабриках, ательє, салонах Миколаївської області.

9. зняток з акаунту
wordwall.net

Відео. «Швачка» (іл. 10)

Мета: формувати уявлення дітей про професію швачки; поглибити знання про знаряддя праці та інструменти, які необхідні в її роботі; вчити аналізувати та класифікувати предмети за призначенням; розвивати логічне мислення, увагу, пам'ять. Виховувати пізнавальний інтерес, повагу до праці швачки.

10. зняток з каналу *YouTube*

Дидактична гра. «Назви колір одягу?»

Мета: вчити розрізняти та називати різні предмети одягу (футболка, штани, спідниця, куртка тощо), співвідносити кольори з предметами одягу. Сприяти розвитку уваги, пам'яті та логічного мислення. Вчити будувати прості речення, описуючи одяг та його колір.

Матеріали: картки із зображеннями дітей в одязі різних кольорів (наприклад, червона сукня, сині штани, жовта футболка). Картки з кольорами (червоний, синій, жовтий, зелений тощо). Можна використовувати справжній дитячий одяг різних кольорів.

Хід гри:

Варіант 1: «Знайди колір»

Розкладіть картки з кольорами на столі. Покажіть дітям картку із зображенням дитини в одязі. Попросіть дітей назвати колір одягу та знайти відповідну картку з кольором.

Варіант 2: «Одягни ляльку»

Використовуйте ляльку або паперову ляльку. Покажіть дітям картки з одягом різних кольорів. Попросіть дітей вибрати одяг певного кольору та «одягнути» ляльку.

Варіант 3: «Що якого кольору?»

Покажіть дітям різні предмети одягу (наприклад, шапку, шарф, рукавички).

Варіант 4: «Знайди пару»

Підготуйте парні картки, на одних зображення одягу, на інших колір. Роздайте дітям картки, нехай вони знайдуть пару.

Варіант 5: «Опиши одяг»

Покажіть дітям зображення дитини в одязі. Попросіть дітей описати одяг, використовуючи назви кольорів. Наприклад: «У дівчинки червона сукня та білі туфлі».

Використання справжнього одягу: Можна використати справжні речі, та ставити питання, наприклад: «Якого кольору ця футболка?» Або попросити дітей знайти серед одягу речі певного кольору.

Проведення кольорових тижнів «Одяг і колір».

Мета: Закріпити знання назв одягу та кольорів. Розвивати творчість та уяву. Вчити дітей поєднувати кольори в одязі. Створити веселу та пізнавальну атмосферу.

Онлайн-гра. «Народний та сучасний одяг» (іл. 11)

Мета: навчати дітей називати та класифікувати одяг за призначенням. Розвивати зв'язне мовлення, пам'ять, мислення. Збагачувати словниковий запас дітей прикметниками (сучасний, народний). Виховувати бережливе ставлення до одягу.

11. зняток з акаунту *learningapps.org*

Ідеї для продуктивної діяльності (іл. 12)

Конструювання та моделювання одягу

Створення ескізів. Діти можуть малювати власні моделі одягу, придумувати оригінальні фасони, комбінувати різні тканини та кольори.

Виготовлення макетів. За допомогою паперу, картону або тканини діти можуть створювати двовимірні моделі свого одягу.

Створення колажу з тканин. Діти можуть створювати цікаві композиції з різних шматків тканини.

Створення ескізів. Запропонуйте дітям намалювати ескізи модних колекцій одягу для різних сезонів або подій (вечірка, спорт тощо).

Створення власної колекції одягу з паперу або інших матеріалів.

Малювання

Малювання пальцями. За допомогою фарб і пальців діти можуть створити яскраві та текстурні малюнки одягу. Вони можуть малювати квіти на сукні, смужки на футболці або крапки на светрі.

Малювання образів. Діти можуть малювати себе в улюбленому одязі, різні види одягу (спортивний, національний, святковий), або навіть створювати костюми для супер героїв або принцес. Запропонуйте дітям експериментувати з різними кольорами, щоб передати різноманітність тканин і стилів.

Конструювання з природного матеріалу. Діти можуть використовувати листя, каштани, жолуді та інші природні матеріали для створення аксесуарів до одягу.

Декорування одягу

Розпис тканини. Діти можуть розписувати білі футболки, фартухи або тканинні сумки фарбами для тканини.

Аплікація. Використовуючи різноманітні матеріали (тканини, гудзики, намистини, паєтки), діти можуть створювати оригінальні аплікації на одязі.

Аплікація з тканини. Використання клаптиків тканини різних кольорів і фактурою дозволить дітям створити більш об'ємні та реалістичні образи.

Одяг з кольорового паперу. Діти можуть вирізати різні деталі одягу і скласти з них цілісність образи.

Одяг з природного матеріалу. Використовуючи листя, каштани, жолудів та інші природні матеріали, діти можуть створити оригінальні костюми.

Ліплення. Діти можуть ліпити різні предмети одягу: шапки, шарфи, рукавиці, сукні, штани тощо.

Вивчення різних тканин. Діти можуть порівнювати різні тканини за кольором, фактурою, міцністю.

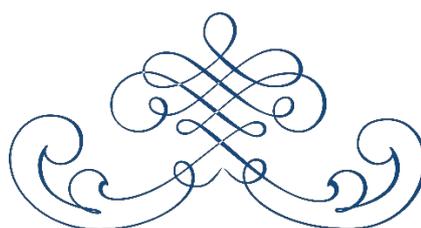
Створення «Стіни моди». Де кожен може поділитись своїми модними ідеями в малюнках.

Дослідження властивостей тканин. Діти можуть проводити експерименти з тканинами (намочувати, м'яти, прати).

Заняття спрямовані на: закріплення знань щодо інформації про одяг; ознайомлення з різними матеріалами та їх властивостями; розширення словникового запасу; розвиток творчих здібностей, дрібної моторики, уяви та естетичного смаку дітей. Сприяють вихованню почуття гордості за власні досягнення.

12. s.0462.ua

РОЗДІЛ 3. КУХНЯ ТА ЇЖА

Уявіть собі місце, де річки рясніють рибою, поля багаті на овочі, а духмяні аромати витають у повітрі з запашних печей. Саме тут, у Причорномор'ї, протягом століть формувалася унікальна кухня, що поєднує в собі щедрість української природи та впливи різних гастрономічних культур. Ви дізнаєтесь про те, що Миколаївщина славиться своїми рибними стравами. Тут ви знайдете юшку з ароматним смаком риби, вареники та запечену рибу з хрусткою скоринкою.

Улюбленою стравою багатьох миколаївців є «тюлька насторчак» – маленька рибка, смажена до золотистого кольору. Її їдять просто так або з картоплею та цибулею.

На столах жителів Миколаївщини завжди можна побачити свіжі овочі, вирощені на щедрих чорноморських землях. Капуста, огірки, помідори, перець – всі ці овочі використовуються для приготування борщів, вареників, салатів та інших смачних страв. Не обходиться кухня нашого краю без випічки. Пампушки з часником, рум'яні пиріжки з різноманітними начинками.

Гастрономічна кухня Миколаївщини – це унікальне поєднання кулінарних традицій різних народів, які протягом століть населяли наш край. Тут можна знайти впливи молдавської, болгарської, польської та інших культур, що створило багату і різноманітну гастрономічну панораму.

Вплив інших культур: молдавські голубці, болгарський банош, вірменський хаш, польський бігус – це лише деякі з прикладів страв, які запозичені з національної кухні народів краю та стали невіддільною частиною миколаївської гастрономії.

Традиції та звичаї, що пов'язані з етикетом поведження за столом

13. facebook.com

З давніх-давен сімейні трапези в Україні були не просто способом втамування голоду, а й важливою частиною соціального та духовного життя. Існувало безліч традицій та звичаїв, пов'язаних з поведженням за столом, які мали глибокий сенс і передавалися з покоління в покоління. Ці традиції подекуди зберігаються й донині.

Місце за столом

Місце за столом мало велике значення. Зазвичай, господар сідав першим, за ним – господиня, а далі – діти за віком (іл. 13).

Іноді за столом могли сидіти й інші члени сім'ї, а також гості.

Перші страви

Перед споживанням страв всі члени сім'ї молилися, дякуючи Богу за їжу. Під час святкової трапези першою зазвичай подавали борщ чи юшку, потім другу страву, а на десерт – ватрушки, пиріжки, фрукти або горіхи.

Поведінка за столом

Під час їжі не можна було говорити голосно, сперечатися або ламати хліб руками. Їжу їли акуратно, не розсипаючи її. Після вечері дякували за їжу і прибирали зі столу.

Символіка

Деякі звичаї мали символічне значення. Наприклад, сіль ставили на почесне місце, адже вона вважалася оберегом від злих духів. Хліб ламали на шматочки, та роздавали кожному члену сім'ї, символізуючи цим її єднання.

Збереження традицій

Сьогодні багато з цих традицій втрачені, але поодинокі все ще зберігаються

в деяких сім'ях. Сімейні трапези залишаються важливою частиною українського життя, де можна згуртуватись сім'єю, поділитися новинами та просто поспілкуватись одне з одним.

Важливо зберігати та передавати ці традиції молодшому поколінню, адже вони є частиною нашої культури та історії.

14. tsn.ua

Ознайомлення дітей з українськими традиціями сімейного споживання їжі дає розуміння про те, хто першим сідає до столу. Розвиває повагу до сімейних традицій, пов'язаних зі спільною трапезою, та допомагає усвідомити символіку деяких страв в українській гастрономічній культурі й виховати інтерес до історії та звичаїв свого народу.

Традиційні страви на Святвечір та Різдво

Напередодні свята не годилося їсти до появи першої зірки, яка віщує народження Христа. Проте родини активно готувалися до прийдешнього свята: наводили лад в оселі й на подвір'ї, приготувляли святкові страви.

Попри те, що вечеря на Святвечір була пісною, її називали багатою: «багатий Святвечір», «багатий стіл», «багата кутя».

Готували, зазвичай, 12 страв: за кількістю найближчих послідовників Христа – апостолів або за кількістю місяців року (іл. 14).

Але так було не на всій Миколаївщині. Наприклад, болгари, які мешкають у нашому краї, готують сім, за кількістю днів тижня, або дев'ять, за кількістю місяців, які Діва Марія носила Ісуса під серцем, страв. Перелік страв на Святий вечір у родинях різнився з року в рік. Як і зараз, все залежало від достатку сім'ї, смаків, продуктів, що були заготовлені до свята.

Єдиною умовою святкового столу цього дня була заборона м'ясних та молочних продуктів. До обов'язкових наїдків Святвечора відносилися: кутя, узвар і калач. Основним інгредієнтом для приготування куті була відбірна пшениця, яку замочували напередодні та варили.

На Миколаївщині подекуди робили кутю з ячменю або рису: він був більш коштовним і належав до святкових страв. Додавали до вареного зерна мед на свій смак, розтертий у макітрі мак, смажені подрібнені горіхи, родзинки, насіння соняшника, навіть халву. Зважаючи на те, що Миколаївщина заселялася представниками різних національностей і з різних регіонів України, традиції дуже різнилися.

Кутя могла бути густою чи рідкою, тобто з додаванням узвару. На стіл кутю зазвичай несла господиня, натомість в інших регіонах – хлопчик. Водночас із цим усі члени родини квоктали, щоб кури добре неслися.

По кутах столу, як обереги, клали часник, сіль і свячений мак. Підлогу, а іноді й сам стіл, притрушували сіном на згадку про народження Христа у стайні.

Першою куштували кутю, запиваючи узваром. Обов'язково на столі були страви з риби, адже Миколаївщина багата водоймами: оселедець, запечений карась, борщ або холодець з рибою. Подавали вареники з квасолею й капустою, голубці з овочами й крупами, різноманітні каші, картоплю, соління.

Оповідка про святковий стіл на Святвечір

Жила собі дружня сім'я: бабуся, дідусь, тато й мати та двоє їхніх дітей – Марійка та Андрійко. Вони дуже любили збиратися всі разом за одним столом.

Наближалося улюблене свято всієї сім'ї – Різдво. Діти з нетерпінням чекали на подарунки та, звичайно ж, святкову вечерю.

Напередодні свята матуся з бабусею весь день клопоталися на кухні, готуючи різноманітні страви. Наступив Святвечір. На святковий стіл поставили 12 пісних страв: узвар, кутю, вареники з капустою, пиріжки з різними начинками, вінегрет, пісні голубці тощо.

– Хто ж першим сяде за стіл? – запитала маленька Марійка.

Дідусь, найстаріший чоловік у сім'ї, усміхнувся і відповів:

– За традицією, першим за стіл сідає найстаріший чоловік у сім'ї. Це я!

Всі з нетерпінням чекали, коли дідусь займе своє місце. Він сів на чолі столу, а поруч з ним – бабуся. Далі за віком сіли татусь з матусею, адже вони дарують нам любов і турботу. А діти – Марійка та Андрійко сіли поруч з батьками.

За столом панувала затишна атмосфера. Всі ділилися новинами, сміялися та з задоволенням їли смачні страви.

– А що обов'язково зі страв має бути на святковому столі у Різдво? – запитав Андрійко.

Дідусь замислився, а потім сказав:

– На святковому столі мають бути страви, які символізують багатство, щастя та здоров'я. Наприклад, пиріг символізує сите життя, ковбаса – достаток, холодець – міцність, а оселедець під шубою – приємні несподіванки.

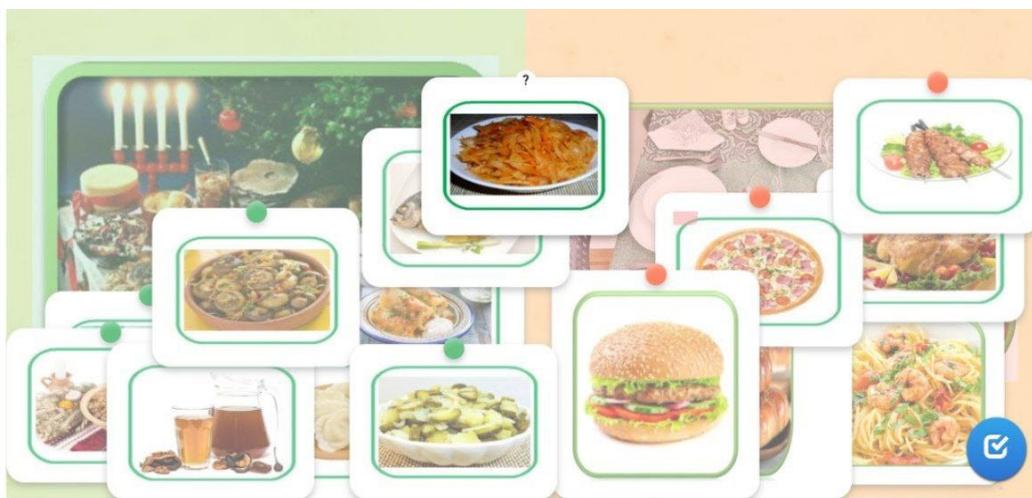
Діти уважно слухали дідуся і запам'ятовували його слова, розуміючи, що святковий стіл – це не просто місце, де їдять, це місце, де збирається вся родина, щоб поділитися теплом, любов'ю й радістю одне з одним.

Цього дня вся сім'я відчула справжній дух свята – дух Різдва, єднання, любові та затишку. А ще діти вчилися цінувати сімейні традиції, шанувати старших членів сім'ї, бути вдячними за те, що мають, радіти життю.

Ознайомлення дітей з важливістю сімейних традицій, зокрема тих, що пов'язані зі святкуванням Святвечора та Різдва зі спільним трапезуванням; виховання поваги до сімейних традицій, які родина дотримується протягом поколінь. Діти дізнаються, що є традиції, які пов'язані з вшануванням старших членів сім'ї й це об'єднує всю родину.

Онлайн-гра. «Накриваємо на Різдвяний стіл»

Мета: формувати уявлення у дітей про народні традиції святкування Різдва, розрізняти різдвяні та буденні страви. Розвивати пам'ять, пізнавальний інтерес (іл. 15).

15. зняток з акаунту learningapps.org

Відеогра. «Що за посуд на полиці» (іл. 16)

16. зняток з каналу YouTube

Мета: розширити словниковий запас дітей назвами посуду. Закріпити знання про посуд та його візуальне зображення. Вчити дітей знаходити відповідне тіньове зображення предметів, які розташовані у певній послідовності. Навчати дітей помічати відмінності між тіньовими силуетами предметів. Розвивати увагу, спостережливість, зорове сприймання, мислення та мовлення дітей. Сприяти розвитку пізнавальної діяльності. Виховувати зацікавленість та позитивне ставлення до занять.

Відеогра. «Розклади посуд по полицках» (іл. 17)

Мета: закріплювати знання про види посуду: кухонний, столовий, чайний; розширювати словниковий запас дітей іменниками – назвами посуду; розвивати увагу, пам'ять, мовлення, мислення дітей; виховувати бережливе ставлення до посуду.

17. зняток з каналу YouTube

Оповідка про Матвіївський борщ

18. *suspilne.media/mykolaiv*

Давним-давно, на березі Південного Бугу в селі Матвіївка, що на Миколаївщині, жили мужні козаки. Вони будували фортеці, захищаючи край від ворогів. Козацьке життя було нелегким, повним небезпек.

Одного разу, під час чергового походу, козаки опинилися в скрутному становищі. Їжа закінчувалась, а до найближчого поселення було далеко. Зневірені воїни вже збиралися здатися голоду, але тут один з козаків, на ім'я Микола, знайшов вихід. Він помітив у річці зграю маленьких риб-бичків, і вирішив приготувати з них юшку. Зловив рибу, почистив, підсушив і підсмажив на сковорідці. Зібрав трохи дров, розвів багаття і, кинувши в казанок картоплю, буряк, моркву, квасоллю почав варити ситний борщ. Коли всі овочі зварились, додав у страву яйце і підсмажену рибку. Аромат страви поширився округою й інші козаки зібралися біля багаття. Микола щедро поділився борщем з усіма, і чоловіки, вгамувавши голод, відчували прилив сил і бадьорості.

З того часу Матвіївський борщ став улюбленою стравою козаків (іл. 18). Його готували перед битвами, щоб воїни набиралися сили та мужності. Оповідка про Матвіївський борщ дійшла до наших днів. Ця страва стала символом гостинності, щедрості та українського козацького духу.

Відео. «Традиційна Матвіївська кухня» (іл. 19)

Ознайомлення дітей з історією виникнення Матвіївського борщу розвиває у них уяву, логічне мислення та інтерес до гастрономічної історії рідного краю. Виховує повагу до козаків, їхньої мудрості та винахідливості, а також прищеплює любов до рідного краю.

19. зняток з каналу YouTube

Оповідка про кінбурнську юшку

Жила-була на Кінбурнській косі бабуся Марія. Її онучка, маленька Марійка, дуже любила слухати історії, що розповідала бабуся. Одного разу дівчинка запитала: «Бабуся, а чому кінбурнська юшка така смачна?».

Бабуся усміхнулася і почала розповідати: «У давні часи, коли на Кінбурнській косі жило зовсім мало людей, рибалки ходили в море за рибою. Їхні дружини чекали їх на березі, щоб приготувати їм смачну юшку з риби. Але риби в страві іноді було мало, і вона виходила не такою ситною, як хотілося.

Одного разу одна з дружин, на ім'я Ольга, вирішила додати до юшки те, що росте на косі. Вона поклала в казан рибу, трохи зеленої цибулі, моркви, петрушки та картоплі, в кінці додала томатну пасту. Коли рибалки повернулися з моря, вони здивувалися, відчувши приємний аромат. Скуштувавши юшку, вони були в захваті! Вона була неймовірно смачною, ситною та ароматною. З того часу юшку з овочами та рибою стали називати «Кінбурнською юшкою».

Марійка слухала з відкритим ротом. Їй дуже сподобалася історія про кінбурнську юшку. Вона з нетерпінням чекала, коли бабуся приготує їй цю смачну страву.

Наступного дня бабуся Марія дістала з комори рибу, овочі та рис. Вона розпалила вогонь у печі та поставила на нього казанок. Потім почистила рибу, нарізала овочі та поклала все в посудину. Додала води, солі та лаврового листа. Коли вода закипіла додала туди томатну пасту.

Нарешті юшка була готова. Бабуся розлила її по тарілках і поставила на стіл. Дівча з нетерпінням взяла ложку і скуштувала юшку. Вона була неймовірно смачною! Марійка з'їла повну порцію і попросила добавки.

Бабуся Марія усміхнулася і сказала: «Я рада, що тобі сподобалася кінбурнська юшка. Це наша сімейна традиція – готувати цю страву для всіх, кого ми любимо».

З того дня Марійка часто просила бабусю приготувати кінбурнську юшку. Вона стала її улюбленою стравою.

Оповідка знайомить дітей з історією виникнення кінбурнської юшки. Розвиває їхню уяву, логічне мислення. Виховує повагу та інтерес до історії й традицій рідного краю.

Ілюстрації до дидактичної гри. «Перші страви української кухні»

20. зняток з презентації

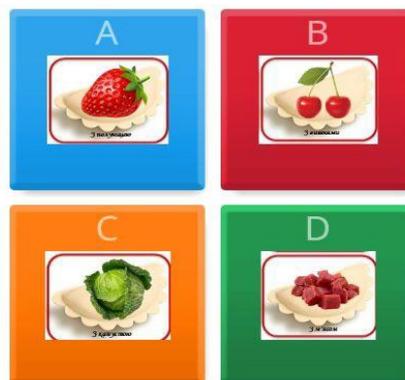

Мета: ознайомити дітей з українськими стравами: український традиційний борщ та характерні для свого регіону перші страви: матвіївський борщ, кінбурнська юшка. Дати знання про те, які продукти входять до складу борщу (іл. 20); навчити відрізняти інгредієнти кінбурнської юшки, матвіївського борщу від інгредієнтів традиційного борщу. Розвивати пізнавальну активність, мислення, пам'ять, уважність, зв'язне мовлення, комунікативні навички; формувати у дітей гастрономічні смаки на основі страв регіональної кухні.

Онлайн-гра. «З чим вареники» (іл. 21)

Мета: розвивати знання дошкільників про страву української національної кухні – вареники; збагатити словниковий запас словами-назвами предметів (начинки); розвивати пам'ять, мислення, мовлення.

21. зняток з акаунту wordwall.net

Ілюстрації до дидактичної гри. «Чия страва?» (іл. 22)

Мета: закріпити з дітьми назви знайомих страв; розподілити страви між двома національностями – українцями та вірменами; знайти страви, які входять до національної української кухні; пояснити дітям, чому вірменські страви зайшли у наш раціон.

22. зняток з дошки Jamboard

Хід гри: розглянути з вихованцями зображення дітей у національних костюмах та за їх елементами назвати зображені національності. Запропонувати назвати та розкласти національні страви відповідно до зображень дітей в національних костюмах.

Пояснити дітям, що у Миколаєві вірмени проживають разом з українцями та пригощають один одного національними стравами, а також розкривають рецепти своїх страв й обмінюються ними.

Презентація. «Покуховаримо» (іл. 23)

Мета: розширювати знання про українську кухню, основні традиційні страви. Збагачувати й активувати словник дітей іменниками на позначення назв страв національної кухні. Розвивати зв'язне мовлення, пам'ять. Виховувати повагу до традицій нашого народу.

23. vseosvita.ua

Відеозагадки. «Страви української кухні»

Мета: збагачувати словниковий запас дошкільників загадками, що містять описи страв, їх інгредієнтів та процесів приготування, що знайомить дітей з новими словами та поняттями. Розвивати пізнавальні здібності; стимулювати логічне мислення, кмітливість, уяву та пам'ять. Виховувати любов до їжі та кулінарії, цікавість до різних страв, заохочуючи дітей досліджувати та куштувати нове; почуття збереження культурних традицій.

Казка «Пригоди овочів у вінегреті»

Людмила Лещенко

У казковому селі, що на Миколаївщині, жила весела компанія овочів. Був там Буряк, зелена красуня Цибулька, хрусткий Огірок, соковита Морква, Квасолинка, яка завжди співала веселі пісеньки (іл. 24).

Одного сонячного ранку, друзі вирішили відвідати кухню, з якої кожен день розповсюджувалися смачні аромати. Буряк похвалився своєю силою і з легкістю вибрався з грядки. Цибулька збрала свої зелені косички та пострибала на кухню. Огірок, хизуючись своїми пухирцями, поспішив слідом.

Морквинка, красуючись своїм помаранчевим кольором, протанцювала за ними та Квасолька, приспівуючи наздоганяла друзів.

На кухні друзі зустрілися з вареною картопелькою, яка лежала на блюді та залюбки приєдналася до компанії.

Веселим гуртом друзі обговорили, чим вони можуть порадувати господиню та її сім'ю. Усі вирішили, що з такого набору овочів можна приготувати особливий вітамінний салат. А Буряк ще згадав, що він чув про такий салат і, що він називається «Вінегрет». За мить салат був готовий.

Друзі-овочі дуже пишались собою, адже вони разом приготували смачний та корисний салат. Господиня та її родина, які їли «Вінегрет», хвалили його за чудовий смак та яскраві кольори.

24. djurenko.com

Радимо розповісти дітям цю казку напередодні їх спільного приготування салату «Вінегрет», з метою закріплення знань про овочі, які необхідні для страви. Зміст твору допоможе розвивати в дітей пам'ять, мислення, мовлення. Казка може спонукати дошкільників до вживання овочів і показати, що навіть приготування буденної страви може бути захопливою пригодою.

Ілюстрації до казки. «Пригоди овочів у вінегреті»

Секрети найсмачнішого вінегрету!

- Овочі перед нарізкою мають бути однакової температури.
- Найкраща миска для вінегрету – скляна або біла.
- Запечені овочі – смачніші ніж варені.
- Олію додаємо потроху.
- Бурячок треба змастити окремо.
- Свіжий вінегрет – найсмачніший!

Відеогра «Корисна та шкідлива їжа»

Онлайн-гра. «Корисні та некорисні продукти» (іл. 25)

Мета: закріпити з дітьми знання про користь, для їх організму, овочів, фруктів, каш та уявлення про шкоду, яку несуть некорисні продукти такі, як:

жувальні гумки, чіпси, швидкоїжа тощо; спонукати малюків споживати лише корисні продукти.

Хід гри: Гра відбувається в інтерактивному онлайн середовищі, де дитина взаємодіє з різними елементами на екрані, щоб розрізнити та класифікувати харчові продукти, які корисні і некорисні.

25. зняток з акаунту learningapps.org

Презентація. «Етикет поведіння за столом» (іл. 26)

Мета: закріпити уявлення дітей про правила поведінки за столом та правила користування столовими приладами, необхідність дотримуватись етикету та поважати всіх, хто навколо; розвивати зв'язне мовлення, мислення, увагу, пам'ять. Виховувати бажання тримати правила хорошого тону, навички культури поведінки під час споживання їжі.

26. subjectum.eu

Ідеї для продуктивної діяльності

Конструювання

«Рибацький човен». З природних матеріалів (шишок, гілок, камінців тощо), або з конструктора діти можуть побудувати рибацький човен.

«Рибальська сітка». Сітку з мотузки або ниток можна прикрасити мушлями, камінчиками та іншими природними матеріалами.

Посуд з паперу. З паперу можна зробити паперові стаканчики, тарілки.

Створення кулінарної книги, використовуючи малюнки, аплікації дітей або фотографії місцевих продуктів, з яких готують традиційні страви. Діти можуть намалювати ілюстрації до кожного рецепту, зобразивши основні інгредієнти або процес приготування. Готові малюнки можна зібрати в одну книжку, і використовувати в подальшій роботі.

Можна запропонувати дітям намалювати ситуації поведження за столом: правильно та неправильно й зробити разом лепбук на цю тему.

Ліплення

Можна запропонувати дітям: зробити об'ємні моделі продуктів, з яких готуються традиційні страви; ліпити різноманітних рибок, які живуть у річці.; зробити об'ємну каструлю з пластиліну та наповнити її зліпленими овочами й рибою; зліпити фігурки, пов'язані з приготуванням їжі: качалку, ложку, миску тощо.

«Посуд». Зліпити з пластиліну чашки, чайник, тарілки різної форми та розміру. Ліпити посуд з солоного тіста або глини, і розфарбувати його.

Аплікація

Діти можуть створити аплікацію з кольорового паперу зобразивши на ній каструлю з юшкою, рибок та овочі.

«Підводний світ». Діти можуть створити аплікацію, що зображує підводний світ річки де плавають різноманітні рибки.

Створити колаж з картинок, на яких зображені традиційні миколаївські продукти та страви або той, що відображає процес приготування улюбленої страви.

Створити композицію, що розповідає історію приготування юшки: від риболовлі до подачі страви на стіл.

Малювання

Діти можуть намалювати свої улюблені страви.

Малювати за темами: «Святковий стіл», «Бабуся готує вареники».

Малювати себе або своїх улюблених персонажів, які ловлять рибу в річці.

Малювання різних видів риб, човна, очерету.

Малювання каструлі з юшкою, з якої йде ароматна пара. В середині каструлі можна зобразити рибку, картоплю, моркву та інші інгредієнти.

«Юшка в тарілці». Діти можуть намалювати тарілку з юшкою, додавши туди рибку, картоплю, моркву, цибулю.

«Різнманітний посуд». Малювання різного виду посуду: тарілки, чашки, чайники, каструлі, виделки, ложки.

Розфарбовування малюнків. Зображення традиційних страв, посуду.

Заняття спрямовані на практичне закріплення змісту розділу, на розвиток мовлення, пам'яті, уваги, дрібної моторики, координації рухів, творчого мислення, формування естетичного смаку, виховання самостійності та відповідальності.

РОЗДІЛ 4. БЕЗ ХЛІБА – ПОЛОВИНА ОБІДУ

Хліб – це не просто їжа, це символ життя, достатку та добробуту, а також невіддільна частина української культури та історії. У народі кажуть: «Без хліба – половина обіду». З давніх-давен хліб був і залишається найважливішим продуктом на нашому столі. З ним пов'язано безліч традицій, обрядів та вірувань. Хліб завжди був і є шанованим гостем на будь-якому святі.

В українців здавна існує традиція шанування хліба, люди бережно ставляться до нього, вважають святинею, даром Божим. Хліб завжди лежить на найпочеснішому місці на столі, його не можна викидати, а до крихт ставляться з великою повагою.

Хліб – це символ єднання. За столом, де лежить хліб, збираються всі члени родини. Вони діляться один з одним їжею та родинним сердешним теплом. Запам'ятайте, хліб об'єднує людей, робить їх ближчими один до одного.

Як з'являється хліб на нашому столі? Як його вирощують, збирають, зберігають, випікають та шанують в Миколаївському краї?

Все починається з поля, де, під щедрим українським сонцем, росте пшениця. Її золоті колоски хитаються од вітру, ніби шепочуть таємниці про те, як з них згодом спечуть запашний хліб.

Хліборобська історія «Від зернини до хлібини»

Уявіть собі мальовниче село, що на Миколаївщині, де поля золотяться пшеницею, а у повітрі витає аромат свіжоспеченого хліба. Тут живуть добрі та працьовиті люди, які дбайливо вирощують хліб, щоб нагодувати всіх.

Агроном знає всі секрети вирощування пшениці, адже він багато років вивчає науку про родючість землі. Він уважно досліджує землю, перевіряючи, чи родюча вона, чи потрібні їй добрива.

Коли настає час оранки, на поле виїжджає тракторист (іл. 27). Він веде потужний трактор, який глибоко переорує землю, готуючи її до посіву. Тракторист – сильна та уміла людина, адже його робота нелегка.

А ось і сіяч, який кидає в землю зерна пшениці. Він робить це акуратно та рівномірно, щоб кожне зернятко отримало достатньо сонця та поживних речовин. Сіяч знає, що від його роботи залежить густина посіву, а значить, і врожай.

27. зніток з презентації

На світанку, коли сонце тільки з'являється над горизонтом, прокидається хлібороб. Він виходить на ниву, де на нього чекає безліч справ. Хлібороб оглядає пшеницю, перевіряє, чи не завелись комахи-шкідники, чи достатньо їй сонця та води. Він знає, що від його турботи залежить, чи виросте добрий врожай.

Щоб захистити пшеницю від шкідників, в небо здіймається літак (іл. 28). Пілот розбризкує спеціальні рідини, які знищують комах, але не шкодять рослинам. Керманіч літака – смілива та відповідальна людина, адже він береже врожай від небезпеки. Коли пшениця дозріває, на ниву виходить комбайнер. Він керує величезною машиною – комбайном, яка зрізає колосся, відокремлює зерна від соломи та висипає їх у кузов вантажної машини. Комбайнер – майстер своєї справи, адже він швидко та якісно збирає врожай. Зібране зерно везуть на

елеватор, де його очищають і сушать, а потім подрібнюють на борошно в млині, де цим процесом керує апаратник. Він уважно стежить за роботою машин, адже від нього залежить якість борошна.

28. storage.agravery.com

З борошна пекар випікає запашний хліб. Він замішує тісто, формує хлібини та ставить їх у піч. Пекар знає багато секретів, щоб хліб був смачним та рум'яним (іл. 29). Нарешті, свіжоспечений хліб потрапляє до продавця. Він з радістю пропонує його жителям села/селища/міста, адже знає, що хліб – це головний продукт на столі кожної родини.

29. vseosvita.ua

Ось так багато людей трудяться, щоб на нашому столі завжди був свіжий хліб. Кожна професія важлива, адже без жодної з них неможливо виростити та спекти цей смачний продукт.

А ви, діти, знаєте, як важливо цінувати хліб? Їжте його з повагою, адже в нього вкладено багато праці та любові.

Пам'ятайте, що хліб – це не просто їжа, це неоціненний дар, який дарує нам земля, це символ життя, невтомної праці,

багатої народної культури. Тож цінуймо його та шануймо працю людей, які його вирощують!

Ілюстрації до дидактичної гри. «Що виготовляють з борошна?» (іл. 32)

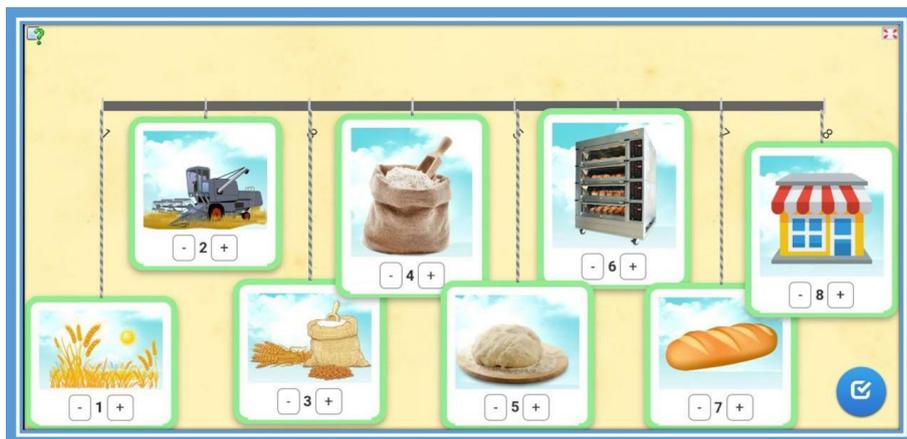
Мета: розширювати та поглиблювати уявлення дітей про хліб й хлібобулочні вироби, які виготовляються з борошна; продовжувати формувати вміння групувати хлібні вироби за спільною ознакою – виготовлені з борошна; розвивати увагу, пам'ять, логічне мислення; виховувати шанобливе ставлення до хліба.

32. exo.in.ua

Онлайн-гра. «Від поля до столу» (іл. 33)

Мета: розширювати та закріплювати уявлення дітей про послідовність процесів вирощування і випікання хліба; розвивати пам'ять, мислення, мовлення дітей; виховувати шанобливе ставлення до праці хліборобів, повагу до хліба.

33. зняток з акаунту learningapps.org

Правила хлібного етикету для дітей:

- Хліб – це результат важкої праці багатьох людей, тому його потрібно цінувати й не викидати.
- Брати хліб потрібно тільки руками, не наколюючи його на виделку або ніж.
- Якщо шматочок хліба впав на підлогу, його потрібно підняти, обдубити та з'їсти. Це жест поваги до хліба.
- Коли ми їмо хліб, ми дякуємо тим, хто його виростив.

Відео. «Шанобливе ставлення до хліба» (іл. 34)

Мета: продовжувати знайомити дітей з правилами поведінки з хлібом.

Виховувати повагу та дбайливе ставлення до хліба.

34. зняток з каналу YouTube

Мультфільм. «Історія про дівчинку, яка наступила на хліб» (іл. 35)

35. зняток з каналу YouTube

Відео. «На пекарні – ознайомлення з професією пекаря»

Мета: ознайомити дітей з професією пекаря та предметами, які необхідні для його роботи. Розвивати логічне мислення, пам'ять. Виховувати поважне ставлення до цієї професії.

Ідеї для продуктивної діяльності

Ліплення. Використовуючи солоне тісто, пластилін або глину, діти можуть ліпити різні види хліба: батони, булки, коржики.

«Лани». Діти ліплять колоски з пластиліну або соленого тіста, використовуючи різні кольори, щоб зобразити лани з пшеницею, житом.

«Хлібороб». Діти ліплять фігуру хлібороба, який працює на полі. Можна зобразити його з косою, граблями або з іншими сільськогосподарськими інструментами.

«Коровай». Діти ліплять коровай – символ достатку і гостинності. Можна прикрасити його різними елементами: квітами, листочками, ягодами.

Малювання

Діти можуть намалювати картини на тему «Хліб», зображуючи хліборобів на полі, процес випікання хліба, або просто красиві композиції з хлібом.

«*Поле пшениці*». Діти малюють золоте поле пшениці, сонце, хмари. Можна використовувати різні техніки: пальчикове малювання, малювання пензлем, ватними паличками. Для об'єму можна приклеїти справжні колоски або зліпити з пластиліну.

«*Хлібний коровай*». Діти малюють святковий коровай, прикрашений квітами та візерунками

Розфарбовування малюнків: Готові малюнки з зображенням сільськогосподарської техніки або людей, які працюють в полі.

Аплікація

«*Колосок*». Діти створюють колосок з природного матеріалу (сухого листя, зерна, макаронів).

Аплікація з природних матеріалів. Використання зерна (різних культур), соломки, сухих квітів для складання аплікації на тему поля.

«*Шлях хліба*». Діти добирають картинки та створюють схему, яка відображає весь шлях хліба від зернини до готового виробу на столі.

Конструювання

З шишок, гілочок, камінчиків та інших природних матеріалів, діти можуть створити композиції, які відображають тему хлібних виробів.

«*Вітряк*». Діти конструюють вітряк, який допомагає хліборобам молоти зерно, використовуючи папір або картон.

«*Стіл для тіста*». Діти будують стіл з кубиків і дощечок, на якому будуть місити тісто.

«*Трактор*». Зробити міні-трактор з коробок, паличок та інших підручних матеріалів.

«*Сільськогосподарська техніка*». Збірка моделей сільськогосподарських машин з LEGO або інших конструкторів.

Виготовлення ляльок-хліборобів: З тканини, ниток та інших підручних матеріалів діти можуть створити ляльок, які будуть символізувати хліборобів.

Колективне панно: «Хлібний коровай». Діти разом створюють великий колаж у вигляді хлібного короваю, прикрашаючи його ягодами, квітами.

Створення книжки-розповіді: Діти разом з вихователем можуть створити книжку-розповідь про хліб, де будуть власні малюнки дітей про хліб, і діти за ними можуть складати розповіді.

Виготовлення колажу: На великому аркуші паперу діти можуть створити колаж, який відображає тему хліба.

Оформлення куточка «Хліб»: Діти можуть прикрасити куточок у групі, присвячений хлібу. Для цього можна використовувати малюнки, вироби, а також справжні колоски пшениці та жита.

Заняття сприяють розвитку творчих здібностей дітей, розвивають їхню увагу та дрібну моторику рук, заохочують малюків до фантазування та створення власних унікальних виробів.

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО МИКОЛАЇВСЬКОГО РЕГІОНУ

Головне завдання декоративно-ужиткового мистецтва – зробити гарним інтер’єрне середовище людини, її побут. Краса творів ужиткового мистецтва досягається завдяки декоративності. Декоративність є одним із можливих засобів вираження змісту та художньої образності. Поділ декоративно-ужиткового мистецтва здійснюється за призначенням предмета – меблі, одяг, посуд тощо, за технікою виконання – різьблення, ткацтво, розпис. За використанням природних матеріалів – дерево, глина, камінь, залізо, лоза тощо та штучних, винайдених людиною матеріалів: сплави металів, пластмаси, скло, папір та інші матеріали. Слово «декоративне» означає «прикрашати»; «ужиткове» – означає, що речі мають практичне застосування, а не лише є предметом естетичної насолоди.

У Миколаївській області побутує багато різновидів декоративно-ужиткового мистецтва, які мають цікаву історію та традиції. Декоративно-ужиткове мистецтво – це не лише частина історії та культури Миколаївської області, але й жива історична традиція, яка продовжується й донині. Зі сторінок посібника педагоги матимуть змогу познайомити дітей з майстрами рідного краю сьогодення, які створюють чудові вироби; ознайомити вихованців із найкращими зразками народного мистецтва Миколаївщини такими як ткацтво, вишивка, різьблення, народна іграшка, гончарство, паперове лозоплетіння, соломоплетіння, розпис. Вироби з декором не лише приємні для очей, але й використовуються у повсякденному житті. Не забуваймо традиції рідного краю. Вони – наша спадщина, яку потрібно берегти й передавати наступним поколінням.

Відео. «Ткацтво, килимарство, вишивка»

Мета: розкрити красу тканих, килимових і вишитих виробів, збагатити знання про мистецтво ткацтва, килимарства, вишивки; викликати інтерес до різних видів народних ремесел, які побутували в нашій місцевості; виховувати естетичний смак, потяг до прекрасного; зацікавити дошкільників історією свого краю і життям минулого.

Презентація. «Народні ремесла» (іл. 36)

Мета: продовжувати формувати уявлення дітей про історичне минуле Миколаївського краю, зокрема народні ремесла; розширювати термінологію дітей та ознайомити з наступними видами ремесел, які притаманні нашому регіону: вишивання, гончарство, ковальство, ткацтво, писанкарство, лозоплетіння, різьбярство, теслярство; удосконалювати вміння дітей визначати результати трудової діяльності кожного майстра; розвивати увагу, логічне мислення, мовлення, пам’ять, спостережливість, виховувати позитивне ставлення до праці, розуміння її користі й необхідності для людей.

36. зняток з презентації

Відео. «Миколаївщина традиційна: вишиванка, писанка, ткацтво»

Мета: розкрити дітям таємниці народної творчості майстрів ткацтва, писанкарства та вишивки Миколаївщини (іл. 37), а також познайомити дітей з заслуженими майстрами нашого краю: вишивальницею Валентиною Димовою, писанкаркою Тетяною Улянкіною та майстринею ткацтва Тетяною Базилевською-Барташевич. Формувати національну ідентичність дитини, здатність осмислення ролі та значення традицій у житті людини. Виховувати любов до рідного краю, збереження та відродження народних традицій.

37. каналу YouTube

РОЗДІЛ 5. ТКАЦТВО

Ткацтво – це одне з найдавніших ремесел, яке поєднує в собі багатовікову традицію та сучасні тенденції. Воно полягає у виготовленні тканин шляхом переплетення ниток. Це один із найдавніших видів людської діяльності, який дозволяє не тільки створювати одяг та предмети побуту, але й виражати свою творчість, передавати знання та історію.

У Миколаївській області ткацтво має особливу історію та традиції. Тут використовувалися натуральні матеріали, такі як: коноплі, льон, вовна та шовк. Майстри та майстрині володіли секретами складних візерунків й технік, які робили їхні вироби унікальними та неповторними.

Ткацтво – це частина нашої історії та народної культурної спадщини. Ознайомлення з цим ремеслом допоможе дітям краще пізнати себе й свою країну. Зібраний матеріал допоможе вихователю: дати знання дітям про один із найдавніших промыслів – килимарство, про історію його розвитку, регіональні особливості виготовлення килимів; ознайомити дошкільників з технологією ткацтва; активізувати їх пізнавальну діяльність; розвивати самостійне мислення, уяву, пам'ять, увагу, критичне мислення; виховувати в дітей інтерес до народного промыслу, культурної ткацької спадщини свого регіону, повагу до людей праці.

Ткацьке ремесло на Миколаївщині продовжує розвиватись та вдосконалюватись в умілих руках місцевих майстрів. Щоб переконатись у цьому, достатньо глянути на чудові виткані вироби, що створені руками наших земляків: Тетяною Базилевською-Барташевич (м. Миколаїв) майстринею, фамільне дерево якої тягнеться від великого роду Шевченків (іл. 38) та Миколою Рябошапкою (с. Лиса Гора Первомайського р-ну) (іл. 39).

38. ocnt.com.ua

Тетяна Базилевська-Барташевич, майстер народного декоративно-прикладного мистецтва, заслужений майстер народної творчості України – вже близько чотирьох десятиліть продовжує традиції старовинного ремесла ручного художнього ткацтва на Миколаївщині.

39. ocnt.com.ua ткані рушники Миколи Рябошапки

Презентація. «Персональна виставка Тетяни Базилевської-Барташевич «Краса рідного краю» (іл. 40).

Мета: ознайомити дітей з роботами миколаївської майстрині; продемонструвати багатство та різноманітність орнаментів, які притаманні саме нашому регіону; зацікавити дітей історією та культурою свого краю; виховувати повагу до його традицій та культури.

40. зняток з презентації

Презентація. «Ткацтво» (іл. 41)

Мета: поглибити знання дітей про народні промисли рідного краю; дати їм розуміння про те, що ткацтво це стародавнє ремесло, яке протягом століть передавалося з покоління в покоління: люди створювали з ниток не лише одяг, але й килими, рушники, картини та інші витвори мистецтва завдяки своїй працьовитості та майстерності.

41. зняток з презентації

Оповідка про майстриню Тетяну та її чарівні рушники

У місті Миколаєві, біля річки Південний Буг, жила майстриня, на ім'я Тетяна. Вона мала «золоті» руки й серце, повне любові до народних традицій. Понад сорок років свого життя Тетяна присвятила старовинному ремеслу – ручному ткацтву (іл. 42).

42. зняток з презентації

У маленькій майстерні, що наповнена ароматом натуральних ниток і звуком ткацького станка, Тетяна творила дива. Її вправні пальці, переплітали кольорові нитки у дивовижні візерунки, народжуючи на світ чарівні рушники. Кожен рушник був не просто витканим полотном, а маленьким шедевром, у який майстриня вклала частинку своєї душі.

Діти з усіх куточків міста приходили до Тетяни, щоб слухати казки про рушники. Адже кожен візерунок мав своє значення та історію: квіти на рушниках розквітали навесні, пташки співали літні пісні, а зірочки сяяли на зимовому небі.

Одного разу до майстерні завітала маленька дівчинка, на ім'я Оля. Вона була дуже засмучена, бо не знала, який подарунок для бабусі на день народження може зробити своїми руками. Тетяна усміхнулася і запросила дівчинку до свого

ткацького станка. Разом вони створили рушник, на якому з'явилися квіти, що росли в бабусиному садку, і пташки, які співали колискові пісні для Олі в дитинстві (іл. 43).

Коли бабуся отримала рушник, її очі засвітилися від радості. Вона обійняла онучку Олю й майстриню Тетяну та сказала, що це найкращий подарунок у її житті. З того дня, дівчинка часто приходила до майстрині Тетяни, щоб дізнатися більше про стародавні українські традиції та навчитися ткати.

43. зняток з презентації

І так, з року в рік, майстриня передавала свої знання і любов до народного мистецтва новим поколінням. Її рушники розліталися всім світом, несучи з собою тепло української душі й нагадуючи про багату історію нашого краю. А маленька майстерня в Миколаєві стала оазисом, де оживали казки та народжувалися нові традиції.

Пропонуємо приклади **дидактичних ігор**, які допоможуть дітям ознайомитися з декоративно-ужитковим мистецтвом – килимарством; розвинути уяву, дрібну моторику, координацію рухів, творчі здібності:

1. «Вгадай килим за візерунком»

Мета: розвивати увагу, пам'ять, спостережливість.

Хід гри. Ведучий показує дітям зображення килимів. Діти уважно розглядають зображення. Ведучий описує візерунок килима, не називаючи його. Діти мають згадати, який килим з показаних раніше має такий візерунок, і назвати його.

2. «Склади килим»

Мета: розвивати просторову орієнтацію, логічне мислення.

Хід гри. Ведучий розрізає паперовий килим на кілька частин. Діти мають скласти килим з частин, щоб отримати цілісний візерунок.

3. «Розклади килим»

Мета: розвивати мовлення, уяву.

Матеріали: картки з зображеннями килимів, стіл.

Хід гри. Вихователь розкладає на столі картки з килимами візерунками догори. Діти заплющують очі. Вихователь забирає одну з карток. Діти відкривають очі та намагаються знайти місце, де лежала ця картка. Той, хто першим знайде місце, забирає собі цю картку. Гра триває, поки не закінчатся всі картки. Перемагає той, хто зібрав найбільше карток.

4. «Сплети килим»

Мета: розвивати просторову орієнтацію, логічне мислення.

Матеріали: кольорові стрічки, картонний каркас.

Хід гри. Діти обирають кольори стрічок. За допомогою картонного каркаса плетуть килим, переплітаючи стрічки. Готові килими можна використовувати як іграшки або прикраси.

5 «Розкажи історію про килим»

Мета: розвивати мовлення, уяву.

Хід гри. Вихователь показує дітям килим. Діти по черзі розповідають історію про те, звідки цей килим, хто його зробив, де він лежав, що він бачив. Можна використовувати ляльки, іграшки або інші предмети для створення історії.

6. «Вгадай візерунок»

Мета: розвивати увагу, пам'ять, спостережливість, логічне мислення.

Матеріали: картки із зображенням фрагментів килимів.

Хід гри. Вихователь роздає кожній дитині по одній картці, яку вони по черзі показують іншим. Вихованцям необхідно обрати картку, на якій зображений фрагмент, що доповнює їхню. Перемагає той, хто першим правильно зкладе візерунок.

7. «Склади килим»

Мета: розвивати дрібну моторику, координацію рухів, просторове мислення, уяву.

Матеріали: різнокольорові клаптики тканини, картонна основа.

Хід гри. Дітям дають картонну основу та різнокольорові клаптики тканини, з яких їм необхідно скласти візерунок на даній основі. Можна запропонувати малятам скласти візерунок за зразком або придумати свій власний.

8. «Розфарбуй килим»

Мета: розвивати творчі здібності, уяву, дрібну моторику.

Матеріали: розмальовки із зображенням килимів, кольорові олівці, фломастери, воскова крейда.

Хід гри. Дітям роздають розмальовки із зображенням килимів, які їм необхідно розфарбувати, використовуючи різні кольори та техніки малювання. Можна запропонувати дітям придумати власні візерунки для килимів.

9. «Вгадай, з чого зроблений килим»

Мета: розвивати тактильні відчуття, пам'ять, логічне мислення.

Матеріали: кілька клаптиків килимів з різних матеріалів (вовна, шовк, синтетика).

Хід гри. Дітям зав'язують очі. До їхніх рук по черзі підносять клаптики килимів з різних матеріалів. Діти повинні на дотик визначити, з якого матеріалу зроблений килим.

10. «Килимарська казка»

Мета: Розвивати мову, уяву, творчі здібності.

Хід гри: Діти сидять колом. Один з дітей починає казку, наприклад: «Жив-був на світі килим, який був дуже красивим. Він був витканий з шовку та мав

візерунок з квітів і птахів». Наступна дитина продовжує казку, додаючи нові деталі та події. Казка може тривати доти, доки всі діти не візьмуть участь.

Ідеї для продуктивної діяльності

44. kr.pinterest.com

Прості ткацькі верстати (іл. 44)

Картонний верстат. Для його виготовлення необхідно зробити прорізи в картоні та протягнути нитки-основи. Для створення простих візерунків можна використовувати кольорові нитки.

Ткацтво на картоні. Необхідно вирізати з картону довгі смужки та прорізати в них отвори, через які діти можуть протягувати нитки різного кольору, створюючи прості візерунки.

Ткацтво на паличках. Картон можна замінити на палички або гілочки. Цей спосіб дозволяє створювати більш об'ємні вироби. Для цього

необхідно зробити верстат з дерев'яних паличок (гілочок) та закріпити їх на картонній основі.

Ткацтво на пластикових виделках. Це дуже простий і доступний спосіб для дітей (протягування нитки між зубцями).

Дерев'яна рамка. Для виготовлення верстата (він найбільш міцний) необхідно зробити невелику дерев'яну рамку з цвяхами, що вбиті на однаковій відстані. На ньому можна робити складніші та більші за розміром вироби.

Ткацтво на гребінці. Можна використовувати широкий гребінець як основу для ткацтва, на якому нитки проходять між зубчиками.

Ткацтво на катушках. Для цього способу ткацтва необхідні картонні катушки від туалетного паперу та кольорові нитки. Діти нанизують нитки на катушки, створюючи різноманітні комбінації. З готових катушок можна скласти композиції: килимки, панно тощо.

Матеріали для ткацтва

Можна використовувати кольорові нитки-муліне, вовняні нитки, шпагат, стрічки, кольоровий папір.

Приклади виробів

Підставка під гаряче (такий виріб з різних ниток стане помічником на кухні та її прикрасою).

Обкладинка для книг (зошитів) (створений оригінальний виріб допоможе захистити їх від пошкоджень).

Серветка (зітканий виріб стане атрибутом для лялькового театру або різних ігор).

Привісок (предмет, що створений з кольорових ниток стане прикрасою).

Килимок (зітканий виріб можна використовувати у сюжетно-рольових іграх з ляльками або іншими іграшками).

Прикраса (можна зробити основу для браслета з кольорового паперу або фетру та обмотати її нитками).

Картина (можна створити абстрактну або сюжетну картину з використанням ткацької техніки).

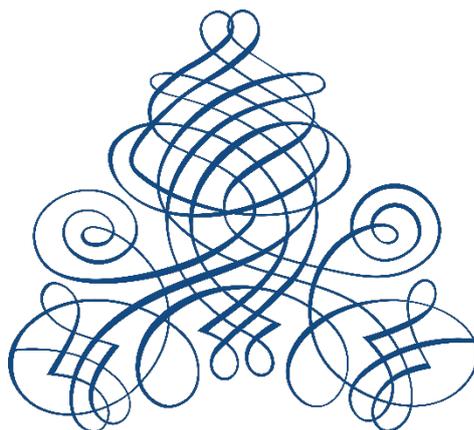
Плетіння кісок (діти можуть плести кіски з ниток різного кольору).

Помпон (виготовляється з ниток за допомогою картонної основи та використовується для прикрашання виробів; можна зробити один килимок).

Ткацтво з використанням природних матеріалів.

Листя та квіти. Запропонуйте дітям зібрати різноманітні листки з дерев, квіти (що не занесені до Червоної книги України), висушити їх та приклеїти на папір. Далі необхідно обережно обмотати їх нитками, створюючи цікаві текстури.

Ткацтво розвиває дрібні м'язи рук дитини, що важливо для підготовки руки до письма. Дитина вчиться координувати рухи обох рук. Створення власних візерунків розвиває уяву та творчі здібності. Ткацтво вимагає концентрації уваги та розвиває посидючість. Розвивається естетичне сприйняття завдяки тому, що дитина вчиться поєднувати кольори, створювати гармонійні композиції.

РОЗДІЛ 6. ВИШИВКА

Вишивка – це давнє і надзвичайно популярне мистецтво рукоділля, яке полягає в прикрашанні тканин різноманітними візерунками за допомогою голки та ниток. Наші бабусі та прабабусі вишивали рушники, сорочки та інші речі, щоб зробити їх гарними та особливими. Кожен візерунок мав своє значення й символіку.

Вишивка була широко популярною в різні періоди нашої історії. Але і зараз, вона привертає до себе увагу. Так в чому ж секрет її популярності?

Вишивка миколаївського краю та вишивка з елементами народного настінного розпису, який побутував у Північному Причорномор'ї – це символ української ідентичності, культурна спадщина краю, яка бережеться та шанується донині. Її візерунки надихають сучасних майстрів, які вкладають у свої роботи не лише майстерність, але й любов до свого краю та її багатовікової історії.

У цьому розділі ви дізнаєтесь, що вишиті орнаменти на сорочках, рушниках, скатертинах та інших предметах побуту мали оберогове значення, люди вірили що вони захищають від злих сил, дарують щастя та здоров'я.

Кожен регіон має свої особливості, візерунки й техніки вишивки. Це робить українські вишиті вироби справжнім витвором мистецтва. Pozнайомітьс'я з берегинями традицій вишивання на Миколаївщині. Завдяки їм вишивка миколаївської землі переживає нове відродження.

Відео. «Вишиванка – код нації. Дітям про вишиванку. Вишиванка по регіонах України» (іл. 46)

Мета: розширювати та збагачувати знання дітей про особливості національного одягу українського народу, зокрема, вишитої сорочки, її значимість, особливості колірної гами; формувати уявлення про те, що вишиванка – це сімейний оберіг, який передавався протягом століть від покоління до покоління; виховувати шанобливе ставлення до традицій українського народу, зокрема, вишиванки як унікального елемента національного вбрання.

45. зняток з каналу YouTube

Світлини та презентація. «Творчість Жанны Семененко-Руських – народної майстрині-вишивальниці з міста Первомайська»

Мета: ознайомити дітей з українською вишивкою рідного краю та познайомити з творчістю Жанны Семененко-Руських – народної майстрині з Первомайська (іл. 46); розширити їх знання про характерні особливості вишивки, які притаманні нашому степовому краю: рушники вишиті червоними та чорними нитками, сорочки – спокійними відтінками охри та «білим по білому»;

прищеплювати любов до народного мистецтва та гордість за свій край, свою культуру.

46. ocnt.com.ua

Оповідка про майстриню з Первомайська

Жила-була у місті Первомайську, що на Миколаївщині, талановита майстриня, на ім'я Жанна (іл. 47). Із самого дитинства вона захоплювалася вишивкою. Її бабуся, Марія Іванівна, навчила Жанну секретів цього ремесла. Дівчина годинами могла сидіти за п'яльцями, створюючи чарівні візерунки на білосніжній тканині кольоровими та білими нитками.

Жанна з малечку дуже любила свою землю, її історію та традиції. Вона збирала старі вишиті сорочки, рушники та інші речі, щоб вивчити особливості вишивки рідного краю. Її зачаровували багатство кольорів, різноманіття візерунків.

Жанна стала відомою майстринею не лише у місті Первомайську, а й по всій Україні. Її роботи були представлені на різних всеукраїнських виставках, куди люди приїжджали, щоб помилуватися красою вишиванок та придбати їх собі.

Вона не лише вишивала сама, а й навчала інших даному виду мистецтва: проводила майстерки, де ділилася своїми секретами та знаннями.

47. Фото: архів Гард.City

Завдяки Жанні та іншим майстриням миколаївського регіону вишивка стала не просто ремеслом, а й частиною української культури. Її візерунки та символи чарують людей своєю красою та глибиною, а сама вишивка наповнює життя теплом і затишком.

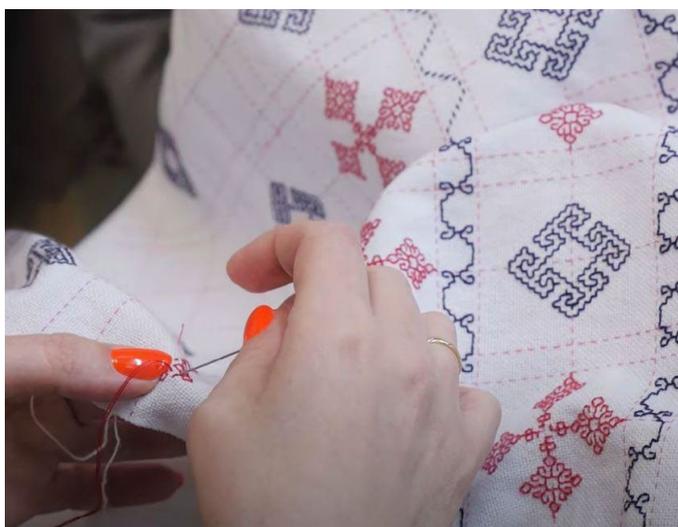
Питання для обговорення з дітьми:

- Чи є у твоїй родині вишиті речі? Розкажи про них.
- Як ти думаєш, чому вишиванка стала символом України?
- Що ти можеш зробити, щоб зберегти українські традиції вишивки?
- Чому важливо зберігати та передавати народні традиції вишивання?
- Як ти думаєш, чому вишивка стала такою популярною у наш час?
- Які почуття виникають у тебе, коли ти одягаєш вишиванку?
- Що, на твою думку, означають різні кольори та візерунки на вишивці?
- Як ти думаєш, чим вишивка рідного краю особлива?

Ознайомлення з творчістю майстрині з Миколаївського регіону Жанни Семененко-Руських розвиває у дошкільників зацікавленість до народної вишивки; розгляд світлин вишитих виробів пробуджує у них естетичні почуття, зміцнює бажання відроджувати традиції свого регіону, заохочує до перших спроб у вишиванні.

Відео. «Старовинні техніки вишивки: збереження традицій» (іл. 48)

Мета: розкрити красу українських вишивок, багатство кольорів, різноманітність орнаментів і технік у роботах майстрині Жанни Семененко-Руських; поглибити та розширити знання у дітей про символічне значення української сорочки-вишиванки, звичаї та обряди, пов'язані з нею; розвивати зв'язне мовлення, логічне мислення, пам'ять, увагу; виховувати гордість за свою країну, викликати стійкий інтерес до звичаїв свого регіону, його оберегів.

48. зняток з каналу YouTube

Оповідка «Сорочка-оберіг»

Жила-була дівчинка, на ім'я Оленка. Дуже вона любила свою бабусю, адже та вміла творити справжні дива з ниток та голки. Вишивала бабуся дивовижні візерунки на сорочках, рушниках, скатертинах. Дівчинка заворожено дивилась, як sprитні руки бабусі оживляють полотно, перетворюючи його на справжній витвір мистецтва.

Одного разу бабуся подарувала Оленці лляну сорочку, білу, мов сніг. «Це не просто сорочка, моя люба онучко, а – оберіг, який буде тебе захищати та приносити щастя», – сказала вона. Оленка берегла сорочку, одягала лише у свята. І дійсно, здавалося, що в ній їй було легше, веселіше, а біди оминали стороною.

Якось захворіла Оленка. Не їсть, не п'є, очі сумні. Бабуся дивилася на свою онуку й одразу зрозуміла, що сталося. Вона взяла вишиту сорочку, прошепотіла тихі слова та одягнула на дівчинку. Оленці стало легше, вона заснула, а коли прокинулася, то вже й одужала.

З того часу Оленка ще більше цінувала вишиту бабусею сорочку. Вона зрозуміла, що це не просто одяг, а частинка її історії, символ любові та оберіг від зла й хвороб.

Зміст оповідки допоможе сформувати у дітей позитивне ставлення до традицій рідного краю, повагу до старшого покоління, шанобливе ставлення до людей праці, які формують уявлення про красу національного надбання – вишивку, сприятиме виховуванню у дітей бажання зберігати та примножувати традиції українського народу.

Оповідка про Миколаївську вишивальницю Валентину Димову

У мальовничому місті Миколаєві, на березі річки Південний Буг, живе вишивальниця, на ім'я Валентина (іл. 49). Її руки творять дива з нитками та голкою, перетворюючи звичайне полотно на справжні витвори мистецтва. Вона вишиває не просто візерунки, а історії, легенди та мрії.

Валентина вірить, що кожен стібок несе в собі силу оберега, захищаючи

людей від зла та даруючи їм щастя. Її рушники, сорочки та інші вишиті вироби стали не просто одягом, а й символами віри, надії та любові.

Одного разу, коли над Україною нависла темна хмара війни, Валентина вирішила вишити особливий оберіг. Вона вклала в нього всю свою майстерність, всю свою любов до рідної землі та щиру молитву за мир.

49. cultura.mkrada.gov.ua

Коли оберег був готовий, Валентина подарувала його юному воїну, який вирушав на фронт. Вона вірила, що цей оберег захистить його від ворожих куль, подарує йому силу та витримку, а також зігріє його душу теплом рідної домівки.

Воїн вірив у силу оберега Валентини Димової. Він носив його з собою і той дійсно оберігав бійця. Воїн пройшов чимало боїв та повернувся додому живим і неушкодженим.

З того часу Валентина відома як вишивальниця, яка дарує людям надію. Її роботи стали ще більш цінними, адже люди вірили, що вони володіють особливою силою.

Ознайомлення дітей з творчістю Валентини Димової дасть дітям уявлення про те, що вишиванки, рушники, які виготовлені майстринею, мають оберегову функцію; допоможе виховати в них любов до українських традицій, та традицій свого регіону.

Презентація. «Миколаївська вишивальниця Валентина Димова»

Мета: ознайомити дітей з майстринею південноукраїнської вишивки – Валентиною Димовою; розвивати зацікавленість до вишивки свого регіону; виховувати любов до традицій рідного краю.

Презентація. «Чарівна вишиванка у стилі Таврійського розпису» (іл. 50)

Мета: ознайомити дітей із цінною промисловою культурою – льоном, як матеріалом для пошиття сорочок; розкрити красу українських вишивок у стилі Таврійського розпису; ознайомити з традиційною гамою кольорів, які притаманні саме цьому стилю: звернути увагу на різноманітність орнаментів, їх видів і форм; поглибити та розширити знання про символічне значення української сорочки-вишиванки, звичаї й обряди, пов'язані з нею. Розвивати зв'язне мовлення, логічне мислення, пам'ять, увагу. Виховувати інтерес до звичаїв свого регіону його оберегів і побуту.

50. ukrinform.ua

Онлайн-гра «Знайди пару вишивці» (іл. 51)

51. зняток з акаунту wordwall.net

Мета: вчити дітей знаходити парні картинки з вишивкою; розвивати спостережливість, мислення, увагу, зорову пам'ять; виховувати шанобливе ставлення до ручної праці та естетичний смак.

Онлайн-гра «Добери орнамент до вишиванки» (іл. 52)

Мета: вчити дітей знаходити орнамент до вишиванки; розвивати спостережливість, увагу, мислення та зорову пам'ять; виховувати шанобливе ставлення до традицій українського народу.

52. зняток з акаунту wordwall.net

Онлайн-гра «Чия вишиванка» (іл. 53)

Мета: навчати дітей розрізняти вишиванки для хлопчиків та дівчаток; розвивати їх спостережливість, увагу, мислення та мовлення; виховувати зацікавленість до народної вишивки.

		Вишиванка для хлопчика			
	☐	☐	☐	☐	
		Вишиванка для дівчинки			
	☐	☐	☐	☐	

53. зняток з акаунту wordwall.net

Ілюстрації до гри. «Склади з частин вишиванку» (іл. 54)

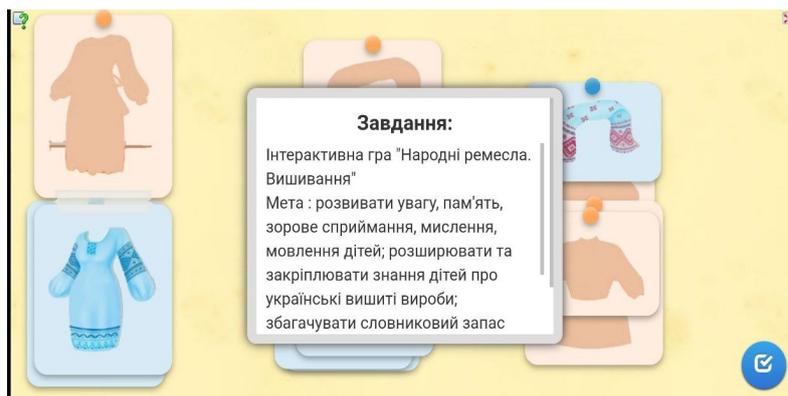
Мета: вчити дітей збирати ціле з частин; активізувати їх словник з теми «Український одяг»; розвивати дрібну моторику пальців рук, розвивати увагу, мислення, пам'ять, зорове сприйняття; виховувати старанність, посидючість.

54. зняток з презентації

Онлайн-гра «Народні ремесла. Вишивання» (іл. 55)

Мета: розширювати та закріплювати знання дітей про українські вишиті вироби; збагачувати словниковий запас дітей словами-назвами виробів: жіноча вишиванка, вишита сорочка, лялька мотанка, вишитий рушник, чоловіча вишиванка, вишита хустка, вишита сукня; розвивати увагу, пам'ять, зорове сприймання, мислення, мовлення; виховувати патріотичні почуття до своєї країни, любов та шану до історії свого народу.

55. зняток з акаунту learningapps.org

Ідеї для продуктивної діяльності

Вишивання

На картоні. Спочатку необхідно вирізати із щільного картону квадрат, прямокутник, коло або трафарет сорочки та запропонувати дітям намалювати на ньому простий візерунок (сонечко, квіточку, сердечко, прямі лінії, хвилясті тощо). Потім зробити невеликі отвори вздовж контуру малюнка дитини, через яку вона зможе пронизувати нитку, створюючи барвисту композицію.

На тканині. Необхідно взяти невеликий клаптик щільної тканини та намалювати на ньому великі контури (квітів, колосків, геометричних фігур, ліній тощо), що легко обводяться. Запропонувати дітям обвести їх, закріплюючи її клеєм.

На тканині. За допомогою канви (ідеальна тканина для початківців, оскільки має рівномірні дірочки), товстих ниток (муліне або вовняні) та п'яльця (допоможе утримувати тканину натягнутою) можна навчити дітей простих технік вишивання: шов «вперед голку» (підходить для створення контурів), хрестик (дозволяє створювати детальні малюнки) та тамбурний шов (використовується для створення об'ємних ліній та візерунків).

На готових виробах. Можна придбати готові набори для вишивання (з великими отворами та простими візерунками). Діти легко впораються з таким завданням і отримують задоволення від створення власного виробу.

Оформлення закладок для книг. Запропонувати дітям вишити невелику вишивку на картонних закладках.

Створення панно з вишивки. Можна об'єднати кілька вишитих елементів в одну композицію та взяти її у рамку.

Аплікація

Вишиті аплікації. Пропонуємо зробити з дітьми аплікацію у формі вишиванки, рушника, серветки тощо, використовуючи різні тканини, нитки та вишиті елементи.

Аплікація з паперу. Запропонувати дітям вирізати із кольорового паперу різні геометричні фігури та скласти з них візерунок для вишиванки, рушника або скатертини.

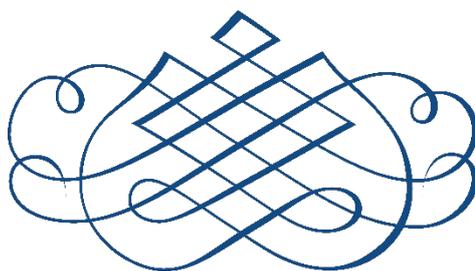
Аплікація з ниток. Запропонувати дітям наклеїти на папір нитки різного кольору, створюючи абстрактні візерунки або прості фігури.

Малювання

Композиція «Намалюй свою вишиванку». Запропонувати дитині самостійно обрати кольори та візерунки та намалювати сорочку-вишиванку.

Ліплення. Запропонувати дітям виліпи з пластиліну квіти, які часто використовують у вишивці (троянди, маки, ромашки).

Запропоновані ідеї для продуктивної діяльності сприятимуть розвитку в дітей творчих здібностей, дрібної моторики та естетичного смаку; Виховуватимуть любов до народних традицій та повагу до ручної праці.

РОЗДІЛ 7. ГОНЧАРНЕ ВИРОБНИЦТВО

Гончарство – це давнє ремесло, яке полягає у виготовленні різноманітних виробів із глини. Це дивовижний процес перетворення звичайної глини на унікальні витвори майстрів, які не лише слугують побутовими предметами, а й несуть у собі частинку душі творця. Це мистецтво, яке поєднує в собі традиції, творчість та майстерність.

Миколаївщина здавна славиться своїми глиняними виробами. Ще в античні часи на цій території, в грецькому місті Ольвія процвітало гончарне ремесло. Ольвійські майстри володіли унікальними техніками та створювали вишукану кераміку. Найпоширенішими видами посуду були амфори, глечики, тарілки, чорні та червоні фігурні вази. Цей посуд використовували не лише в побуті, але і як ритуальні предмети та подарунки. Ольвійські вироби з глини знаходять до наших днів під час археологічних розкопок. Ці знахідки дають нам цінну інформацію про побут, культуру та господарський розвиток цього краю.

Сьогодні ольвійська кераміка є не лише історичним артефактом, але й джерелом натхнення для сучасних майстрів. Багато українських гончарів використовують традиційні ольвійські техніки та форми у своїх роботах, створюючи унікальні та красиві вироби.

Оповідка про майстрів гончарів з Ольвії

Людмила Лещенко

Далеко, де Чорне море зустрічається з блакитним небом, лежало місто Ольвія. Це було місто сповнене мудрих купців, вправних ремісників та талановитих художників.

Серед них особливо шанувалися гончарі. Їхні руки володіли магією, адже вони могли перетворювати звичайну глину на справжні витвори мистецтва.

Жили в Ольвії два брати-гончарі, славетні на все місто. Звали їх Леонід та Агатон. Леонід, старший брат, був сильний та вправний. Він ліпив посуд з неймовірною швидкістю, а його глечики та миски були міцними, немов із каменю.

Агатон, молодший брат, був тендітним та мрійливим. Він любив ліпити фігурний посуд з глини, на якому зображував людей і тварин. Також він любив ліпити статуетки богині родючості та хліборобства й численні фігурки баранів. Кожен його виріб був справжнім шедевром.

Посуду треба було багато, тому що в Ольвії існувала традиція: її жителі ходили в гості зі своїм посудом.

Одного разу до Ольвії прибув мандрівник з далекої Греції. Він привіз з собою дивовижні глиняні вироби, які називались амфорами.

Зачаровані амфорами, Леонід та Агатон вирішили й собі навчитися мистецтва виготовлення цього посуду. Дні та ночі вони просиджували біля своїх гончарних кругів, намагаючись удосконалити свою майстерність.

Спочатку посуд виходив не таким гарним, як привезений. Але брати не здавались. Вони наполегливо працювали, і їм вдалося створити справжні шедеври – амфори (іл. 56). Вони були дуже необхідними для населення, бо їх використовували з метою охолодження та зберігання продуктів і напоїв. Для цього амфори з водою та зерном закопували в землю і таким чином зберігали продукти.

Всі жителі Ольвії були вдячні майстрам. А слава про їхню майстерність розлетілася далеко за межами міста.

З того дня Леонід та Агатон стали найвідомішими майстрами гончарної справи Ольвії. Їхні вироби розкупували купці з усіх куточків світу, а самі брати стали гордістю древнього міста.

Ось кілька цікавих фактів, які можна додати до оповідки:

- Гончарі Ольвії використовували різні техніки ліплення та оздоблення посуду. Вони розписували свої вироби чорною й червоною глиною, а також використовували різні штампи та фігурки. Ольвійська кераміка була не лише красивою, але й міцною.

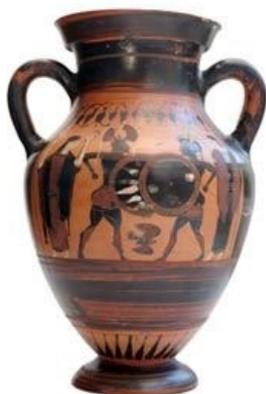
- Її використовували в побуті, а також дарували як подарунки. Гончарне ремесло було важливою частиною економіки Ольвії.

Щоб інформація сприймалась дітьми більш зацікавлено запитайте у них, чи мають вони дома керамічний посуд? Роздивіться картинки ольвійської кераміки. Запропонуйте дітям зліпити з пластиліну глечики, миски або тарелі. Разом з дітьми ви можете намалювати візерунки на папері, які потім можна буде використовувати для розпису глиняних виробів. Найголовніше – зробити цю інформацію цікавою і захопливою для дітей, щоб вони зацікавились історією та культурою стародавньої Ольвії. Таким чином буде виховуватись повага до історичної спадщини свого регіону. Ознайомлення дітей з цікавою та загадковою історією стародавнього міста Ольвія, з життям та побутом його мешканців, за допомогою ігор та завдань, розвиває їх уяву та креативність.

56. зняток з каналу YouTube

Презентація «Гончарні вироби Ольвії» (для дорослих)

Мета: розкрити основні аспекти гончарства в давньогрецькому місті Ольвія (іл. 57) завдяки ілюстраціям та фотографіям ольвійської кераміки з музеїв та археологічних розкопок, що відображають розвиток гончарного ремесла; виховувати любов до традицій нашого краю.

57. umoloda.kiev.ua антична ваза з Ольвії

Відео. «Традиційні українські народні ремесла. Гончарство»

58. www.slideshare.net

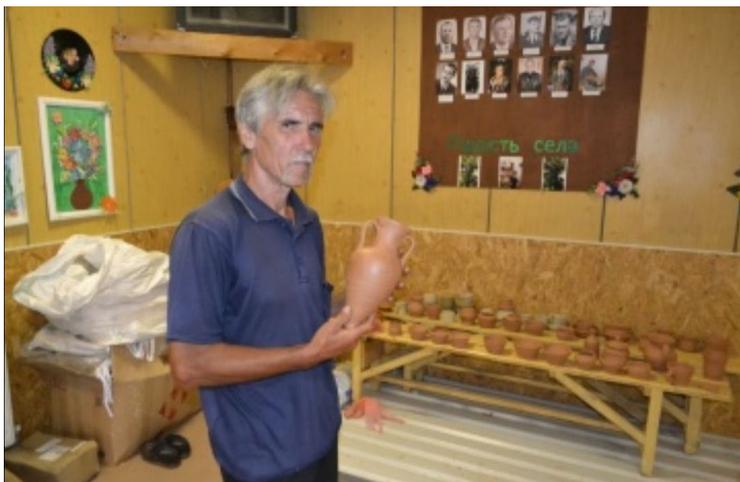
Зміст відео знайомить дітей з українським народним ремеслом – гончарством, залучає до культури минулого свого народу (іл. 58). Викликає інтерес до цього давнього виду народного промислу. Вчить дітей бачити красу в усьому, що виготовили умілі руки майстра. Дає поняття про властивості

глини та прийоми роботи з нею. Сприяє збагаченню словника дітей новими поняттями та пояснює їх значення: кераміка – предмети посуду; гончар – майстер, який виготовляє глиняні вироби; гончарний круг – знаряддя, на якому виготовляються вироби з глини; декор – прикраса, розпис. Спрямований на виховання інтересу до національної спадщини Миколаївщини, формування відчуття гордості за майстрів рідного краю.

Оповідка про майстра гончарних виробів Сергія Глушка

Далеко-далеко, на березі мальовничого Бузького лиману, в селі з дивовижною назвою Лупареве, живе майстер, на ім'я Сергій (іл. 59). Його професія є незвичайною – він творить дива з глини, оживляючи її у своїх руках.

З самого дитинства Сергія зачаровували глиняні черепки, які він знаходив на березі. Їхні химерні форми та візерунки пробуджували уяву, переносили хлопчика у часи стародавніх грецьких міст та відважних героїв.

Коли Сергій виріс, він вирішив опанувати таємниці гончарства. Довгі години він тренувався на гончарному крузі, вивчаючи секрети майстерності. З часом його руки навчилися творити справжні шедеври: глечики, макітерки, миски, прикрашені візерунками, що нагадували про славу Ольвію, яка колись була відома на всій землі.

Одного разу, досліджуючи стародавні техніки, Сергій розгадав секрет «античного лаку», яким покривали свої вироби ольвійські майстри. Цей лак робив посуд неймовірно стійким та красивим, зберігаючи його блиск протягом століть. Гончар вирішив поділитися своїми знаннями та вміннями з іншими. Він відкрив майстерню, де навчав дітей та дорослих гончарству.

Якось, під час заняття, гончар Сергій запропонував дітям зліпити з глини те, що їм найбільше подобається. Маленька дівчинка Іринка, заплющивши очі, уявила собі чарівну пташку з пишним пір'ям та дзвінким співом. Вона з хвилюванням почала ліпити.

Коли Іринка закінчила, Сергій уважно розглянув її виріб. В його очах засяяв вогник натхнення. Він взяв пташку, обережно помістив її у піч і випалив.

Після чого пташка стала ще красивішою. Її пір'я переливалося на сонці, а очі сяяли, ніби справжні. Іринка з захопленням тримала в руках свій витвір, відчуючи себе справжньою майстринею.

Ось так, завдяки своєму таланту та щирості, Сергій з Миколаївщини не лише творив красу з глини, а й дарував людям радість та віру у дива.

Відео. «На Миколаївщині взялися за відродження гончарства» (іл. 60).

60. ukrinform.ua

Презентація. «Казка про майстра гончарних виробів Сергія Глушка з Миколаївщини» (іл. 61).

Мета: ознайомити дітей з цікавим світом гончарства;

розвивати їх увагу та творчі здібності;

виховувати повагу до ручної праці, любов до рідного краю та його культури.

Ознайомлення дітей з творчістю відомого гончара Сергія Глушка з Миколаївщини допоможе розвинути у дітей інтерес до українського народного мистецтва свого краю.

61. ukrinform.ua

Відео. «Глиняне горнятко своїми руками. Майстерка: ліпка з глини» (іл. 62).

62. зняток з каналу YouTube

Онлайн-гра «Знайди посуд, який виготовив гончар» (іл. 63)

63. зняток з акаунту learningapps.org

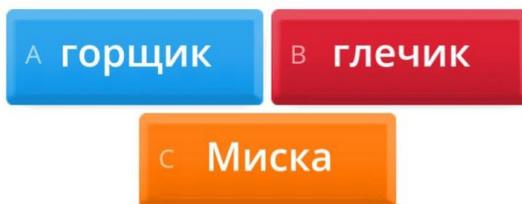

Мета: закріпити знання дітей про посуд, який виготовляє гончар; розширити знання дітей про назву українського посуду; розвивати увагу та логічне мислення; виховувати бережне ставлення до виробів, які виготовляє гончар.

Онлайн-гра «Український глиняний посуд» (іл. 64)

Мета: ознайомити дітей з українським глиняним посудом та його використанням в побуті; розвивати мовлення, пам'ять, мислення, увагу, уяву; виховувати бережне ставлення до народних традицій.

Посудина для приготування їжі в печі, нагрівання води.

64. зняток з акаунту wordwall.net

Онлайн-гра «Народні ремесла. Гончарство. Посуд» (іл. 65)

Мета: розширювати та закріплювати знання дітей про глиняний посуд у давнину; збагачувати словниковий запас дітей словами-назвами посуду; розвивати увагу, пам'ять, зорове сприймання, мислення, мовлення дітей.

65. зняток з акаунту learningapps.org

Ідеї для продуктивної діяльності

Ліплення з глини

Прості форми. Пропонуємо розпочати роботу з простих форм, таких як кульки, ковбаски, коржі. Це допоможе дітям освоїтися з матеріалом і розвинути базові навички ліплення.

Гончарні міні-вироби. Діти можуть спробувати ліпити маленькі горщики, чашки, тарілки, вази, макітри, миски, глечики, горщик для квітів, сувенір з глини.

Прикрашання виробів. Після ліплення можна прикрасити вироби різноманітними матеріалами: бісером, намистинками, камінчиками.

Робота з готовими формами

Відбитки. Запропонувати дітям робити відбитки різних предметів на глині: листя, монет, гудзиків. Це допоможе розвинути сприйняття текстури та форми.

Барельєфи. Запропонувати дітям створювати нескладні рельєфні зображення на пластині з глини.

Розфарбовування. Готові глиняні вироби можна розфарбувати акриловими фарбами. Це розвиває почуття кольору та естетичний смак.

Мозаїка. Маленькими шматочками кольорової глини діти можуть викладати мозаїку на плоских поверхнях.

Створення структури на готових виробах. Можна використовувати в роботі різні інструменти (виделки, пластиковий ніж, пензлик.)

Декорування. Діти можуть прикрасити вироби різноманітними матеріалами: нитками, тканиною, мотузками тощо.

Робота з гончарним кругом (під наглядом дорослого)

Створення спільного проекту. Запропонувати дошкільникам робити велику глиняну композицію всією групою. Наприклад: глиняну вазу, яку потім можна розмалювати. Це навчить їх працювати в команді.

Гончарний круг з підручних матеріалів: Можна зробити імітацію гончарного круга з коробки, диска або іншого матеріалу.

Малювання на тему гончарства. Діти можуть намалювати майстерню, де працює гончар, майстра за роботою, різноманітні гончарні вироби.

Ліплення з глини вимагає точних рухів пальців, що сприяє розвитку дрібної моторики, яка тісно пов'язана з розвитком мовлення та пізнавальних процесів. Гончарство – це простір для безмежної фантазії. Діти зможуть створювати будь-які форми та візерунки, розвиваючи свою уяву та креативність. Робота з глиною дозволить їм відчувати різні текстури, температуру, пластичність матеріалу, що збагатить їхні сенсорні враження. Створення глиняного виробу вимагає терпіння та зосередженості, що допоможе малютам розвинути ці важливі якості. Коли дитина побачить результат своєї праці – готовий глиняний виріб – вона відчує гордість і задоволення, що підвищує її самооцінку.

РОЗДІЛ 8. РІЗЬБЛЕННЯ ПО КАМЕНЮ, ДЕРЕВУ, ТРАДИЦІЇ КОВАЛЬСЬКОЇ СПРАВИ

Різьблення – одна з найдавніших технік мистецької обробки каменю та дерева, адже здавна ці природні матеріали люди використовували для оздоблення будинків та виготовлення дрібних ужиткових предметів: флаконів, коробочок, чашок та ваз, рамок для світлин тощо. Коли люди навчилися видобувати з природних руд та обробляти метал, його також стали використовувати для створення виробів ковальського мистецтва.

66. mykolaiv-future.com.ua

У Миколаївському краї здавна розробляли поклади вапняку – це порода каменю білого кольору з жовтуватим відтінком. Вапняк утворюється зі скелетів і панцирів тварин. Цей камінь можна колоти, пиляти, шліфувати, обробляти за допомогою ручного інструменту. Вапняк добувають у кар'єрах та називають «білим золотим» Миколаївського краю. Сьогодні головний вапняковий кар'єр Миколаївської області знаходиться під Новою

Одесою у селі Кашперівка – Кашперівське вапнякове родовище.

67. mykolaiv-future.com.ua

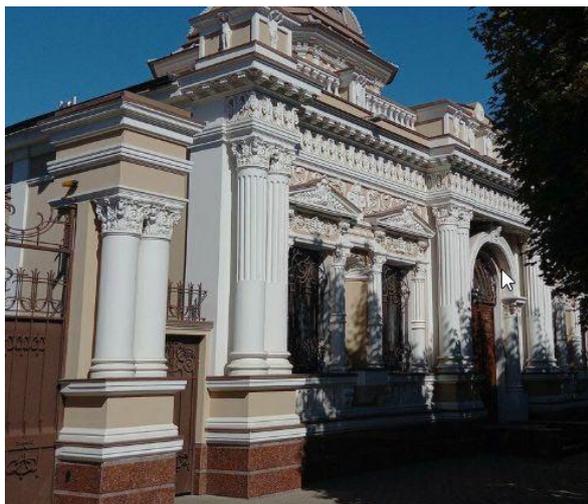
На території Миколаївщини вапняк здавна широко використовували у будівництві як для зведення будівель, так і для їх прикрашання.

У місті Миколаєві є дуже старі та цікаві будинки. На них збереглися вирізьблені з каменю та виготовлені з металу фігурки, ніби з казок!

Одну з таких будівель у народі називають «будинок з Меркурієм», що розташована на вулиці Спаська.

Меркурій – це давньогрецький бог, який, на думку людей, є покровителем

торгівлі. На цьому будинку стоїть його металева фігурка (іл. 66). Раніше там жив купець, людина яка продавала та купувала різні товари. Зараз у цьому будинку розміщується дитяча художня школа міста Миколаєва, де навчаються малювати та виготовляти скульптури.

Поруч стоїть ще один гарний будинок – дім купця Авраамова (іл. 67). Він хотів, щоб його будинок був найкрасивішим у місті, тому майстри прикрасили його вирізьбленими з каменю янголятами та обличчями героїв легенд!

Згодом у будинку розмістили художній музей імені Василя Верещагіна. Коли музейні експонати перевезли у нове приміщення на Великій Морській, будинок Авраамова був деякий час занедбаним, доки його не зробили пам'яткою архітектури міста Миколаєва (іл. 68).

А ще є будинок, де над кожним віконцем вирізьблене з каменю жіноче обличчя, яке ніби каже «Привіт!». Зараз там лікують діток, а у дворі побудували басейн для плавання.

68. mykolaiv-future.com.ua

Будівля Миколаївського академічного художнього драматичного театру (іл. 69), що розташована на вулиці Адміральська, теж дуже стара і гарна. Вона прикрашена статуями муз. У давніх греків були богині, які надихали людей на творчість. Їх називали музами. Одна опікується музикою і її зовуть Талія, а інша – акторською майстерністю, на ім'я Мельпомена. Театр здавна був

популярним серед жителів міста. У цьому будинку вперше в Миколаєві показали кіно.

Коли гуляєш містом, звертай увагу на ці старі будинки. Вони розповідають нам свої історії!

Якщо є можливість, відвідайте центр Миколаєва. Заплануйте поїздки чи похід, щоб показати дітям

будинки наочно.

Запропонуйте дітям

уявити себе маленькою

мишкою, яка живе в

одному з цих будинків. Які б

у неї були пригоди?

Запитайте в дітей: якби ви

були майстрами-

каменярами, які б фігури

зробили, щоб прикрасити

будинки міста, селища,

села?

69. mykolaiv-future.com.ua

Карбування по металу – це складне ремесло, яке потребує не лише сили та вправності, а й художнього таланту. Звичайні мідь, латунь, олово та срібло в руках майстрів перетворюються на вишукані вироби: посуд, статуетки казкових та фантастичних героїв.

У Миколаєві карбування по металу має давню історію, адже здавна ковали створювали красиві та практичні речі, які цінувалися не лише в Україні, а й далеко за її межами. Такими майстрами були брати Донські: Андронік та Лука, які жили на Миколаївщині ще до революції. Народилися вони у селі Костянтинівка, нині це Новоодеський район, а потім переїхали на хутір Зелений.

Оповідка про майстрів ковальської справи братів Донських

Жили колись два брати, Андронік та Лука Донські. Вони жили дуже давно, ще до того, як твої бабусі й дідусі народилися. Жили вони в селі, біля Миколаєва, де почали ковальську справу.

Потім Андронік та Лука переїхали до Миколаєва і відкрили там спочатку майстерню, а згодом переобладнали її у кузню, де виготовляли з металу різні корисні для господарства знаряддя праці. Згодом вони збудували великий завод, де виготовляли сільськогосподарський реманент: плуги, сіялки, борони, за допомогою яких землевласники обробляли землю та вирощувати хліб. Місце, де знаходився завод братів Донських у Миколаєві було найнижчим, тому його часто затоплювало, коли йшли дощі. Тож, за наказом братів, туди завезли багато землі, щоб зробити поверхню території заводу вищою.

З часом завод братів Донських став державним підприємством і отримав назву «Плуг та молот», а ще пізніше – «Дормашина».

Хоча братам Донським не поставили пам'ятника, в Миколаєві досі можна побачити сходи, які були виготовлені на їхньому заводі. На цих сходах навіть написано «Брати Донські». Ці сходи дуже міцні й досі виглядають, майже як нові! Їх можна побачити в деяких старих будинках Миколаєва (іл. 70).

70. svidok.info

Катілов Олександр Михайлович – сучасний майстер художнього оздоблення металу та різьблення по дереву має державну нагороду – почесне звання «Заслужений майстер народної творчості України». Його роботи можна було побачити на численних обласних, всеукраїнських та всесоюзних мистецьких виставках. Він є автором чеканних композицій у техніках ручного холодного кування, дерев'яних декоративних композицій на побутову тематику. Окремі його роботи зберігаються в Миколаївському обласному краєзнавчому та художньому музеях. А вироби з металу прикрашають дитяче містечко «Казка»: «Золотий півник» на даху і лицарі з Кам'яної фортеці – це його рук справа.

Оповідка «Олександр-чарівник»

71. *wikimedia.org*

У Миколаєві є майстер, на ім'я Олександр. Його руки творили дива з металу та дерева.

Звичайні обрізки дерева від його дотику перетворювалися на дивовижні фігурки звірів, птахів та квітів. А з металу він кував міцні мечі, захисні щити та фігурки лицарів.

Олександр дуже любив дітей. Він створював для них іграшки, які наче оживали.

Одного разу Олександра запросили прикрасити дитяче містечко «Казка» металевими виробами. Майстер з радістю погодився. Він викував могутніх лицарів (іл. 71), які охороняли кам'яну фортецю, а на даху іншої будівлі розмістив золотого півника (іл. 72), який співав веселих пісень.

Діти були в захваті! Вони бігали навколо лицарів, грали з ними в хованки, а коли їм ставало спекотно, ховалися під дахом із золотим півником.

З того часу Олександра стали називати Олександром-чарівником. Адже він творив не просто вироби з металу та дерева, а справжні дива, які дарували дітям радість.

72. *svidok.info*

Різьблення по дереву або сницарство – вид декоративно-ужиткового мистецтва завдяки художній обробці деревини. Дерево – це живий матеріал, який у руках майстра перетворюється на витончені скульптури, мальовничі шкатулки, меблі та інші твори мистецтва. Різьблення по дереву – це не тільки ремесло, а й вид мистецтва, яке дає можливість передати красу природи та багатство людської фантазії. Спеціальними інструментами майстри-різьбярі виготовляють з дерева художні вироби, тому що цей природний матеріал доволі міцний і піддається обробці.

Відео. «Магія різьблення»
73. зняток з каналу *YouTube*

У відео представлені роботи майстрів Олександра Рассолова та Володимира Воропая.

Для миколаївських різьбярів характерні динамічні орнаментальні композиції, відчуття матеріалу і майстерність виконання, а також уміння гармонійно поєднувати традиційний декор із сучасними формами.

Творчість Олександра Рассолова, митця з Миколаєва та члена народного творчого об'єднання майстрів Миколаївщини «Прибужжя» – це поєднання традиційного українського орнаменту та сучасних дизайнерських рішень (іл. 74). Його роботи: різьблені тарелі, об'ємні інсталяції вирізняються оригінальними формами та народними композиціями.

Миколаївський майстер-різьбяр Володимир Воропай вміло використовує природні властивості деревини, створюючи унікальні за формою та фактурою вироби. Кожна нова робота – це результат його безперервних експериментів та пошуку нових виразних засобів.

Майстри люблять працювати з деревиною:

- Липи, бо вона м'яка і легко піддається різанню.
- Горіха, бо він міцний і має гарний малюнок.
- Клена, бо він красивий і блищить.
- Бука, бо він міцний і довговічний.
- Дуба, бо він дуже міцний і важкий.
- Груші, бо вона має приємний запах та красиву фактуру.
- Берези, бо вона біленька і гарна.

Кожне дерево має свій особливий запах. Це тому, що всередині деревини живуть маленькі крапельки – смоли, ефірні олії й таніни, які надають їй неповторного аромату.

Ілюстрації. Мистецтво різьблення по дереву. Майстри Миколаївщини

Оповідка про миколаївських майстрів та чарівні дерев'яні фігурки

74. s.0512.com.ua

У мальовничому місті Миколаєві живуть талановиті майстри різьбярі, які творять справжні дива з дерева. Їхні руки, мов за помахом чарівної палички, перетворюють звичайні обрізки деревини на дивовижні фігурки, що прикрашають парки та дарують радість людям.

Уявіть собі, що ви гуляєте парком, а на вас з усіх боків дивляться казкові герої. Або ж ви зустрічаєте веселих казкових звірят: зайчика, пугача, вовчика, білочку. Усі ці фігурки виготовлені з любов'ю та майстерністю майстрами Миколаївщини. (іл. 74).

Як же вони це роблять? Спочатку майстри обирають деревину, гладку та міцну. Потім, за допомогою олівця та різьблення, вони надають їй форми казкових героїв чи звірят. Кожна деталь виточується

з неймовірною точністю, щоб фігурка була не лише красивою, але й незрушною. Майстри покривають фігурки фарбами, від чого вони стають яскравими та ошатними. Очі їм малюють блискучі, а усмішки щирі та добрі.

Ось так, завдяки майстрам-різьбярям, казка оживає у наших парках. Фігурки з дерева стають улюбленими місцями для ігор та світлин. Діти з радістю вигадують історії про своїх дерев'яних друзів, а дорослі з захопленням милуються майстерністю різьбярів.

75. pervomaisk.mk.ua

Різьбяр Андрій Нестеров створює з дерева скульптури казкових персонажів. Одна з його скульптур «Дід Гриб» прикрашає парк у місті Первомайську (іл. 75).

Гарна традиція прикрашати парки дерев'яними фігурками є і в жителя міста Миколаєва Леоніда Шкарубо. Він творча людина та займається різьбою по дереву. Леонід вирішив прикрасити двір в якому живе, і назвав свої скульптури «Грибна поляна» (іл. 76).

Різьблені сюжетні панно і скульптурні композиції Петра Середюка, майстра народної студії «Свічадо» Березанської ОТГ, оспівують красу рідного села, любов до родини та популяризують народні традиції різьбярства (іл. 77).

Миколаївець В'ячеслав Колесніченко вже 36 років вирізає скульптури з дерева. Після повномасштабного вторгнення росіян в Україну, майстер почав оздоблювати свої роботи патріотичними закликами. Він мріє подарувати свій виріб представникам народу Великої Британії, який першим підтримав українців у визвольній боротьбі проти загарбників.

77. ocnt.com.ua

Оповідка про Юрія Одробінського та його вироби з дерева

78. ochakiv.info

У місті Миколаєві живе майстер різьблення по дереву, на ім'я Юрій (іл. 78). Його руки володіють дивовижною силою, перетворюючи звичайні шматки дерева на вишукані твори мистецтва.

Юрій любить свою роботу. Він годинами може сидіти у своїй майстерні, оточений пахучим деревом та гострими інструментами. Він втілює свої мрії у дереві.

Одного разу, коли Юрій працював над новою роботою, до нього завітала маленька дівчинка Софійка. Її очі сяяли цікавістю, коли вона розглядала майстерню, повну дивовижних виробів із дерева.

– Юрію, – запитала дівчинка, – що ти робиш?

Юрій усміхнувся і відповів:

– Я – різьбяр по дереву, моя мила. Я створюю цікаві композиції з деревини (іл. 79, 80).

Софійка була вражена.

– Це так дивовижно! – сказала вона. – А які інструменти ти використовуєш?

Юрій з радістю розповів їй про свої інструменти: гострі долота для різьблення, пилки для випилювання форм, молотки та багато інших. Він показав дівчинці, як використовує кожен інструмент.

Софійка була зачарована. Вона ніколи не бачила нічого подібного. Їй здавалося, що Юрій чарівник, адже він міг змусити дерево ожити від його дотику.

Майстер запропонував Софійці спробувати зробити щось самій. Він дав їй маленьке долото та шматок м'якої деревини липи. Спочатку дівчинка трохи боялася, але майстер допоміг їй зробити перші рухи.

З кожною хвилиною Софійка все більше захоплювалася різьбленням. Вона відчувала, як дерево піддається дотику і з задоволенням створювала власну роботу.

Коли настав час іти, Софійка подякувала Юрію за те, що він навчив її цій дивовижній майстерності.

– Це було найкраще, що я коли-небудь робила! – промовила вона.

Юрій усміхнувся.

– Я радий, що тобі сподобалося, Софійко. Пам'ятай, що кожен може творити красу, якщо має трохи уяви та наполегливості.

Софійка пішла додому, сповнена натхнення. Вона знала, що ніколи не забуде цей день, коли вона познайомилася з магією різьблення по дереву.

Ознайомлення дітей з роботами майстрів-різьбярів по дереву виховує у дітей шанобливе ставлення до праці дорослих; розвиває цікавість, увагу, мислення та уяву. Заохочує дітей досліджувати дерево як матеріал для творчості, створювати власні поробки з деревини.

80. <https://www.niknews.mk.ua>

Презентація. «Вироби з дерева Миколаївських майстрів Юрія Одробінського та Олександра Россолова»

Мета: розширити знання дітей про народних майстрів-різьбярів рідного краю Олександра Россолова та Юрія Одробінського; поглиблювати інтерес до їх творчих робіт; заохочувати дітей роздивлятися роботи майстрів; виховувати повагу до людей краю, які творять красу з деревини.

Презентація. «Дерев'яні екоіграшки оживають в руках майстра із Первомайського району Станіслава Маслова» (іл. 81).

81. *thegard.city*

Презентація. «Що з чого зроблено?»

Мета: закріпити уявлення дітей про поширені матеріали (пластмаса, деревина, гума, метал, тканина), з яких люди роблять необхідні речі; розширити знання про деревину: що з неї виготовляють, як використовують, та її значення в житті людини; розвивати увагу та логічне мислення; виховувати бережне ставлення до результатів творчої діяльності людини.

Дидактичні ігри:

«Що зроблено з дерева?»

Мета: розширити знання дітей про предмети, виготовлені з дерева; розвивати мовлення, пам'ять, увагу, мислення; виховувати бережливе ставлення до природи.

Завдання: дорослий показує дітям різні предмети, виготовлені з дерева (меблі, іграшки, посуд тощо) та запитує: «З чого це зроблено?». Діти називають матеріал, з якого виготовлений предмет. Можна ускладнити гру, запропонувавши дітям описати предмет, розповісти про його призначення.

Варіації: Можна грати з картками, на яких зображені предмети з дерева. Діти мають назвати предмет і розповісти, з чого він зроблений.

Можна запропонувати дітям самостійно знайти предмети з дерева в кімнаті або на вулиці.

«Ланцюжок слів»

Мета: розвивати мовлення, пам'ять, увагу, мислення; збагачувати словниковий запас.

Завдання: перша дитина називає предмет, який зроблено з дерева (наприклад, «стіл»). Наступна дитина повторює це слово і додає своє (наприклад, «лава»). Гра триває, доки хтось із дітей не помилиться або не зможе придумати нове слово.

Варіації: можна грати на будь-яку тему, не лише з предметами з дерева. Можна ускладнити гру, запропонувавши дітям називати слова з певної категорії (наприклад, меблі, іграшки, посуд тощо).

«Склади картинку»

Мета: вчити дітей збирати ціле з частин; розвивати дрібну моторику, увагу, мислення.

Завдання: дорослий розрізає на частини картинку з зображенням предмета з дерева (наприклад, меблі, іграшки, посуд тощо) і дає дітям скласти її.

Варіації: можна використовувати готові розрізні картинки або намалювати свої. Можна давати дітям картинки різної складності. Можна грати командами. Кожна команда збирає свою картинку. Перемагає та команда, яка перша збере свою картинку.

Ідеї для продуктивної діяльності

82. porobky.com.ua

Розмальовки. Створюйте розмальовки будинків та їх інтер'єру.

Пазли. Складіть пазл із зображенням одного з будинків.

Розповідь. Заохочуйте дітей створювати власні історії про будинки.

Запропонуйте дітям побудувати модель одного з будинків, використовуючи LEGO, будівельний конструктор або картон.

«Гілка – основа для творчості».

Використовуйте гілочки як основу для створення ляльок, тварин або інших фігурок.

Розфарбовування дерев'яних заготовок (основ, шаблонів). Це найпростіший і безпечний варіант. Можна придбати готові заготовки (основи, шаблони) різної форми (фігурки тварин, машинки, будиночки) (іл. 82) та запропонувати дитині розфарбувати їх акриловими фарбами або фломастерами.

Декупаж. Приклеювання серветок або паперу на дерев'яну поверхню.

Створення аплікацій. Вирізані з фанери або тонких дощочок геометричні фігури або прості малюнки, можна використовувати для створення аплікації.

Виготовлення аплікацій з тирси та деревини.

Мозаїка з дерев'яних паличок. З дерев'яних паличок можна викладати різноманітні візерунки та малюнки.

Складання конструкцій з дерев'яних кубиків.

Ідеї для спільних проєктів:

Рамка для фото. Створіть разом з дитиною рамку для улюбленої фотографії з природних матеріалів (шишки, каштани, гілочки) та дерев'яних основ.

Іграшки для домашніх тварин. Зробіть дерев'яні іграшки для кішки або собаки. Діти можуть створити фігурки тварин, використовуючи палички, пластилін. З паличок зробити тулуб, а з пластиліну деталі, такі як вуха, лапки, хвіст.

Кораблик. Діти можуть склеїти декілька паличок, щоб утворився корпус кораблика. Додати вітрило з паперу або тканини.

Підставка для олівців. Можна зробити оригінальну підставку для олівців з дерев'яних паличок або брусків.

Магніти на холодильник. Створіть набір магнітів на холодильник з різними малюнками або літерами. Вирізані вироби розфарбуйте та приклейте на них магніти.

Театр з ложок. Готові дерев'яні ложки розфарбувати зображеннями героїв казок.

Конструювання з дерев'яних кубиків. З простих дерев'яних кубиків можна побудувати вежі, будинки, машини та інші споруди.

Дерев'яні годинники. Вирізані цифри з дерева, приклеїти на основу і прикріпити стрілки.

Робота з невеликими деталями сприяє розвитку дрібних м'язів рук, що позитивно впливає на розвиток мовлення та письма. Складання конструкцій, створення аплікацій допомагають дитині розвивати уявлення про форму, розмір, простір. Поробки з дерева стимулюють уяву, фантазію та креативність. Створення власними руками красивих виробів дає дитині відчуття впевненості у своїх силах.

РОЗДІЛ 9. ПЛЕТІННЯ

Плетіння – це один з найдавніших видів декоративно-ужиткового мистецтва, що поєднує в собі функціональність та естетику. Це техніка виготовлення виробів шляхом переплетення різних матеріалів, таких як лоза, солома, кукурудзяне листя, папір та багато інших.

Плетіння в побуті було відоме ще з давніх часів. Його використовували для зведення будинків, створення предметів побутового вжитку: кошиків, сумок, тарілок, таць, меблів, іграшок тощо. Кожен виріб виготовляли, застосовуючи особливу техніку: спіральну, каркасну, стрічкову, полотняну тощо.

У Миколаївській області лозоплетіння популярне у селищі Врадіївка, селах: Курячі Лози, Лимани, Синюхин Брід, Тридуби та інших. Серед майстрів Миколаївщини відома Поліна Кондраш – учасниця обласних виставок майстрів народної творчості. Вона народилась на Закарпатті, де навчилась ремесла лозоплетіння.

На початку 21 століття популярним матеріалом для плетіння став папір, з яким активно почали працювати майстри Кореї та Японії. У наш час техніка плетіння з паперової лози стала модним хобі. В умілих руках майстра звичайний папір трансформується в креативні речі: дизайнерський декор, прикраси, посуд, обереги, композиції інтер'єру, інсталяції тощо. Такий натхненний творчий процес перетворив паперову лозу на сучасний вид мистецтва.

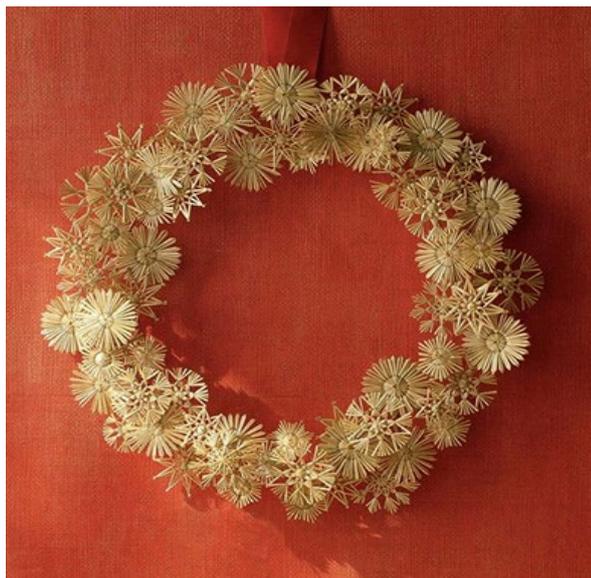
Плетіння: чарівні ремесла Миколаївщини

Уявіть собі, що ви можете творити дива з простих матеріалів, які дарує нам природа! Саме цими дивами займаються майстри з плетіння на Миколаївщині.

Їхні руки, мов чарівні палички, перетворюють лозу, соломку, кукурудзяне листя на вишукані кошики, капелюхи, іграшки та інші дивовижні речі.

Лозоплетіння – це ремесло, яке існує вже багато століть. Майстри використовують гнучкі гілки верби та інших дерев, щоб створювати міцні та красиві вироби.

Соломоплетіння – це ще одне цікаве давнє ремесло. З соломи майстри плетуть не лише брилі та кошики, але й ляльки, килимки та, навіть, прикраси. Використання соломи та талаша (листя з початків кукурудзи) для плетіння різних предметів з'явилося разом із землеробством. Після збирання врожаю та обмолоту та луцення зерна, завжди було в достатку соломи та талаша. З цих природних матеріалів, фактично відходів сільськогосподарського виробництва, селяни здавна плели взуття та одяг, ними обігрівали свої хати, виготовляли іграшки для дітлахів тощо. У виготовленні різних ужиткових речей і прикрас з цих матеріалів яскраво проявилися фантазія і майстерність селян. Здається, що це стародавнє мистецтво житиме допоки людина вирощує на землі хліб.

Лозоплетіння та соломоплетіння, плетіння з талаша – це не лише ремесла, це частина історії та культури Миколаївщини. Вони дають нам можливість відчутти зв'язок з природою, звичаями та традиціями наших предків.

Вироби з соломи є традиційним видом народного мистецтва, притаманні саме нашому південному регіону.

Наші пращури широко застосовували солому в народному побуті та господарстві. Але солома була не тільки матеріальною цінністю. Стебла хлібних рослин люди наділяли духовним змістом і вірили, що в них втілена сила родючості та дух хлібного божества (іл. 83)..

Ще й до сьогодні збереглися в Україні традиційні святкові солом'яні символи – обереги: різдвяний павук, дідух або обжинковий сніп (іл. 84, 85).

Презентація. «Мистецтво соломоплетіння та вироби миколаївської майстрині Тетяни Кравець»

86. ocnt.com.ua

Мета: ознайомити дітей з народною майстринею з Березанки Тетяною Кравець (іл. 84); зацікавити її роботами, показати красу соломоплетіння; заохочувати дітей до збереження національних традицій, відродження культурної спадщини й народних промислів нашого краю; виховувати повагу до праці майстрів.

Оповідка про майстриню Тетяну Кравець

У мальовничому українському селищі Березанка, що на Миколаївщині, живе талановита майстриня, на ім'я Тетяна Кравець (іл. 86). Її руки володіють дивовижною магією, адже вони вміють творити з найпростіших матеріалів справжні витвори мистецтва.

87. ocnt.com.ua

Найбільше Тетяна любить працювати з паперовою лозою та соломою. З газетних трубочок майстриня виготовляла чарівних птахів, кумедних звірят, витончені квіти та багато інших дивовижних речей. Її роботи, ніби сонячні промінчики, дарують людям тепло та радість (іл. 87).

Тетянина майстерність плетіння з соломи не залишається без уваги. Люди з усіх куточків України приїжджали до Березанки, щоб помилуватися її виробами з соломи й паперової лози та придбати собі на згадку якусь дивовижну річ.

Але Тетяна не просто творила красу, вона й навчала інших цього мистецтва. У своїй хаті відкрила майстерню, де діти та дорослі навчалися плетіння з паперової лози й соломи. Її майстерки були завжди веселими та цікавими, адже Тетяна вміла не лише вчити, а й дарувати людям натхнення.

Завдяки Тетяні Кравець, мистецтво плетіння з паперової лози та соломи розквітло з новою силою. Її вироби з соломи стали символом української культури та народних традицій, а сама Тетяна – справжньою народною майстринею, чим пишається не лише Березанка, а й вся Україна.

Ознайомлення дітей з творчістю Тетяни Кравець навчить дошкільників бачити красу в поробках, які створює майстриня з соломи та паперової лози. Виховує бажання берегти народні традиції та заохочує дітей створювати свої власні поробки.

Презентація. «Майстерка «Лялька з соломи»

Мета: продовжувати знайомити дітей з технікою соломоплетіння, з матеріалом та інструментами, які потрібні майстрині; заохочувати дітей до виготовлення власної іграшки; виховувати інтерес до народних промислів нашого краю (іл. 88).

Відео. «Лозоплетіння»

Мета: ознайомити дітей з історією виникнення лозоплетіння, розвитком цього виду декоративно-ужиткового мистецтва; розвивати у дітей інтерес до нього; виховувати бережне ставлення до народних традицій.

Сьогодні стають дуже популярними вироби ручної роботи і особливо, якщо вони виготовлені з екологічно чистої сировини. З кукурудзяного листя виготовляють сумки, підставки під гаряче, капелюшки, підкови на щастя та багато іншого (іл. 89). Вироби з кукурудзяного листя є не тільки красивими, але й доцільними у використанні.

Плетіння з талаша починають з того, що сухе листя розмочують, щоб не ламалося, потім поділяють на смужки й плетуть у різний спосіб. Вироби з кукурудзяного листя екологічно чисті, красиві та унікальні, адже всі вони ручної роботи.

89. зняток з каналу YouTube

Відео. «Плетіння з кукурудзяного листя»

Щоб зробити квіти, треба зняти листя з качана кукурудзи. Його можна підсушити або відразу використовувати свіже зняте листя. Сушений талаш може зберігатися роками. Будь-коли його можна намочити водою, побризкавши з пульверизатора і маємо готову до плетіння сировину. Зволожене листя перестає бути ламким і стає м'яким та еластичним.

Пофарбувати листя можна природними барвниками: такими як цибулиння, цибулиння з кавою, дубом, шавлією, петрушкою і фіолетовим базиліком.

Листя і барвник, або суміш барвників, треба покласти у каструлю, залити водою і на тихому вогні кип'ятити десь пів години. Листя вийняти, покласти сохнути, а у каструлю додати наступну порцію талаша. Можна експериментувати, додаючи інші барвники. З часом розчин втрачає колір. В інтернеті є багато ресурсів про вироби з талаша. Вони популярні у Мексиці, Кубі, Японії, Китаї.

Відео. «Квіти з кукурудзяного листа» (іл. 90)

90. зняток з каналу YouTube

Лозоплетіння, як ремесло для дітей дошкільного віку – важке заняття, особливо у частині заготовки матеріалів, тому пропонуємо ознайомити дітей з його сучасним та легшим для опанування дошкільнятами ремеслом – плетінням з паперової лози.

Доступною сировиною для плетіння з паперової лози є старі газети, журнали й офісний папір, тобто максимум користі при мінімумі затрат.

Паперове лозоплетіння – створення виробів із трубочок-лозинок. Круглу трубочку для плетіння виготовляють у результаті намотування паперової смужки на спицю.

Сам процес виготовлення виробу з паперової лози можна поділити на кілька етапів.

Перший етап – підготувати необхідні матеріали: папір, спицю товщиною 1,5

мм, клей ПВА, пензлик, олівець, лінійку, ножиці або канцелярський ніж. А для декорування готового виробу – фарби, безбарвний лак, стрічки, тканина, бісер або намистини.

91. volynnews.com

Другий етап – виготовлення безпосередньо паперових трубочок: розрізаємо ножицями папір на смужки завширшки 5–10 см. Кожну смужку кладемо перед собою під гострим кутом і прикладаємо спицю. Паперову смужку щільно накручуємо на спицю, скріплюючи куточок листа клеєм ПВА. Готовій трубочці

надаємо приплесканої форми лози, фарбуємо в потрібний колір та залишаємо до висихання (іл. 91).

Третій етап – безпосередньо плетіння. Існують різні техніки плетіння. Готовий виріб ґрунтують за допомогою пензлика та клею – це надасть формі міцності.

92. volynnews.com

Далі наносять декор – розпис, декупаж, аплікацію тощо. Потім двічі покривають безбарвним лаком, щоб надати яскравості й захистити від вологи. Можна також прикрасити виріб об'ємними елементами: стрічками, стразами, штучними квітами, квілінгом, блискітками або декоративною ліпкою стрічкою.

Нині плетіння з паперової лози набирає серед майстрів великої популярності. З газетних трубочок виготовляють кошики, іграшки, модні капелюшки, вази, аксесуари. Майстерність аматорів досягає такого рівня, що іноді неможливо відрізнити вироби паперового плетіння від натуральної лози або соломи (іл. 92)

Миколаївська майстриня НТО «Прибужжя», заслужений майстер України з народної творчості Валентина Димова створює з різнокольорової паперової лози кошики й вази. Свої вироби вона доповнює вишитими серветками та квітковими композиціями.

Відео. «Традиції лозоплетіння: як миколаївські майстрині адаптували давнє ремесло»

Плетіння з паперової лози, соломи, талаша – це чудові заняття для дітей 5–7 років, які розвивають їх дрібну моторику, координацію рук і очей, уяву та творчі здібності. Крім того, ці ремесла ознайомлять дітей з традиційними українськими ремеслами, ремеслами нашого краю, та дають їм можливість створювати власні унікальні вироби.

Ідеї для продуктивної діяльності

Солом'яні ляльки. Це найпростіший виріб, який можна зробити з соломки. Для цього знадобиться кілька соломки різної довжини, нитки та трохи фантазії.

Равлики з соломки та паперової лози. Закручуємо соломки в невеликі кульки різного розміру. З таких кульок можна створювати аплікації, прикрашати рамки для фото або викладати різні візерунки.

Рамки для фото. Беремо картонну основу та обклеюємо її соломинками, сухим кукурудзяним листям чи паперовою соломкою. Можна використовувати різні техніки плетіння: встик, через одну.

Підставки під гаряче. Вирізаємо круглу або квадратну основу з картону. Обклеюємо її соломинками або паперовими соломинками.

Прості фігурки. З соломки або паперової лози можна сплести фігурки тварин, людей, геометричні фігури.

Кошики з паперової лози для дрібниць. Для дітей це буде складніше завдання, але під вашим керівництвом вони зможуть впоратися.

Павутинки. Об'ємні павутинки з паперової лози.

Віночки. Плетемо віночки з паперової лози або соломки. Їх можна прикрасити квітами з тканини, намистинками або сухими квітами.

Конструювання. Дайте дітям різну за формою і розміром паперову лозу і запропонуйте побудувати з них вежу, місток або іншу споруду.

Будиночки. Можна зробити цілі села або міста з паперової лози.

Викладання візерунків. Намалювати на папері простий візерунок і запропонуйте дитині викласти його з соломки.

Створення панно. Зробити основу для панно з картону або фанери і запропонуйте дитині викласти на ній різноманітні візерунки з соломки або паперової лози.

Декорування готових виробів. На готові плетені вироби (кошики, рамки) можна приклеїти намистинки, гудзики, пір'я. Ви можете також запропонувати дітям: створити власну саморобку з соломки чи паперової лози. Пригадати казку про солом'яного бичка та придумати казки, де героєм є персонаж плетений з соломки. Мистецтво плетіння сприятиме розвитку м'язів рук, що важливо для підготовки руки до письма. Діти можуть створювати різноманітні вироби, фантазувати. Плетіння вимагає зосередженості та уваги. Використання природного матеріалу, дозволить дітям пізнати навколишній світ. Створивши власний виріб, дитина відчує радість за свої досягнення.

РОЗДІЛ 10. НАРОДНА ІГРАШКА

Народна іграшка – це не тільки дитяча забавка, а цілий світ, сповнений історії, культури та традицій народу. Це витвір мистецтва, створений руками майстрів, які передають з покоління в покоління духовні цінності та уявлення про світ.

Кожна іграшка – це відображення повсякденного життя, звичаїв, вірувань та уявлень народу. Вона розповідає про історію, про те, чим займалися люди, якими були їхні мрії та сподівання.

Умільці зберігали секрети виготовлення народних іграшок, вкладали у вироби частинку душі й широкого натхнення. Іграшки виготовлялись з простих, доступних матеріалів, таких як глина, дерево, солома, лоза, тканина.

Сьогодні народні іграшки Миколаївщини переживають справжнє відродження. Завдяки самовідданій праці майстрів та майстринь, які бережуть і шанують спадщину предків, ці витвори мистецтва знову тішать дітей та дорослих.

Народна іграшка Миколаївщини – це частинка історії, культури, щирої людської творчості, яка зігріває серце й дарує відчуття єднання з рідним краєм.

Оповідка про миколаївську майстриню ляльок Лесю Гаврилюк

93. *cdn4.suspilne.media*

Жила-була в мальовничому місті Миколаєві майстриня, на ім'я Леся (іл. 93). Її руки володіли дивовижною майстерністю, адже з простих клаптиків тканини, вати та ниток вона творила справжні чудеса – чарівних ляльок. Кожна з них була неповторною, зі своїм характером та історією.

Леся з дитинства любила шити та вигадувати казки. Одного разу, коли вона шила чергову ляльку, до неї завітала маленька дівчинка, на ім'я Даруся. Її очі були сумні, а по обличчю котилися сльози. Майстриня лагідно розпитала про причину смутку, і Даринка розповіла, що загубила свою улюблену ляльку, яку їй подарувала бабуся.

Леся не могла залишитися байдужою до чужого горя. Вона заспокоїла дівчинку та пообіцяла зробити їй нову ляльку, ще кращу за ту, що загубилася.

Дівчинка з нетерпінням чекала на нову іграшку. Леся ж працювала день і ніч, та вкладала у роботу всю свою любов і майстерність. Нарешті лялька була готова. Вона була ніжною та прекрасною, з довгим волоссям та лагідними очима.

Даринка одразу ж закохалася в нову іграшку (іл. 94) і назвала її Лесею, на честь майстрині.

З того часу Леся стала відома по всьому місту, адже її ляльки дарували радість та задоволення дітям. Її роботи виставляли на ярмарках та фестивалях, а матері замовляли у майстрині ляльок для своїх діточок.

Ляльки Лесі Гаврилюк дарують не лише радість, але й вчать добру, щирості та любові. І кожна з її ляльок несе в собі частинку її власного тепла та доброти.

94. cdn4.suspilne.media

Ознайомлення дітей за змістом оповідання з майстринею ляльок Лесею Гаврилюк розвиває в них інтерес до народних ремесел та творчості, виховує повагу до традицій та культури свого народу.

Презентація. «Майстри народної іграшки Миколаївщини»

Лялька-мотанка

Знайомимо дітей з роботами народних майстринь, з унікальною спадщиною народного декоративно-ужиткового мистецтва, де особливе місце посідає мотанка. Ця лялька, створена з ниток та клаптиків тканини, не просто іграшка, а й оберег, що зберігає в собі глибинний сенс і силу українських традицій.

Сьогодні в Миколаївській області живе багато талановитих майстринь, які зберігають і розвивають мистецтво створення мотанок. Їхні роботи вражають розмаїттям, та дарують нам часточку української душі. Ось лише декілька з них.

Ольга Костюк (іл. 95) з Березанської громади чарує своїми ляльками, кожна з яких розповідає унікальну історію.

Її майстерки – це справжня мандрівка у світ української магії, де народжуються на світ обереги з ниток і любові.

95. ocnt.com.ua

Тетяна Кравець виготовляє іграшки з паперової лози та соломки (іл. 96).

Леся Гаврилук створює іграшки у техніці «текстильна лялька» (іл. 97).

Інна Данченко дарує своїм іграшкам красу за допомогою валяння (іл. 98).

Олена Міщенко створює іграшки за допомогою в'язання та валяння. Її роботи – це справжні витвори мистецтва, які прикрашають не лише оселі, але й зігрівають душу (іл. 99).

Родина Тарасових-Димових з міста Миколаєва та *родина Бакуменко* з Братської громади створюють мотанки всією сім'єю та вкладають в них тепло своїх сердець. Їхні ляльки це символи родинного єднання та любові до українських традицій (іл. 100, 101).

100. ocnt.com.ua

101. ocnt.com.ua

Лялька-мотанка з Миколаївщини – це частинка української душі, що втілена в нитках і тканині. Це оберіг, який надихає, дарує відчуття єднання сьогодення з минулим і майбутнім.

Оповідка про Миколаївських майстринь іграшок

102. cultura.mkrada.gov.ua

103. cultura.mkrada.gov.ua

У чудовому місті Миколаєві жили чотири подруги майстрині, які мали особливий талант – вони створювали неймовірні іграшки власними руками.

Інна, Ксенія та Олена створювали іграшки з м'якої, невагомої вовни, даруючи їм тепло своїх рук. (іл. 102, 103). Їхні іграшки не лише красиві, але й неймовірно затишні, адже в кожну з них майстрині вкладали частинку своєї душі.

Ольга ж захоплювалася створенням ляльок Тільда (іл. 104). Її ляльки, виготовлені з клаптиків барвистих тканин, були сповнені чарівності та особливої енергетики. Плавні контури, м'які силуети та добродушні посмішки ляльок зачаровували не лише дітей, але й дорослих. Одного разу подруги вирішили поділитися своєю майстерністю з дітьми. Вони організували навчання, під час якого вчили дітей валяти з вовни, виготовляти ляльку мотанку, шити ляльок Тільда. Є одна особливість, яка не дозволить сплутати Тільду з будь-якою іншою лялькою – це чорні очі у вигляді дрібних намистинок. Тільки у цієї ляльки такі

оченята. Діти були в захваті! Їм подобалося творити своїми руками іграшки з вовни та м'якої тканини.

Згодом подруги вирішили відкрити власну майстерню, де вони могли б створювати свої іграшки та ділитися своєю майстерністю з іншими. Майстерню назвали «Чарівний світ», адже саме тут оживали мрії та народжувалися справжні дива.

104. ocnt.com.ua

Чутка про майстерню «Чарівний світ» швидко розлетілася по всьому місту Миколаєву. Люди приходили сюди, щоб придбати для своїх дітей унікальні іграшки ручної роботи. А діти з нетерпінням чекали на майстерки, де вони своїми руками робили іграшки та відчувати себе майстрами.

Іграшки, які були створені в майстерні «Чарівний світ» несли не лише красу та радість, але й частинку української культури та традицій. Вони нагадували людям про те, що справжня краса та щастя ховаються в простих речах, створених з любов'ю працьовитими руками.

Ознайомлення дітей з творчістю Миколаївських майстринь, які створюють іграшки, розвиває в них естетичний смак, уяву, виховує повагу до народних традицій та праці народних умільців.

Презентація. «Обери народну іграшку» (іл. 105)

Мета: збагатити знання дітей про різні види української народної іграшки; розширити знання дітей про звичаї та традиції пов'язані з виготовленням народної іграшки. Пояснити дітям, яку роль відігравала іграшка в житті людей у давнину; викликати у дітей бажання емоційно сприймати народну іграшку, виховувати цікавість до народних звичаїв та традицій.

105. зняток з презентації

Відео. «Народна іграшка» (іл. 106)

Мета: ознайомити дітей з матеріалом із якого майстри виготовляли та виготовляють народні іграшки. Дати дітям знання про те, які іграшки виготовляють інші народи. Виховувати бережне ставлення до іграшок.

106. зняток з каналу YouTube

Відеогра. «З чого виготовленні народні іграшки»

Мета: ознайомити дітей з матеріалом, із якого майстри виготовляли та виготовляють народні іграшки. Виховувати бережне ставлення до іграшок.

Відео. «Дивовижна сучасна іграшка від майстринь «Прибужжя»

Онлайн-гра. «Знайди пару» (іл. 107)

Мета: збагатити знання дітей про різні види української народної іграшки; вчити знаходити та називати іграшки, які мають пару; розширити знання дітей, пов'язані з культурою, ремеслом, побутом українців у минулі часи; пояснити дітям, яку роль відігравала іграшка в житті людей у давнину; виховувати бережливе ставлення до іграшок.

107. зняток з акаунту wordwall.net

Онлайн-гра. «З чого зроблені іграшки» (іл. 108)

Мета: закріплювати знання дітей про народні іграшки українців; формувати уявлення дітей про матеріали, з яких створювали народні іграшки наші предки:

глина, трава, солома, кукурудза, нитки, тканина, сир, тісто, дерево; удосконалювати вміння визначати матеріал, з якого виготовили іграшку за зовнішнім виглядом.

108. зняток з акаунту wordwall.net

Онлайн-гра. «Знайди тінь. Українська народна іграшка» (іл. 109)

Мета: закріпити знання дітей про українські народні іграшки, вчити знаходити їх тіні; вчити розвивати зорове сприйняття, увагу, пам'ять, спостережливість; виховувати цікавість до народної іграшки, повагу до звичаїв її виготовлення.

109. зняток з акаунту wordwall.net

Онлайн-гра. «Обери народну іграшку» (іл. 110)

Мета: розширити знання дітей про різні народні іграшки; вчити розрізняти сучасні та народні іграшки, називати матеріал, з якого виготовлена іграшка; розвивати мислення, зв'язне мовлення, увагу, пам'ять. Виховувати інтерес до минулого свого народу, народної іграшки.

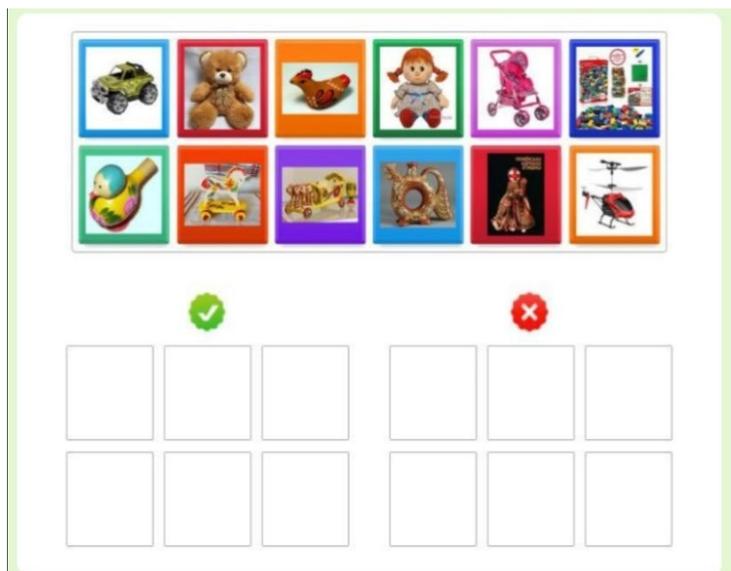

10. зняток з акаунту wordwall.net

Онлайн-гра. «Народні іграшки українців» (іл. 111)

Мета: розширювати знання дітей про різні види народних іграшок; вчити визначати сучасні та народні іграшки; розвивати зв'язне мовлення, увагу, пам'ять. Виховувати інтерес до минулого свого народу.

111. зняток з акаунту wordwall.net

Дидактичні ігри:

1. «Склади пазл»

Мета: ознайомити дітей з народними іграшками Миколаївщини; розвивати їх дрібну моторику, логічне мислення;

Хід гри. Вихователь розрізає на частини картинки з зображенням народних іграшок.

Діти складають пазли, збираючи зображення воедино.

Вихователь розповідає про те, з чого робили ці іграшки, як їх використовували.

2. «Вгадай на дотик»

Мета: розвивати тактильні відчуття, знайомити з народними іграшками.

Хід гри. Вихователь кладе в мішечок кілька народних іграшок. Діти по черзі дістають іграшки з мішечка, не дивлячись на них, і намагаються вгадати, що це за іграшка, на дотик.

3. «Виставка народних іграшок»

Мета: розвивати естетичні почуття; знайомити з народними іграшками Миколаївщини.

Хід гри. Діти приносять з дому свої улюблені народні іграшки. Вихователь організовує виставку іграшок. Діти розповідають про свої іграшки, звідки вони їх взяли, як з ними грають. Вихователь може провести екскурсію виставкою, розповідаючи про історію народних іграшок Миколаївщини.

Варіації. Можна використовувати ці ігри для знайомства з народними іграшками інших регіонів України.

4. «Вгадай іграшку»

Мета: розвивати знання про народні іграшки Миколаївщини, вміння описувати їх; формувати уявлення про їх особливості.

Хід гри. Вихователь показує дітям іграшку (наприклад, ляльку-мотанку) і просить їх описати її. Діти розповідають, з чого зроблена іграшка, як вона виглядає, які її особливості. Потім вихователь загадує загадку про іграшку, а діти мають її відгадати.

Приклади загадок:

З давніх-давен передається,
Символ роду, що бережеться.

(Лялька-мотанка)

З тканини зроблена, руками сплетена. Хто вона?

(Лялька-мотанка)

З дерева народжений,
Фарбами розмальований.

Дітям друзів він шукає,
На спині їх всіх катає.

(Коник)

5. «Склади іграшку»

Мета: розвивати дрібну моторику рук, координацію рухів, просторову орієнтацію, вміння працювати руками; формувати уявлення про конструкцію народних іграшок.

Хід гри. Вихователь дає дітям набори деталей для складання народної іграшки (наприклад, ляльки-мотанки). Діти повинні самостійно скласти іграшку, дотримуючись інструкції або зразка.

Вихователь може допомогти дітям, якщо їм це буде потрібно.

6. «Розфарбуй іграшку»

Мета: розвивати творчі здібності дітей, уяву, вміння працювати з фарбами; формувати естетичні смаки.

Хід гри. Вихователь дає дітям розмальовки з народними іграшками. Дітям необхідно розфарбувати іграшки, використовуючи різні кольори та техніки малювання. Вихователь може допомогти дітям підібрати кольори та дати їм поради щодо розфарбовування.

7. «Виставка народних іграшок»

Мета: розвивати пізнавальний інтерес до народної творчості; виховувати бережне ставлення до народних традицій виготовлення іграшок.

Хід гри.

Діти приносять з дому свої народні іграшки або роблять їх власноруч. Всі іграшки виставляються на виставці. Діти розповідають про свої іграшки, з чого вони зроблені, як вони з'явилися в їхніх сім'ях.

Вихователь може провести екскурсію по виставці та розповісти дітям про історію народної іграшки Миколаївщини.

8. «Театралізація народних казок»

Мета: розвивати творчі здібності дітей, уяву, мовлення, вміння працювати в команді; формувати інтерес до народної творчості.

Хід гри:

Вихователь вибирає народну казку, в якій є народні іграшки. Діти розподіляють між собою ролі та готують театральну виставу. Вистава може бути поставлена в ляльковому театрі, на сцені або просто в групі.

9. «Вікторина про народні іграшки»

Мета: закріпити знання дітей про народні іграшки Миколаївщини.

Хід гри: Вихователь готує питання про народні іграшки Миколаївщини. Діти відповідають на питання, за правильні відповіді отримують бали. Перемагає той, хто набрав найбільшу кількість балів.

10. «Майстер-клас з виготовлення народних іграшок»

Мета: вчити дітей виготовляти народні іграшки Миколаївщини власноруч; розвивати творчі здібності, уяву, дрібну моторику рук; ознайомити з народними традиціями.

11. «Вгадай іграшку за описом»

Мета: розвивати увагу, пам'ять, мовлення, мислення.

Хід гри. Вихователь описує народну іграшку Миколаївщини, не називаючи її. Діти уважно слухають опис і намагаються здогадатися, про яку іграшку йде мова. Той, хто перший правильно вгадає іграшку, отримує фішку. Гра триває, поки не будуть описані всі іграшки. Перемагає той, хто зібрав найбільше фішок.

Приклади описів. Ця іграшка виготовляється з глини та має форму тварини. Вона може бути свистком, глечиком або посудиною. (Відгадка: глиняна іграшка) Ця іграшка виготовляється з дерева і має форму ляльки. Вона одягнена в національний український костюм. (Відгадка: дерев'яна лялька). Ця іграшка виготовляється з соломи та має форму пташки. Її можна використовувати як оберіг для дому. (Відгадка: солом'яна пташка).

Ідеї для продуктивної діяльності

Ляльки-мотанки (іл. 112). Прості у виготовленні, але дуже символічні. Діти можуть виготовити ляльку з ниток без використання голки, створювати ляльки різного розміру, одягати їх у різний одяг.

Виготовлення пташки або тваринки з фетру. Діти вирізають деталі пташки з фетру, склеюють їх і прикрашають.

112. зняток з каналу YouTube

Янгол підвіска. Пропонуємо зробити невеликого янгелика і прикріпити до нього петельку зі стрічки.

Янгол мотанка. Для створення цієї ляльки не потрібні голка і ножиці. Тканину обертають навколо дерев'яної палички нитками, формуючи тіло, голову і крила.

М'які іграшки. Пошиті іграшки діти набивають синтепоном і склеюють по шву.

Ляльки зі шкарпеток або тканини.

Декорування. Можна запропонувати дітям різноманітні матеріали для декорування іграшок (гудзики, стрічки, намистини, бісер).

Спрощені шаблони. Пропонуємо надати дітям прості шаблони для створення різних іграшок (ляльок, тварин, птахів).

Малювання. Діти можуть малювати улюблені іграшки, прикрашати їх орнаментами, створювати власні композиції.

Розфарбовування дерев'яних або глиняних заготовок, створення власних унікальних іграшок.

Ліплення. З пластиліну, соленого тіста або глини можна ліпити різноманітних тварин, людей, предмети побуту.

Конструювання. З паперу, картону, природних матеріалів діти можуть створювати об'ємні іграшки.

Аплікація. Вирізання деталей з кольорового паперу та створення з них композицій..

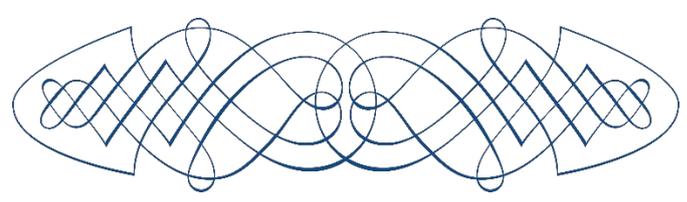
Розпис дерев'яних заготовок. Діти можуть розписувати заготовки під керівництвом вихователя, створюючи унікальні іграшки.

Розфарбовування дерев'яних або глиняних заготовок, створення власних унікальних іграшок.

Глиняні свічки. Це не тільки іграшка, а й музичний інструмент. Виготовлення свічників розвиває у дітей почуття ритму і музикальний слух.

Солом'яні іграшки. З соломи можна виготовити різноманітних тварин, птахів, ляльок. Це дуже цікавий і доступний матеріал.

Поробки з тканини, ниток, глини, соленого тіста, соломи, трави та кукурудзяного листя вимагає точних рухів пальців та допоможе розвинути у дітей дрібну моторику, творче мислення, терпіння та посидючість, тому що створення іграшки вимагає зосередженості та уваги до деталей. За допомогою цієї діяльності діти навчаються поєднувати кольори, форми, створюючи гармонійні композиції. Діти ознайомляться з традиціями, створюючи іграшки, які були популярні у їхніх предків.

РОЗДІЛ 11. ДЕКОРАТИВНИЙ РОЗПИС

Декоративний розпис – це вид мистецтва, коли малюнками прикрашають різні поверхні: стіни, меблі, посуд, тканини тощо. Декоративні малюнки – це цілий світ символів, орнаментів та сюжетів, які несуть в собі глибокий зміст і відображають культурні традиції народу.

Декоративний розпис – один із видів художньої діяльності, твори якого здавна поєднують естетичні та практичні якості.

Надзвичайний політ творчої фантазії, багатий вибір мотивів для розпису, барвистість фарб і смілива гра контрастів, декоративність і майстерність – все це притаманне сучасним майстрам Миколаївщини, серед яких дві Олени з родини Коркішко, Людмила Гацура, Олеся Сайковська, Дмитро Слепуха, Дмитро та Олена Волошини з міста Миколаєва, Наталія Ракітіна та Алла Бондарєва з Баштанської ОТГ; Людмила Гострик – з Новобузької громади, Любов Паранюк з села Куцуруб Очаківського району.

113. cultura.mkrada.gov.ua

114. cultura.mkrada.gov.ua

Художники обласного народного творчого об'єднання «Прибужжя» залюбки продовжують давні розписні традиції та привносять в них щось своє.

Олена Коркішко (іл. 113) – молода талановита майстриня, яка своє бачення світу полюбляє втілювати на папері за допомогою пензля і барвистої палітри або олівців (іл. 114-115).

115. cultura.mkrada.gov.ua

Любов до малювання дівчинці ще в дитинстві прищепила Олена Петрівна Коркішко, її двоюрідна тітка, відома миколаївська майстриня з художнього розпису (іл. 116).

Оповідка «Оленка і чарівні пензлики»

116. cultura.mkrada.gov.ua

У мальовничому місті Миколаєві жила маленька дівчинка, на ім'я Оленка. Вона мала особливий дар бачити красу у яскравих фарбах. Оленка обожнювала дивитись, як сонечко грає на крапельках роси, як вітер гойдає гілки дерев, як метелики пурхають над квітами. І все це вона хотіла перенести на папір.

Одного разу, під час сімейного свята, Оленка показала власні малюнки своїй тітці, Олені Петрівні Коркішко, яка є відомою миколаївською майстринею з художнього розпису. Її картини виставляються в музеях і галереях (іл. 117).

117. cultura.mkrada.gov.ua

Подивившись на малюнки маленької племінниці, Олена Петрівна побачила в них справжній талант.

З того часу Олена Петрівна стала для Оленки не тільки тіткою, а й мудрою наставницею. Вона навчила дівчинку

багатьох секретів малювання: як правильно тримати пензлик, як змішувати фарби, щоб отримати нові відтінки, як передати на папері світло і тінь. Також Оленка любила малювати простим олівцем, гелевою ручкою та білим і чорним

118. cultura.mkrada.gov.ua

маркером (іл. 118). Разом вони проводили багато годин, малюючи квіти, пейзажі, улюблених тварин.

Коли Оленка виросла, вирішила поділитись своєю любов'ю до малювання з дітьми. Вона почала проводити майстерки, де вчила дітей створювати власні шедеври та пояснювала своїм учням, що декоративне малювання – це магія. Кожен мазок пензлика чи штрих олівця – це маленьке диво, яке народжується на очах.

На заняття до Оленки приходили діти з різними інтересами та вподобаннями. Одні любили малювати яскравих тварин, інші фантастичні пейзажі, а треті – квіти. Оленка допомагала кожному знайти свій власний стиль і вірила в їхні творчі здібності.

Так Оленка стала не просто художницею, а справжньою чарівницею, яка запалювала в дитячих серцях іскорку творчості.

Оповідки про таких людей, як Олена Коркішко, надихають дітей на творчість і допомагають їм відкрити в собі нові таланти. Адже кожна дитина – це маленький художник, який може створити свій власний прекрасний світ.

Оповідка про Олену Коркішко – це можливість для дітей ознайомитись з українським народним мистецтвом розпису і розвинути свої творчі здібності.

Презентація. «Декоративний розпис у роботах майстринь/майстрів Миколаївщини»

Мета: ознайомити дітей з роботами художників рідного краю: Любов Паранюк, Оксани Лисянської, Олесі Сайковської, Олени Коркішко, Людмили Гацури, Алли Бондаревої, Людмили Гострик, Наталії Ракітіної, Дмитра Слепухи, Дмитра та Олени Волошиних. Закріпити знання дітей про історію таврійського та петриківського розпису і його сьогоденням. Виховувати інтерес до народної творчості, повагу до майстрів та їхніх виробів.

Онлайн-гра. «Декоративно-прикладне мистецтво» (іл. 119)

Мета: ознайомити дітей з різними видами декоративно-прикладного мистецтва та відповідними їм професіями майстрів.

Розвинути вміння порівнювати, аналізувати, встановлювати відповідність між предметом і його творцем.

Виховувати повагу до праці майстрів, інтерес до народних ремесел та української культури.

119. зняток з акаунту wordwall.net

Народний настінний розпис формувався в окремих селах на Кінбурнській косі як засіб декору екстер'єру (зовнішнього вигляду) житлових будинків. Ним розписували хати, де в образах та символах розповідали про найзаповітніші мрії, наповнювали обереговими малюнками. Зараз цей розпис трансформувався у нове явище в декоративно-прикладному мистецтві краю, і отримав на побутовому рівні назву «Таврійка».

Відео. «У Миколаївському зоопарку Дідову хату прикрасили таврійським розписом»

Мета: продовжувати ознайомлювати дітей з настінним таврійським розписом, який набирає популярності в нашому регіоні. Порівняти розпис на хатах, який був у минулому і є тепер. Познакомити дітей з художниками, які розмалювали «Дідову хату» на території Миколаївського зоопарку – Дмитром Слепухою, Дмитром та Оленою Волошиними. Розширити знання дітей про те, що розпис «Дідової хати» у стилі Таврійки є символом віри та надії на те, що вже незабаром на Кінбурнській косі замайорить синьо-жовтий стяг. Виховувати в дітей розуміння про те, що Таврійка це наша культурна спадщина, яку треба оберігати та розповідати про неї всьому світові.

Оповідка «Хатка в Таврійському розписі»

Живе у Миколаєві художник, на ім'я Дмитро Слепуха. Він дуже любить малювати.

Одного дня Дмитру спало на думку розписати у Миколаївському зоопарку «Дідову хату» в Таврійському стилі. Це регіональний стиль народного настінного розпису, в якому використовуються різноманітні відтінки синього кольору. Він уявив, як хата перетвориться на справжній витвір мистецтва, що буде радувати відвідувачів зоопарку.

Дмитро запросив до роботи своїх друзів: подружжя Олену та Дмитра Волошиних. Вони розписали стіни хати мальовничими блакитними орнаментами:

квітами, що цвітуть в степах, пташками, які літають над Чорним морем та додали до декору жовтий – колір сонця (іл. 120). Кожен візерунок у Таврійці має своє значення. Наприклад, сонце символізує тепло і щастя, а птахи – свободу, краплі дощу – родючість.

Друзі працювали багато днів, але їм дуже подобалося те, що вони робили. З кожним днем хата ставала все красивішою. Коли роботу було завершено, хата перетворилась на справжній витвір мистецтва – шедевр!

120. inshe.tv

Онлайн-гра. «Склади пазли та назви розпис» (іл. 121)

Мета: закріплювати знання дітей про види декоративно-прикладного мистецтва. Вправляти у складанні цілої картини з окремих частин.

Розвивати увагу, зосередженість, прагнення досягнення результату. Викликати інтерес до предметів декоративного мистецтва. Залучати дітей до народної творчості через гру. Виховувати любов до прекрасного.

121. inshe.tv

Онлайн-гра. «Таврійський розпис» (іл. 122)

122. зняток з сервісу jigsawplanet.com

Відео. «Миколаївське мистецтво сучасників професора Інни Черкесової» (дорослим)

Мета: познайомити педагогів та батьків з ювілейною Міжнародною відеопрезентацією Авторської Міжнародної Світанкової Школи дизайнерської творчості (АМСШДТ) професора Інни Черкесової. Віртуальний Світанковий музей. Міжнародний дизайнерський проєкт: «Синтез літературних, художніх та музичних образів у творчості професора Інни Черкесової».

У відео стежками історії Приморського Прибужжя ведуть: картини Андрія Антонюка, кераміка Олексія Байбородіна, рушники Тетяни Базилевської-Барташевич, наївне малярство Євгенії Бондаренко, Оксани Бондаренко, килими Ради Вронської, ювелірика Олександра Кашмілі, Роберта Мартиросяна, писанки Світлани Пишняк, різьблення по дереву Анатолія Поліщука, солом'яна скульптура Тетяни Поліщук, Дмитра Ульяновкіна, декоративний розпис Тетяни Ульяновкіної, Анатолія Нікуліна, гобелени та вишиванки Інни Черкесової та її учениць.

Освітлював дорогу найстаріший в краї Маяк на Гендрі.

Ідеї для продуктивної діяльності

Розпис посуду. Перетворити звичайну чашку або тарілку на унікальний виріб. Вони стануть оригінальним подарунком або прикрасою інтер'єру.

Розпис паперових стаканчиків. Прості паперові стакани можна перетворити на справжні витвори мистецтва.

Розпис дерев'яних дощечок, підставок під гарячий посуд, підставок для олівців.

Розпис фігурок. Дерев'яні фігурки тварин, людей можна перетворити на яскравих персонажів.

Розпис камінців. Зібрані на прогулянці камінці стануть оригінальними прикрасами, що розписані декоративним розписом.

Розпис тканин для виготовлення лялькового одягу або постільної білизни.

Оздоблення меблів. Розписати іграшкові дерев'яні меблі.

Створення картин. створити абстрактну композицію або пейзаж.

Оздоблення аксесуарів. Розписати гребінець або чохол для телефону.

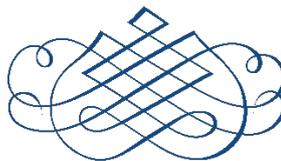
Створення малюнків на склі у стилі декоративного розпису.

Розфарбовування шаблонів. Прості шаблони з контурами тварин, квітів, маяків, риб допоможуть дітям освоїти основні техніки розпису.

Розпис по кераміці. Розпис різноманітного посуду, ваз, кахельних плиток – це можливість створити унікальні предмети інтер'єру.

Декоративний розпис – це не просто малювання, це захоплююча подорож у світ кольору, форми та візерунків. Це чудова можливість для дітей розвинути свою творчість, уяву та дрібну моторику. Діти навчаться мислити образно, експериментувати з кольорами та формами, створюючи унікальні композиції. Розфарбовування, створення візерунків – все це сприяє розвитку координації рухів пальців і кистей. Діти ознайомляться з різними стилями та техніками розпису, розвиваючи почуття прекрасного. Створення складних візерунків вимагає зосередженості та терпіння. Кожна дитина може створити свій неповторний мистецький виріб, що піднімає її самооцінку.

Заохочуйте дітей до творчості, надавайте їм свободу вибору і насолоджуйтесь процесом створення разом!

РОЗДІЛ 12. ПИСАНКАРСТВО

Писанкарство – це давнє українське народне мистецтво розпису яєць за допомогою воску та барвників. Кожна писанка – це маленька картина сповнена символів, яка відображає унікальну творчість майстрів. Це не просто прикраса, а справжній оберіг, який несе в собі глибокий зміст і багату історію. Писанкарство – це спосіб зберегти та передати наступним поколінням українські традиції.

Писанка – незмінний символ та окраса Великодніх свят, що з давніх-давен манить своїм творчим потенціалом майстрів рукомесла. Твори аматорського мистецтва по-новому віддзеркалюють прекрасні народні традиції. Вироби майстрів краю: найбільша витинанка Миколаївщини, різнокольорові писанки ретранслюють мир, любов і добробут. Писанкарська символіка – це відправна крапка процесу. Улюблені нашими пращурами символи найбільше передають українську специфіку:

- сорок клинців – сорок точок життя, що дарують господареві успіх, заможне життя, добропорядність;
- крапочки – небесні світила, у християнстві – сльози Богородиці;
- пшеничне колосся – символ урожаю;
- хрест – це прообраз Усесвіту, чотирьох сторін світу, чотирьох пір року;
- риба – символізує воду, сенс буття й здоров'я людини;
- безкінечник – нагадує про нескінченність життя, силу природи;
- квіти – означають радість, плодючість, дітей.

Колірна гама, яку використовують писанкарі краю, передає унікальну красу південного степу, зоряного неба, нескінченність руху води:

- червоний – символ любові, надії на щасливе подружнє життя;
- жовтий – щедрого врожаю;
- блакитний – дарує господареві духовне здоров'я,
- синій – занурює у водяну стихію;
- зелений – несе оновлення, відродження природи;
- поєднання кольорів у орнаментах – символізує мир, любов і добробут.

Техніка виготовлення – це індивідуальне відчуття майстра/майстрині, що виражається у різних формах.

Миколаївщина славиться писанкою-вощанкою, поширеними також є «крашанки», «крапанки», «дряпанки», «різьблянки», «мальованки», «бісерки», «солom'янки», «трав'янки», «мотанки».

Сучасні майстри продовжують традиції й створюють свій неповторний писанкарський візерунок. Писанка Миколаївщини є унікальною, бо поєднала в собі херсонські та одеські орнаменти. Але миколаївські майстри зібрали у писанці найкраще.

123. ocnt.com.ua

Писанки південного регіону відрізняються лаконічністю, великими символами, що повторюються. Це і козацькі левади, хвилі, крутороги та зірки.

Милують око барвисті «мальованки» Олесі Сайковської (іл. 123) та Олени Коркішко з Миколаєва, майстринь з Баштанки Алли Бондарєвої та Наталії Ракітіної; дивують витонченістю ажурного різблення писанки майстрів з Миколаєва Михайла Карабутова, Олександра Рассолова та Володимира Приходька; краса традиційних «вощанок» зберігається в роботах Ольги Гончарук та майстрів з Березнегуватської громади.

Найбільша Великодня писанка-мережанка на Миколаївщині створена у 2011 році майстром Володимиром Приходьком (іл. 124). Композиція розміром у 1 метр була виготовлена із деревини софори та є проєкцією створення Всесвіту у центрі якого велика мережанка.

Писанка милує око і душу, її приємно не тільки дарувати, але й залюбки отримати у подарунок. Нехай Великодні свята принесуть у ваші душі любов і злагоду!

Презентація. «Диво писанкове» (іл. 125)

Мета: надати інформацію педагогам та батькам про історію писанкарства; про те, що писанка є однією зі стародавніх форм українського народного розпису, у якому наші предки втілювали свої прагнення, віру у краще життя. Вони вірили, що писанка має магичну силу й приносить у дім добро, щастя, достаток, захищає людей від усього злого. Ознайомити з видами декорування яєць; з символікою, що міститься у їхніх кольорах, візерунках. Розповісти про прадавні народні традиції, що пов'язані з писанками, та які дійшли до наших днів.

124. ocnt.com.ua

125. ocnt.com.ua

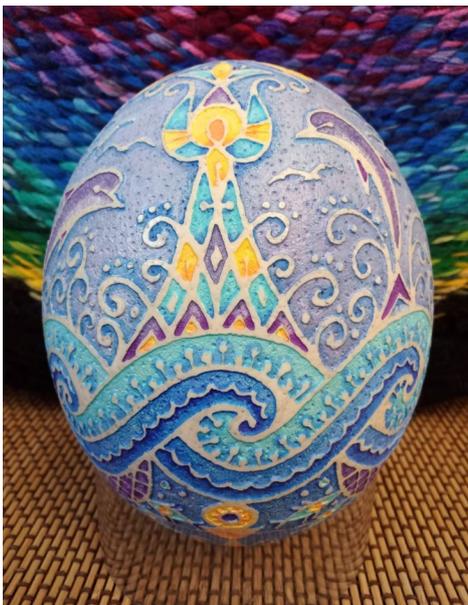
Оповідка про писанки з Миколаєва

Жила-була у місті Миколаєві маленька дівчинка Яринка. Дуже вона любила свято Великодня. Цього року вона з нетерпінням чекала цього свята, тому що матуся пообіцяла, що дівчинка буде сама розписувати яйця.

Ось і настав час готуватись до свята. Яринка з мамою назбирали яєць, заздалегідь приготували віск і барвники.

Сіли вони вдвох за стіл, запалили свічки й почали творити диво. Яринка розписувала писанки традиційними орнаментами: хрестиками, зірочками, сонячними знаками.

А мама розписувала яйця елементами сучасного розпису, який миколаївські майстрині називають таврійкою. На її писанках красувалися квіти, сонце, крапельки води, маяки, парусники, якорі, дельфіни (іл. 126, 127).

126. зняток з каналу YouTube

Яринка з цікавістю розглядала мамині писанки та запитала: «А чому на цих писанках такі незвичайні візерунки?»

Мама усміхнулася і відповіла: «Ці візерунки родом з південного степового краю України. Там люди здавна розписували писанки так, щоб вони відображали елементи природи та життя людей».

Яринка уважно слухала маму, дивилась як вона працює і намагалася повторити мамині візерунки на своїх писанках.

Нарешті, всі писанки були готові. Яринка з мамою охайно склали їх у кошик і поклали туди пасочки, ковбаску, сир та інші смаколики.

У день Великодня, після служби у Храмі, Яринка з батьками пішли в гості до бабусі та дідуся. Вона з радістю подарувала їм свої писанки й розповіла про візерунки, які на них намальовані та що вони означають.

Бабуся й дідусь дуже тішились подарунками й дякували Яринці за її старання.

Бабуся розповіла, що люди дарують писанки на Великдень, щоб поділитися з близькими радістю з нагоди Воскресіння Ісуса Христа.

Яринка знала, що дарування писанок на Великдень це не тільки гарна традиція, а й звичай ділитися з близькими радістю, теплом і любов'ю. Писанка – це символ нового життя, весни, тепла і сонця. Вона дарує людям надію на краще і віру в добро. Коли ви даруєте комусь писанку, ви бажаєте йому щастя, здоров'я і благополуччя. Це добрий і щирий подарунок, який завжди приносить радість.

127. зняток з каналу YouTube

А дідусь навчив Яринку грати у популярну стародавню Великодню гру «Навбитки», тобто битву яйцями-крашанками, які розфарбовували напередодні свята у різні кольори.

На Великдень здавна існує традиція битися крашанками, що згодом стала грою, в якій перемагає найміцніше яйце! Це веселий спосіб сказати: «Христос Воскрес!». Наступного дня Яринка навчила друзів у дитячому садку цій грі.

Зміст оповідки знайомить дітей з традиціями писанкарства.

Спільне читання сприяє набуттю уміння уважно слухати оповідку, розуміти її зміст. Розвиває мовлення, увагу, уяву.

Полілог за текстом твору виховує культуру мовлення та спілкування, повагу до народних традицій.

Презентація. «Чарівний світ писанок»

Мета: збагатити знання дітей про писанкарство як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Розширити їхній кругозір та ознайомити з унікальним культурним надбанням нашого регіону – писанкарством.

Ознайомити дітей з творчістю майстринь Наталії Ракітіної, Олесі Сайковської, Алли Бондаревої, Тетяни Ульяновіної, які продовжують традиції й створюють свій неповторний візерунок сучасної писанки. Виховувати повагу до історії та традицій свого регіону. Розвивати творчі здібності та естетичний смак. Відкрити красу та неповторність писанок Миколаївського краю.

128. зняток з каналу YouTube

Відеоканал. «Ульянкiна Тетяна писанки, вiршi» (iл. 128, 129)

129. зняток з каналу YouTube

Презентацiя. «Обереги та символи захисту на писанках» (дорослим) (iл. 130)

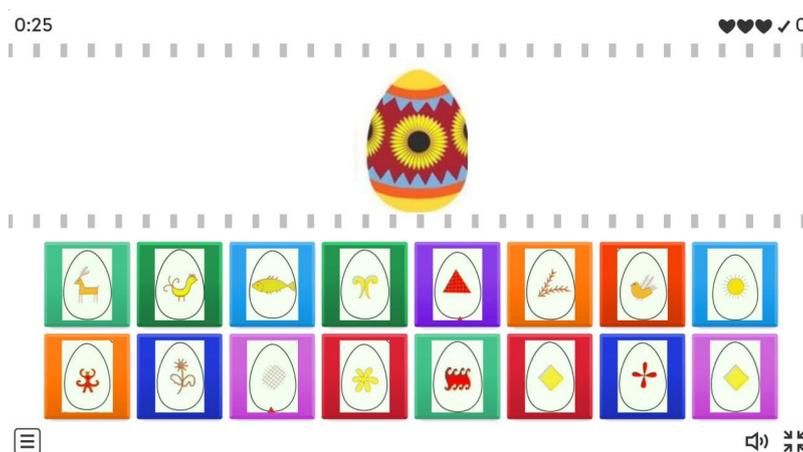
Мета: продовжувати ознайомлюватись з символiкою орнаментiв у писанкарствi; вчитись добирати символи до кожної писанки; виховувати повагу до традицiй та звичаїв. Розвивати умiння сприяти емоцiйно-цiннiсному ставленню вихованцiв до набутої iнформацiї.

130. зняток з презентацiї

Онлайн-гра. «Добери символ до писанки» (іл. 131)

Мета: закріпити знання дітей про писанку, один з головних атрибутів свята Великодня; вправляти їх у доборі символів до писанки; закріпити значення символів писанки, що слугують оберегами та захистом; розвивати увагу, спостережливість, мислення, активізувати словниковий запас словами-символами.

131. зняток з акаунту wordwall.net

Ідеї для продуктивної діяльності

132. [pinterest.com](https://www.pinterest.com)

Виготовлення писанок у різних мистецьких техніках із використанням різних матеріалів (іл. 132)

Паперові площинні писанки. Діти можуть розфарбовувати готові шаблони писанок або створювати власні з кольорового паперу.

Писанка з пап'є-маше. Використовуючи папір, картон та клей, діти можуть зробити об'ємну писанку та декорувати її різними елементами.

Писанка-мозаїка. Пропонуємо роздати дітям заготовки з картону, дерева, пластмаси у формі яйця та різнокольоровий папір, який вони будуть рвати на дрібні шматочки та приклеювати на неї, створюючи яскраву мозаїку.

Солоне тісто. З солоного тіста можна ліпити писанки, а потім розфарбовувати їх акриловими фарбами.

Природні матеріали. Гілочки, листя, камінчики, каштани, жолуді можна використовувати, щоб створити оригінальні штамповки на писанках.

Виготовлення декоративних елементів для писанок

Діти можуть вирізати з кольорового паперу різноманітні фігурки, які потім можна приклеїти на писанку.

Ліплення. З пластиліну або солоного тіста можна створити об'ємні елементи для декорування писанок.

Розфарбовування контурів писанок. Можна роздати дітям контури писанок з різними орнаментами, які вони зможуть розфарбувати.

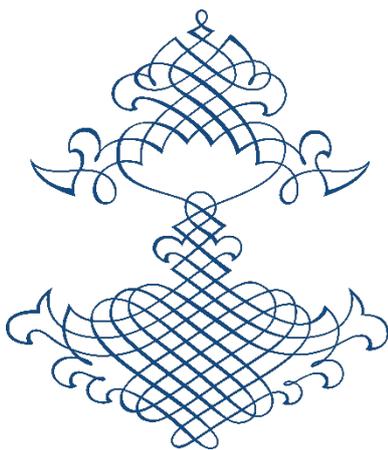
Створення власних орнаментів. Запропонуйте дітям придумати та намалювати свої власні унікальні орнаменти для писанок, використовуючи різноманітні техніки (крапкове малювання, лінії, спіралі).

Колективне панно. Створіть спільне панно з писанок, що зроблені дитячими руками.

Створення книжки-розмальовки з писанками.

Виготовлення листівок з писанками.

Ці заняття розвивають вміння творчо розписувати яйця. Виховують естетичний смак, почуття краси та гармонії. Формують вміння створювати власні оригінальні орнаменти, а також орнаменти в стилі сучасного розпису. Виховують повагу до традицій українського народу.

КАЛЕНДАРНА ОБРЯДОВІСТЬ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ

Свята – це особливі події, що наповнюють наше життя радістю, родинним єднанням та незабутніми враженнями. Вони збирають людей разом, даруючи їм можливість відчувати народний дух, дотримуючись традицій та поділитись щирими емоціями.

У цьому розділі зануримося в історію свят, дослідивши їх обрядовість. Розкриємо традиції та звичаї, пов'язані зі святами, дізнаємось їхнє значення в житті людей.

Відчуємо атмосферу свят, відкриємо глибину та багатство чудових дійств, що супроводжують святкування.

Ознайомимося з цікавими фактами та незвичайними історіями, що пов'язані з календарними народними святами.

РОЗДІЛ 13. РІЗДВО

Різдво – це одне з найулюбленіших свят дітлахів і дорослих. У давнину відлік часу вели від Різдва до Різдва. На Різдво ми збираємося з рідними та друзями, даруємо подарунки, співаємо колядки та просто насолоджуємося затишною атмосферою свята. Різдво – час чудес та радості. Багато хто вірить, що на Різдво трапляються дива. Діти з нетерпінням чекають на подарунки, а дорослі – на здійснення своїх мрій.

Слід розширювати уявлення дітей про Різдвяно-новорічні свята, традиції святкування через казки та ігри. Виховувати інтерес до народної творчості, любові до своєї землі, рідного краю, традицій та звичаїв народу. Як давні традиції святкування збереглися до сьогодні та як відзначали Різдво на Миколаївщині.

Жителі краю та українці загалом відзначають Різдво з Середньовіччя, але деякі народні традиції сягають ще часів язичництва та пов'язані з народженням Божича Коляди, тобто молодого сонця після днів зимового сонцестояння.

Ще до початку Святвечора на Миколаївщині дітлахи ходили до хрещених батьків та до старших членів родини, а саме діда й баби – «носили вечерю». Зі словами: «Просили батько, просили мати і я прошу», вони подавали загорнутий у хустку калач і горщик з кутею, а також інші святкові смаколики. Хрещені забирали вечерю, навзаєм давали свою та обдаровували дітей солодощами.

Вечеря відбувалася спокійно, до її завершення було заведено не вставати з-за столу. Вважалося, що душі померлих пращурів приходять на спільну вечерю роду, тому до ранку на столі традиційно залишали кутю та ложки, які обов'язково зв'язували, щоб родина у новому році була дружньою.

Оповідка про Різдво

133. dity.ogo.ua

Жила-була маленька дівчинка Оріся. Вона дуже любила Різдво, адже це було найчарівніше свято року. Оріся з нетерпінням чекала на нього, бо в цей час вся родина збиралася разом, готувала смачні страви та чекала на колядників.

Напередодні Різдва Оріся з мамою та татом зробили різдвяний вертеп, де поставили маленькі фігурки Діви Марії, Ісуса Христа.

А ще Оріся з мамою пекли печиво у формі зірочок, янголят та сніжинок. Це печиво не лише було смачним, але й наповнювало хату ароматом Різдва.

На Святвечір вся родина зібралася за столом, на якому почесне місце займав дідух – символ багатства та добробуту. Тато запалив свічки, а дідусь прочитав молитву. Потім всі почали споживати різдвяні страви: кутю, вареники з капустою та грибами, смажену рибу, узвар та інші традиційні пісні страви.

Оріся дуже любила колядувати, адже це так весело! Після вечері дівчинка разом з сусідськими дітьми у святкових костюмах з різдвяною зіркою пішли колядувати (іл. 133). Вони ходили з вертепом по сусідах та співали різдвяних пісень про народження Ісуса Христа, бажали господарям здоров'я, щастя та достатку. Кожна дитина виконувала свою роль: хтось співав сольо, хтось – у хорі, а хтось тримав зірку.

Колядників зустрічали у кожній хаті по-своєму: хтось пригощав смачними варениками, хтось – солодкими цукерками, яблуками та горіхами, а хтось давав гроші. Усе, що діти наколядували, вони поділили порівну.

Нарешті настав час розглядати подарунки. Оріся з радістю розгорнула пакунок та побачила червоні яблука, горіхи й багато смачних цукерок. Вона була дуже щасливою!

Наступного дня на Різдво вся сім'я йшла до церкви, щоб помолитися та подякувати Богу.

Різдво – це час чудес, тепла та любові. Це час, коли вся родина збирається разом, час коли діти вірять в дива та загадують найзаповітніші бажання.

Онлайн-гра. «Загадкове Різдво» (іл. 134)

Мета: вчити дітей розпізнавати свята за описом та атрибутами й обмірковано доводити свою думку. Розвивати бажання знати свята та традиції нашого народу. Виховувати доброзичливість, чемність, прищеплювати найкращі почуття дружби, взаємоповаги.

134. зняток з акаунту wordwall.net

Ідеї для продуктивної діяльності

Виготовлення різдвяних листівок. Діти можуть малювати, вирізати, клеїти, прикрашати листівки блискітками та іншими матеріалами.

Створення гірлянд. З кольорового паперу, ниток, намистин можна зробити яскраві гірлянди, які прикрасять кімнату.

Діти можуть зробити іграшки з соломи, паперу, солоного тіста, природніх матеріалів. Це можуть бути сніжинки, ангели, кульки.

Розфарбовування розмальовок. Спеціальні різдвяні розмальовки допоможуть розвинути творчі здібності та концентрацію уваги.

Розфарбовування дерев'яних фігурок людей, тварин, пташок для вертепу.

Малювання зимових пейзажів, малюнків на тему Різдво.

Виготовлення сніжинок з паперу різної форми.

Ліплення з солоного тіста та пластиліну: можна виліпити різноманітні фігурки: сніговиків, янголів, сніжинок.

Виготовлення іграшок. Діти можуть зробити іграшки з шишок, жолудів паличок, тканини, бісеру.

Створення різдвяного вінка. З гілок, ягід, шишок, стрічок можна виготовити оригінальний вінок, який прикрасить двері.

Розпис пряників. Можна зробити з соленого тіста різноманітні різдвяні заготовки та запропонувати дітям розмалювати їх харчовими барвниками.

Виготовлення свічок. З пластиліну, гніту та спеціальних форм можна зробити безпечні свічки та прикрасити їх.

Виготовлення листівок. Діти можуть зробити Різдвяні листівки для рідних та друзів. Для цього можна використовувати різноманітні матеріали: кольоровий папір, блискітки, наклейки, природні матеріали.

Виготовлення коробочок для подарунків з картону, декорування їх блискітками, стрічками та іншими елементами.

Виготовлення мила ручної роботи у формі зірочок, сніговиків.

Конструювання з LEGO або інших конструкторів: збирання моделей різдвяних будиночків, санчат.

Створення різдвяного вертепу. Разом з дітьми можна зробити мініатюрний вертеп з паперу, картону або інших підручних матеріалів.

Виготовлення різдвяної зірки.

Паперова зірка:

Проста зірка. Наріжте кілька однакових смужок кольорового паперу, склейте їх кінці, а потім з'єднайте смужки між собою.

Об'ємна зірка. Складіть папір гармошкою, склейте кінці, а потім зігніть гармошку навпіл і склейте бокові сторони.

Зірка-оригамі. Існують прості схеми оригамі для створення зірок, які підійдуть для дітей цього віку. Прикрасьте зірку намистинками, пастками або іншими декоративними елементами.

Зірка з соломи: традиційний український варіант. Склейте або з'єднайте соломинки у вигляді зірки.

Вивчення нових пісень та віршів про Різдво.

Вивчення українських колядок.

Виготовлення різдвяних прикрас та подарунків створює святковий настрій і залучає дітей у процес підготовки до Різдва.

Багато видів творчості сприяють розвитку дрібної моторики, що важливо для загального розвитку дитини.

Спільне виготовлення різдвяних виробів стимулює уяву та фантазію дітей, зближує їх, створює атмосферу радості та тепла.

РОЗДІЛ 14. ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень – це свято радості, любові і надії. Це день, коли ми проводимо час з рідними, даруємо одне одному подарунки, тепло і радість!

Знайомимо дітей з величним християнським святом – Великоднем і народними традиціями його святкування. Розвиваємо їх емоційно-чуттєву сферу. Виховуємо любов до свого народу, повагу до його традицій, як сучасних, так і минулих. Розвиваємо почуття прекрасного.

На Великдень в Україні печуть пишні паски з борошна та виготовляють їх з сиру. Паска – це головний обрядовий хліб на Великдень. Вона символізує тіло Христове.

Фарбують яйця. Фарбування яєць – це одна з найдавніших традицій на передодні Великодня. Яйця символізують життя. Крашанки – це фарбовані яйця, а писанки – це яйця, що розписані візерунками та орнаментами. Їх дарують на Великдень, щоб поділитися радістю Воскресіння.

У Великодню ніч люди йдуть до церкви, щоб зустріти Воскресіння Христове. Після служби освячують паски, яйця та інші страви. Уся родина збирається за святковим столом, щоб посмакувати освяченими стравами. Дарують один одному крашанки та писанки. На Великдень діти грають у різні весняні ігри, наприклад: катають крашанки, б'ються яйцями.

Оповідка про Великдень

Жила-була дівчинка, на ім'я Настуся. Дуже вона любила свята, та найбільше чекала на Великдень. Адже це не просто день, а справжня казка!

Ще задовго до свята Настуся з мамою пекли пасхи – пухкі, духмяні, з родзинками та цукатами. Мама розповіла Насті про те, що Великдень – це свято на честь Воскресіння Христа, який переміг смерть і подарував людям вічне життя.

А тато готував смачну шинку та ковбасу. У хаті пахло святом!

У Чистий четвер Настуся з мамою прибирали в хаті, щоб все було чистим і ошатним. А в Велику суботу всі разом фарбували яйця у відвару з лушпиння цибулі, гілочок тополі, трави, буряка, щоб зробити барвисті крашанки. Настуся старалася, щоб її крашанки були найкрасивішими!

Нарешті настав Великодній день! Настуся прокинулася рано, одягла свою вишиванку. Мама збрала Великодній кошик та уся родина пішла до церкви. Там вони запалили свічки та з радістю зустріли Світле Христове Воскресіння!

135. ethnography.org.ua

Після служби всі вітали один одного словами «Христос воскрес!», на що отримували відповідь «Воістину воскрес!».

Потім вся родина зібралася за святковим столом. На столі було багато смачних страв: паска, шинка, ковбаса, холодець, крашанки, писанки. Всі їли, веселились, а Настуся з радістю обдаровувала всіх своїми крашанками.

А потім побігла водити весняні хороводи з подругами та «катати» великодні крашанки (іл. 135).

Онлайн-гра. «Розклади крашанки та писанки» (іл. 136)

Мета: закріпити знання дітей про писанку, головний символ свята Великодня; вправляти дітей у групуванні предметів за спільними ознаками; розвивати увагу, спостережливість, мислення, активізувати словниковий запас.

Хід гри. Дітям пропонується зображення писанок, треба знайти однакові за орнаментом.

136. зняток з акаунту wordwall.net

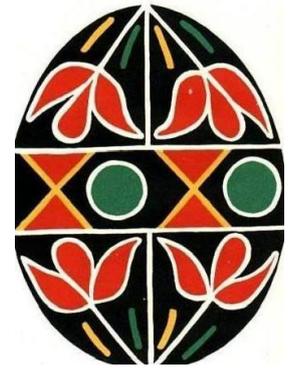

Онлайн-гра. «Склади писанки (пазли)» (іл. 137)

Мета: закріплювати знання про види декоративно-ужиткового мистецтва. Вправляти в складанні цілої картини з окремих частин.

Розвивати увагу, зосередженість, прагнення досягнення результату.

Зацікавити предметами декоративно-прикладного мистецтва. Залучати дітей до народної творчості через гру. Виховувати любов до прекрасного.

137. jigsawplanet.com

Інформація. «Традиційні ігри з великодніми яйцями»

Що ж за Великдень без крашанок – робити їх легко, тому не шкода як б'ються під час гри. У давнину фарбували крашанки переважно у відварі з цибулиння. Сьогодні крашанки готують за допомогою готових харчових барвників.

У минулому дітлахи гралися з крашанками на «карбу люлю». Четверо учасників сідали на траву один напроти одного. За правилами гри діти навхрест качали по землі один до одного крашене яйце. Вибував той, чия крашанка при зіткненні з яйцем противника розбивалася.

Підкидання крашанок. Хлопці по черзі підкидали крашанки догори: переможцем був той, чие яйце падало на землю і не розбивалося. Для гри намагалися вибрати округлі крашанки, адже вважалося, що вони довше не розбиваються.

Відео. «Великодній Кошик. Оригамі дітям. Власними руками з паперу».

Ідеї для продуктивної діяльності

Воскове писання. Поясніть дітям, що таке віск і як він використовується для створення візерунків. Надайте їм готові писанки, восковий писачок та барвники. Поступово навчайте дошкільників простих візерунків: лінії, крапки, зигзаги.

Фарбування цибулевим лушпинням. Зберіть цибулинне лушпиння. Поясніть, як за його допомогою можна отримати різні відтінки коричневого кольору. Використовуйте готові харчові різнокольорові барвники. Дозвольте дітям експериментувати з різними пропорціями та отримувати нові відтінки.

Крашанки з солоного тіста. Замістіть солоне тісто разом з дітьми. Розкачайте тісто і виріжте з нього форми яєць. Розфарбуйте їх акварельними фарбами або гуашшю.

Декупаж. Виріжте з серветок або паперу різні візерунки, приклейте їх на дерев'яні заготовки у вигляді яєць за допомогою клею ПВА.

Крашанки з ниток. Обмотайте варені яйця різнокольоровими нитками і закріпіть їх клеєм.

Використання піску, крупи для прикрашання крашанок. Приклейте їх на яйце за допомогою клею ПВА, створюючи різноманітні текстури.

Використання незвичайних інструментів для ручних видів діяльності: виделки, зубочистки, піпетки. Занурюючи їх у фарбу і притискаючи до яйця ми отримуємо оригінальні візерунки. Губки, ватяні палички для створення плям, крапок і смужок.

Скрапбукінг. Використовуйте різноманітні декоративні елементи: стрічки, блискітки, щоб прикрасити писанки.

Тематичні писанки:

Писанки тваринки. Розфарбуйте яйце так, щоб воно нагадувало мордочку котика, собачки або іншої тваринки.

Писанки природа:

Розфарбуйте яйце під метелика, квітку, сонечко.

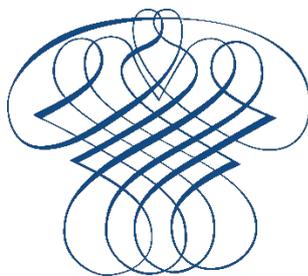
Писанки-емоції: Зобразіть на яйці різні емоції: радість, смуток, здивування.

Техніка краплин: За допомогою піпетки нанесіть краплі різних кольорів на яйце.

Техніка розпилення: Розпиліть фарбу на яйце через зубну щітку або соломинку.

Створення листівок з малюнками писанок.

Створення великоднього дерева. Приклейте гілочки до картону і прикрасьте їх писанками.

РОЗДІЛ 15. ТРІЙЦЯ АБО ЗЕЛЕНІ СВЯТА

Свята Трійця (Зелені свята) – це свято, коли люди збираються разом, щоб подякувати Богу за його доброту та любов. Саме на Трійцю природа розквітає у всій своїй красі. Дерева вбираються в зелене листя, квіти розпускаються, а пташки співають свої найкращі пісні. На Трійцю дорослі та діти разом прикрашають свої домівки зеленню та різнокольоровими стрічками.

Ознайомити дітей зі святом Святої Трійці через казку та легенду. Розповісти про традиції та прикмети цього свята.

Дидактичні ігри допоможуть дітям не лише весело провести час, але й краще дізнатися про українські народні святкові традиції, розвинути логічне мислення та уважність, виховати зацікавленість до обрядовості Зелених свят.

Оповідка «Зелені свята»

138. kor.ill.in.ua

Жила-була маленька дівчинка, на ім'я Марічка. Вона дуже любила літо, адже це час, коли можна гуляти в парку, купатися в річці та їсти смачні ягоди. А ще Марічка обожнювала свято Трійці, адже в цей день усе ставало надзвичайно красивим.

Напередодні Трійці Марічка з мамою та бабусяю прикрашали свої домівки зеленню клена, берези, липи, а

також духмяними травами: чебрецем, м'ятою, любистком, васильками, рум'янком. Вони прикрашали ними двері та вікна (іл. 138). А ще пекли смачні пироги.

Вранці всі йшли до церкви. А після служби родина зібралася за святковим столом. Пригощалися пирогами, варениками, млинцями та іншими смаколиками. Бабуся розповідала про стародавні легенди та історії Трійці. А потім вирушили на природу.

Там Марічка та її друзі водили хороводи, співали пісні, танцювали та плели віночки з запашних квітів. Хлопчики й дівчатка грали в ігри, лазили по деревах, веселились. А дорослі розмовляли про життя, ділилися новинами та радістю.

Увечері, коли сонце ховалося за обрій, всі збиралися біля багаття. Розповідали казки, легенди, співали пісні та загадували загадки.

Марічка дуже любила Трійцю, адже це свято завжди було сповнене радості та сміху.

Дидактичні ігри:

«Знайди квітку папороті»: сховайте по кімнаті паперові квіти папороті, а діти мають їх відшукати.

«Збери папороть»: збирання пазлів.

«Зелена вікторина»: підготуйте картки з зображеннями предметів, пов'язаних з Трійцею (квіти, трави, дерева), а також картки з описом цих предметів. Діти мають з'єднати картки парами.

«Водити хоровод»: увімкніть українську народну музику і запросіть дітей водити хоровод. Можна співати народні пісні про Трійцю.

«Розповідання легенд»: розкажіть дітям українські легенди про Трійцю, наприклад, про походження свята або про те, як люди шукали квітку папороті.

«Шукаймо віночок»: заздалегідь ховають по ділянці кілька віночків з квітів. Діти за командами шукають віночки. Перемагає та команда, яка знайде більше віночків.

«Плетіння віночків»: діти збирають квіти та трави, а потім плетуть з них віночки. Можна влаштувати конкурс на найкрасивіший віночок.

Відео. «Дітям про Трійцю або, як Миколка дізнався про Зелені свята» (іл. 139)

139. bbc.com/ukrainian/news

Ідеї для продуктивної діяльності

Виготовлення віночків. Зберіть різноманітні польові квіти, трави, гілочки. Разом з дітьми сплетіть віночки, які можна повісити на двері чи використати для прикрашання кімнати.

Розкажіть дітям про значення кожної рослини в віночку.

Картини з природних матеріалів. Створіть картини, використовуючи квіти, листя та інші природні матеріали.

Колаж з природних матеріалів. Виготовлення композицій з квітів та зелени.

Аплікації. Зробіть аплікації на тему Зелених свят, використовуючи висушені квіти, зерна та кольоровий папір.

Створення трав'яного килима. Розстеліть на землі велику тканину і викладіть на ній різноманітні трави та квіти, створюючи барвистий килим.

Роздрукуйте або намалюйте шаблони квітів, листя, трави. Діти зможуть вирізати їх та створювати цікаві аплікації.

Створення об'ємних квітів з кольорового паперу. Для цього можна використовувати техніку оригамі.

Ліплення з солоного тіста. Виліпіть фігурки пташок, тварин або квітів, які символізують весну і літо.

Ліплення квітів з пластиліну: Можна зліпити різноманітні квіти: маки, ромашки, волошки та інші.

Розфарбовування малюнків на тему Зелених свят.

Намалюйте разом з дітьми квітку папороті, використовуючи різні кольори та матеріали.

Малювання квіткової галявини. Нехай діти намалюють барвисту галявину з різнобарвними квітами, метеликами.

Оформлення приміщення. Прикрасьте групу квітами та дитячими поробками.

Співання пісень. Вивчіть і співайте разом пісні про Зелених свята.

Зелені свята – чудовий привід для дітей познайомитися з українськими звичаями.

Залучаючи дітей до творчої діяльності, ви не тільки розвиваєте їх фантазію та уяву, але й прищеплюєте любов до українських традицій стосовно бережного ставлення до природи.

Також, створюйте атмосферу радості та зацікавленості, розповідайте цікаві історії та легенди, що пов'язані з Зеленими святами.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Дитина середнього дошкільного віку:

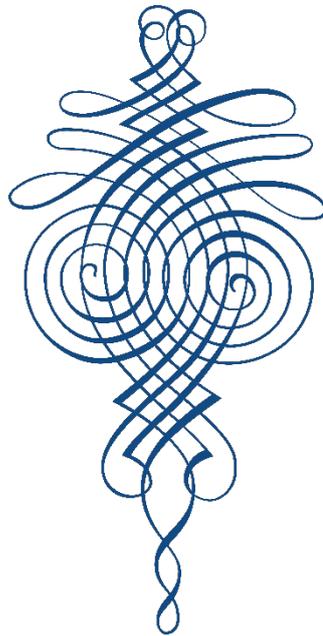
- виявляє інтерес до предметного довкілля Миколаївського регіону, має уявлення, що всі речі виробляються руками людини;
- орієнтується в предметному середовищі за місцем проживання та розташування ЗДО, знає назву свого населеного пункту, вулиці та деякі їхні визначні пам'ятки;
- упевнено орієнтується у своєму будинку, квартирі; знає назви та призначення кімнат у будинку, предметів побуту, народного вжитку;
- розрізняє призначення різних видів одягу – повсякденного і святкового, виявляє інтерес до предметів народного одягу регіону, називає деякі предмети народного вбрання, прикрас;
- знає назви народних іграшок і ляльок, виготовлених із різних матеріалів;
- охоче розповідає про сімейні свята, виявляє бажання брати участь у різних заходах, присвячених культурі національностей Миколаївського регіону;
- бере активну участь в оздобленні та впорядкуванні житла та приміщення ЗДО до свята;
- виявляє інтерес до різних видів декоративно-ужиткового мистецтва регіону, створює власноруч прикраси та елементи декору, охоче оздоблює ними житло, одяг, костюми до свята.

Дитина старшого дошкільного віку:

- має уявлення про предметний світ та його регіональні особливості в межах житла та поза ним;
- розуміє роль оселі в житті людини, має уявлення про її особливості залежно від місця розташування, національних традицій та потреб родини, цінує її атмосферу;
- дбайливо, шанобливо ставиться до сімейних реліквій та святинь людей;
- дотримується основних правил сімейного та гостьового етикету;
- бере активну посильну участь у підготовці та організації родинних свят;
- орієнтується у відомих стравах національної кухні регіону;
- має уявлення про народні промисли, якими займалися і займаються мешканці регіону, знає елементи орнаменту декоративних розписів, характерних для різних культур;
- емоційно сприймає вироби народних умільців регіону, цінує результати їхньої праці;
- бере участь в елементарній пошуково-дослідницькій краєзнавчій діяльності, створенні колекцій, виставок, мінімузеїв, присвячених історії та культурі Миколаївського регіону;
- із задоволенням наслідує елементи культур Миколаївського регіону, творчо інтегрує набутий досвід у різних видах життєдіяльності;

- виявляє цікавість до історії рідного села/селища/міста та регіону, називає і може стисло описати визначні пам'ятки та деяких видатних людей Миколаївського регіону, шанобливо ставиться до рідного краю, до людей, їхнього минулого;
- знає, що в Миколаївському регіоні мешкають представники різних національностей, може назвати деякі з них, виявляє повагу та доброзичливе ставлення до них, їхньої культури та традицій;
- має уявлення й підтримує культурні традиції свого народу та Миколаївського регіону;
- має уявлення про культурні традиції свого народу та різних національностей, представники яких мешкають у тій же місцевості.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

1. Автентична Україна. Нематеріальна спадщина. Традиційні ремесла. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://authenticukraine.com.ua/traditions-crafts>
2. Базовий компонент дошкільної освіти України / Під наук. керівн. Піроженко Т. О., авт. кол-в : Байєр О. М., Безсонова О. К., Брежнєва О. Г., Гавриш Н. В., Загородня Л. П. та ін. – 2021. – 37 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
3. Бережна Наталія. Мандрівка у минуле: як виглядали українські будинки 200 років тому. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://realestate.24tv.ua/yak-viglyadali-traditsiyini-ukrayinski-domivki-ukrayinainovini_n1714629
4. «Блакитноока» Таврійка – візитівка Миколаївщини (ФОТО) 08.04.2023 in Миколаїв, Суспільство. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://inshe.tv/mykolaiv/2023-04-08/752485/>
5. Божкова Г. Л. Дослідження НКС на Миколаївщині: традиції, напрями та перспективи // Краєзнавство Запорозжя. – 2(6). 2018. – С. 19–24.
6. Боньковська С. М. Ковальство на Україні, 1991 [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://shron1.chtyvo.org.ua/Bonkovska_Sofii/Kovalstvo_na_Ukraini_KhIKh_-_pochatok_KhKh_st.pdf?PHPSESSID=e83dgrp52mtnjkrbegjc71631
7. Вербицька З. В. Регіональні центри народних промислів і ремесел. – Крива Балка, 2014. – С. 37.
8. Гололобов С. Миколаївський парк дерев'яної скульптури «Грибна галявина – усім хлопцям приклад» МикВісті. [Електронний ресурс] – Режим доступу : https://nikvesti-com.translate.google.com/news/culture/39581?_x_tr_sl=ru&_x_tr_tl=uk&_x_tr_hl=uk&_x_tr_pto=sc. Дата публікації: 06.02.2013
9. Гурова О. «Біле золото» Миколаївської області. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mykolaiv.name/uk/eternal-3375-bile-zoloto-mykolayivskoyi-oblasti>
10. Дуплик Тетяна. Дерев'яні екоіграшки оживають в руках майстра із Первомайського району Станіслава Маслова. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://thegard.city/articles/93129/igrashki-z-dereva>
11. Енциклопедія сучасної України. Фотогалерея: Одробінський Юрій Владиславович. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://esu.com.ua/media/13168>
12. Зузяк Т. П. Історія та теорія художнього плетіння з рослинних матеріалів в Україні (XIX–XX ст.): монографія. – Вінниця, Нілан-ЛТД, 2020. – 170 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://library.vspu.net/server/api/core/bitstreams/1df58709-54b2-4863-884f-5dd5062a615c/content>
13. Івашко О. Повернення Таврійського розпису / Олена Івашко // Голос України. Газета Верховної Ради України. № ОДВ – 132. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/344486>
14. Івашко О. Тобі, Тарасе, пісні-рушники / Олена Івашко // Газета Кабінету Міністрів України «Урядовий кур'єр». [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ukurier.gov.ua/uk/news/tobi-tarase-pisni-rushniki/>. Дата публікації: 28.03.2014

-
15. Івашко О. Відновлюють уроки народного ремесла. Верховна Рада України. Голос України офіційне видання. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.golos.com.ua/article/368408>. Дата публікації: 16.02.2023
  16. Катілов Олександр Михайлович / Н. В. Дудник // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2012. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-11068>
  17. Кльосова С. Ковальчук А. Покликання життя: миколаївський митець 36 років створює скульптури із дерева. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://suspilne.media/mykolaiv/808241-poklikanna-zitta-mikolaivskij-skulptor-36-rokiv-stvorue-skulpturi-iz-dereva/>
  18. Козачук Дар'я. Історія під ногами: у Миколаєві збереглися сходи, які більше сотні років тому відливали легендарні брати Донські [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mykolaiv-future.com.ua/uk/istoriya-pid-nogamy>
  19. Коробова Анастасія. Фірмові страви Миколаєва [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://imykolayivchanyn.com/uk/eternal-firmovi-stravy-mykolayeva>
  20. Матвіївський зелений борщ із бичками – смачна кулінарна візитівка Миколаївщини. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/matvi%D1%97vskij-zelenij-borshh-iz-bichkami-smachna-kulinarna-vizitivka-mikola%D1%97vshhini/>
  21. Мірошниченко А. Стародавня Ольвія – шанс зазирнути в античність. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-regions/2315334-starodavna-olvia-sans-zazirnuti-v-anticnist.html>
  22. Мірошниченко А. Вишиванка за мотивами таврійського розпису: бренд, створений у Миколаєві. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3746556-visivanka-za-motivami-tavrijskogo-rozpisu-brend-stvorenij-u-mikolaevi.html>
  23. Миколаївський обласний центр народної творчості. Багатогранність зооморфного мотиву в сучасних виробках майстрів Миколаївщини. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/bagatogrannist-zoomorfno-motivu-v-suchasnix-virobax-majstriv-mikola%D1%97vshhini/>. Дата публікації: 11.06.2018
  24. Миколаївський обласний центр народної творчості. Зелені свята на Миколаївщині. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/zeleni-svyata-na-mikola%D1%97vshhini/>
  25. Миколаївський обласний центр народної творчості. В «Етносвітлиці» Любов Паранюк презентувала персональну виставку. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/v-etnosvitlyczy-prezentovala-personalnu-vystavku-lyubov-paranyuk/>. – Назва з екрана. – Дата публікації: 02.03.2021.
  26. Миколаївський обласний центр народної творчості. В «Етносвітлиці» відкрита персональна виставка Тетяни Кравець. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/v-etnosvitlyczy-vidkryta-personalna-vystavka-tetyany-kravec/>. Дата публікації: 12.10.2021
  27. Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва [Вебсайт] – Крокуємо Миколаївщиною: різдвяні традиції рідного краю. Миколаїв, 2024. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://unbib.mk.ua/index.php/component/content/article/34-2009-06-02-17-14-16/5984-2024-01-19-08-17-49.html>
  28. Миколаївська обласна бібліотека для юнацтва [Вебсайт]. – Любов Паранюк. [Електронний ресурс] – Режим доступу

- : <http://unbib.mk.ua/index.php/2009-06-11-13-17-31/51-2009-06-11-13-23-29/4942-2021-07-22-07-41-20.html> Миколаїв, 22.07. 2021.
29. Миколаївська обласна бібліотека для дітей [Вебсайт]. – Сузір'я митців Миколаївщини. Катілов Олександр Михайлович. Біографічна довідка. Миколаїв, 2024. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.laginlib.org.ua/moya-mykolayivshhyna/suzir-ya-myttstv-mykolayivshhyny/katilov-oleksandr-myhajlovych/>
  30. Миколаївський обласний центр народної творчості. «Розмова на тему» про нові напрями дослідження НКС у 2018 році. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ocnt.com.ua/rozmova-na-temu-pro-novi-napryami-doslidzhennya-nks-u-2018-roci/>
  31. Миколаївський обласний центр народної творчості. Дивовижна сучасна іграшка від майстринь «Прибужжя» [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/divovizhna-suchasna-igrashka-vid-majstrin-pribuzhzhya/>
  32. Миколаївський обласний центр народної творчості. Категорія: Творче об'єднання «Прибужжя». Стільничка – важливий елемент кухонного начиння. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/stilnychka-vazhlyvyj-element-kuhonnogo-nachynnya/>. Дата публікації: 19.03.2021
  33. Миколаївський обласний центр народної творчості. Усе про мистецтво різьблення. Історія виникнення, види різьби та відео з виробами майстрів Миколаївщини. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/use-pro-mystecztvo-rizblennya/>
  34. Миколаївський обласний центр народної творчості. Хатні обереги українців. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/xatni-oberegi-ukra%D1%97nciv/>
  35. Миколаївський обласний центр народної творчості. Нематеріальна культурна спадщина Миколаївщини: ткацькі традиції нашого краю. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ocnt.com.ua/nematerialna-kulturna-spadshhinamikola%D1%97vshhini-tkacki-tradicii%D1%97-nashogo-krayu/>. Дата публікації: 27.04.2018
  36. Морозов А. Лазуренко В. Український народний етикет. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://history.org.ua/JournALL/sid/sid_2001_6_1/37.pdf
  37. Музеї в Миколаєві – ТОП 20 музеїв Миколаєва для туристів / Первомайський красзнавчий осередок у місті Первомайськ. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ukr-day.com/museums-of-mykolaiv/>. Дата публікації: 22.10.2024
  38. Музиченко Я. Ольвія — значить щаслива // Україна молода. Бойова газета героїчної нації. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.umoloda.kiev.ua/number/1748/204/61885/>
  39. Національний музей історії України. Посуд фігурний. Ольвія, I–II ст. (сучасне с. Парутине Миколаївської обл.) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://old.nmiu.org/archive-exhibit/1344-posud-figurny>
  40. Носова Г. Що приготувати на Різдво: ідеї та рецепти 12 страв [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://tsn.ua/other/scho-prigotuvati-na-rizdvo-12-strav-ideyi-ta-recepti-2726049.html>
  41. Обереги українського народу. Вип. 11. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://nibu.kyiv.ua/exhibitions/565/>
  42. Обряди і звичаї українського народу півдня України (Миколаївської області) – Миколаїв : Миколаївський обласний науково-методичний центр народної творчості та культурноосвітньої роботи, 1994. – 12 с.

-
43. Одробінський Юрій Владиславович / Н. В. Сапак // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол. : І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу : <https://esu.com.ua/article-75244>
44. Очаківський портал. «Повернення до джерел» Юрія Одробінського. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.ochakiv.info/articles/442004>
45. Проєкт «Скарби Північного Причорномор'я» реалізується за підтримки проєкту Агентства США з міжнародного розвитку USAID «Зміцнення громадської довіри (UCVI). Скарби Північного Причорномор'я. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://specials.platfor.ma/prychornomorya-ua/>
46. Свистуха Д. Давні традиції святкування. Як відзначали Різдво на Миколаївщині та які страви готували // Суспільне Миколаїв. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://suspilne.media/amp/mykolaiv/195467-davni-tradicii-svatkuvanna-ak-vidznacali-rizdvo-na-mikolaivsini-ta-aki-stravi-gotuvali/>. Дата публікації: 06.01.2023
47. Скарби України. Спільнота у фейсбуці: Українські традиції, культура, історія, вірші, гумор. https://www.facebook.com/profile.php?id=100067959871905&locale=id_ID
48. ТОВ «ІА» Рубрика 2018–2024 рр. Код нації: вишиванка у різних регіонах України. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://rubryka.com/article/kod-natsiyi-vyshyvanka-u-riznyh-regionah-ukrayiny/amp/#>
49. Український віночок. Миколаївщина. Регіональна парціальна програма та методичні рекомендації з міжкультурної та громадської освіти дітей дошкільного віку / Араджионі М. А., Олійник Л. М., Літвінова Н. Є. та ін. – МОІППО: Центр редакційно-видавничої діяльності, 2023.
50. Укрінформ. На Миколаївщині виготовлятимуть кераміку в ольвійському стилі. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://www.ukrinform.ua/amp/rubric-regions/2801829-na-mikolaivsini-vigotovlatimut-keramiku-v-olvijському-stili.html>. Дата публікації: 18. 10. 2019
51. Хмельова О. Майстриня з Миколаєва власноруч виготовляє текстильні ляльки. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://suspilne.media/mykolaiv/246724-majstrina-z-mikolaeva-vlasnoruc-vigotovlae-tekstilni-lalki/>. Дата публікації: 04. 06. 2022
52. Я Культурний. «Від бриля до соломи»: миколаївців запрошують на виставку соломоплетіння Тетяни Кравець. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://imykolayivchanyn.com/uk/news-5639>. Дата публікації: 18.10.2021
53. Ярчук Ян. «Тут кожна річ має свою історію»: як родина з Миколаєва створила етносадибу. 8 Серпня, 2024 року. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://grivna.ua/publikatsii/tut-kozhna-rich-maye-svoyu-istoriyu-yak-rod>. Дата публікації: 08.08.2024
54. Elena M. Особливості архітектури Миколаєва: кам'яні обличчя на стінах будинків. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://mykolaiv-future.com.ua/uk/eternal-osoblyvosti-arhitektury-mykolayeva-kamyani-oblychchya-na-stinah-budynkiv>
55. Elena M. «Від бриля до соломи»: миколаївців запрошують на виставку соломоплетіння Тетяни Кравець. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://imykolayivchanyn.com/uk/news-5639>

Ролики з відеохостингу YouTube

56. Білова О. Ознайомлення з соціумом (народознавство) «Ткацтво, килимарство, вишивка». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=iGRkxWkzzHE>
57. Бондаренко Н. Фрагмент заняття «На пекарні – ознайомлення з професією пекаря» соціумом + розвиток мовлення URL : <https://www.youtube.com/watch?v=kWpG0kOWgCs>
58. Вдовченко Віктор. 9 АМСШДТ Миколаївське мистецтво сучасників проф. І. Черкесової. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=jopJdqQLWNY>
59. Вербицька Т. Дидактична гра «Що за посуд на полиці?». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=xs1rK64HAsg>
60. Вихователь з душею Ірина Зарічна. Вишиванка – код нації. Дітям про вишиванку. Вишиванка по регіонах України. URL : https://www.youtube.com/watch?v=_9SKA7jib2A
61. Група №8 НеВгамовні. Українські страви. Народознавство для дітей. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=pzkK-rIhoh8>
62. Долаємо разом. Дидактична гра «Розкладаємо посуд» | ігри для дошкільнят. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=4XM4FmcXpoI>
63. Дорослі для дітей. Дітям про Трійцю або, як Миколка дізнався про Зелені свята. YouTube. URL: <https://youtu.be/DJIXROTfXyI?feature=shared>
64. ЗДО № 272 «Гномик». Дидактична гра «Корисно чи шкідливо?» URL : <https://www.youtube.com/watch?v=wclg5gcd2y4>
65. ЗДО № 455 Традиційні українські народні ремесла. Гончарство URL : https://www.youtube.com/watch?v=o_jRmcJcIR4
66. Кашкаха О. Лозоплетіння Ремесла України. URL : https://www.youtube.com/watch?v=_xsE95H9vWI
67. Криворізький дошкільний заклад № 80. Дитина в соціумі/мовлення дитини «Професія Швачки». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Bh8vDh07I-8>
68. Миколаївський обласний центр народної творчості. Магія різблення. URL : https://www.youtube.com/watch?v=k_15jK95IzE
69. Миколаївський обласний центр народної творчості. Традиційна Матвіївська кухня. URL : <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=YsTmfYf9pmI>
70. Миколаївський обласний центр народної творчості. Дивовижна сучасна іграшка від майстринь «Прибужжя» URL : <https://www.youtube.com/watch?v=YvlqXsDYvuA>
71. Мультум. Історія про дівчинку, яка наступила на хліб (1986). URL : <https://www.youtube.com/watch?v=ZSNYcmpREj0>
72. Олійник І. Дидактична гра «З чого виготовлені народні іграшки?». URL : <https://www.youtube.com/watch?v=3sMbt1o41Z0>
73. Селезньова С. В. Інтер'єр та обереги української хати. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=fXRd0H7j7cI>
74. Селезньова С. В. Правила поведження з хлібом. Хліб. Пам'ятка. Шанобливе ставлення до хліба. На допомогу вихователю. URL : https://www.youtube.com/watch?v=_RgAtYGmSZk
75. Суспільне Миколаїв. Розмова на тему. Нематеріальна культурна спадщина Миколаївщини – 11.01.2018 URL : <https://www.youtube.com/watch?v=fbpJgAI2Sos&t=519s>
76. Тимошина Алла. НАРОДНА ІГРАШКА. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=cRC5C8ODCFY>
77. ТРК МАРТ. Старовинні техніки вишивки: збереження традицій. URL : https://www.youtube.com/watch?v=XXrLaJ_pIhA
78. ТРК МАРТ. Традиції лозоплетіння: як миколаївські майстрині адаптували давнє ремесло. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=O6M6XN1UBt4>

-
79. ТРК МАРТ. У Миколаївському зоопарку Дідову хату прикрасили таврійським розписом. 14 лип. 2023 р. URL : https://www.youtube.com/watch?v=J-qphF_Q-УМ
80. ТРК МАРТ. Миколаївщина традиційна: ВИШИВАНКА, ПИСАНКА, ТКАЦТВО. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=Jn2ZG9n4MSI>
81. Укрінформ. На Миколаївщині взялися за відродження гончарства URL : <https://www.youtube.com/watch?v=vRAmxxzFFNHk>
82. Ульянкiна Т. писанки, вiрши: Сонце й Вода – життя на Землі. PYSANKY, POEMS BY TETIANA ULIANKINA. YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=h2ea7L0_1FI
83. Ульянкiна Тетяна: писанки, вiрши: На писанці коні, що Сонце несуть PYSANKY, POEMS BY TETIANA ULIANKINA <https://www.youtube.com/watch?v=Hky5kFCc06g>
84. Clara Studio.tv. Мультфiльм «Як виник одяг?». YouTube. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=3EXy6ziYBjA>
85. Yeva NAVSI100. Як лiпити з глини. Вироби з глини. Глиняне горнятко своїми руками. Майстер-клас лiпка з глини URL : <https://www.youtube.com/watch?v=E4yZt4qFJvI>
86. TheElZhy. Плетіння з кукурудзяного листя. 14 черв. 2024 р. YouTube. URL : <https://youtu.be/SmmYcnXKEOs?feature=shared>
87. Oleksandr Iablonskyi. Квіти з кукурудзяного листя. YouTube. URL : <https://youtu.be/G31I-zzv1xE?si=X1RIFd-ivRO7NLg7>
88. Shepit&Co. Великодній Кошик. Оригамі дітям. Власними руками з паперу. URL : <https://www.youtube.com/watch?v=U3LzuvAkgSY>

Презентації

89. Круглова О. Г. Дидактична гра «Покуховаримо» (Національні страви українців) / Всеосвіта. URL : <https://vseosvita.ua/library/didacticna-gra-pokuhovarimo-nacionalni-stravi-ukrainciv-222677.html>
90. Круглова О. Г. Презентація «Як хліб до столу прийшов» <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-ak-hlib-do-stolu-prijsov-298091.html>
91. Радько О. В. Презентація «Як поводитися за столом під час споживання їжі?» / На урок . URL : <https://naurok.com.ua/prezentaciya-yak-povoditися-za-stolom-pid-chas-spozhivannya-zhi-290319.html>
92. Цибуленко Т. М. Матеріал: Професія людини яка вирощує хліб. / Всеосвіта. URL : <https://vseosvita.ua/library/profesia-ludini-aka-virosue-hlib-532084.html>
93. liliya2896. Учнівська презентація 2. Українські народні промисли. Проект. Миколаївська ЗОШ І-ІІІ ступенів № 36. <https://www.slideshare.net/slideshow/2-41118238/41118238#17>

Наукове видання

У СВІТІ НАРОДНОЇ КУЛЬТУРИ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ

**Методично-дидактичний посібник
до регіональної парціальної програми
з міжкультурної і громадянської освіти
дітей середнього та старшого дошкільного віку
«Український віночок. Миколаївщина»**

Літературний редактор – Маланчук О. В.
Комп'ютерний набір, технічна верстка – Олійник Л. М.
Технічний редактор, дизайн обкладинки – Іванова Я. І.

Підписано до друку 26.03.2025
Формат 60x84/8 Ум. друк. арк. 15,17
Тираж 100 прим. Зам. № 2

Миколаївський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти
54001, м. Миколаїв, вул. Адміральська, 4-а,
тел./факс 37 85 89, e-mail: moippro@moippro.mk.ua
<http://www.moippro.mk.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7459 від 28.09.2021